STRIPSCHRIFT

JEAN ROBA
HANS G. KRESSE

NUMMER 381 * €6,50

STEPHEN HILLENBURG

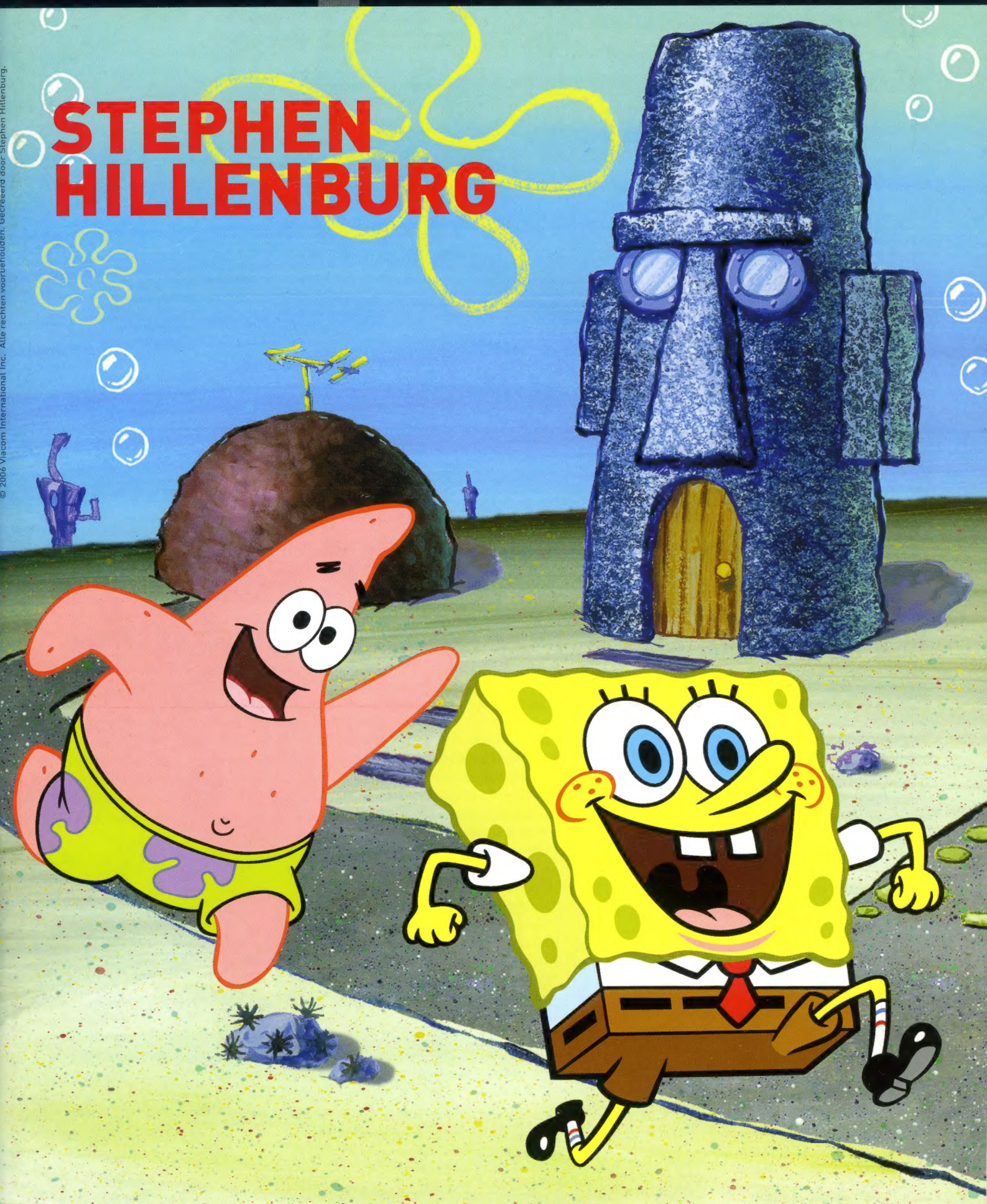

© 2006 Viacom International Inc. Alle rechten voorbehouden. Gecreëerd door Stephen Hillenburg.

REDACTIO

Was 2006 een goed stripjaar? Goed is misschien niet het juiste woord vanwege de talloze grote namen die 'omvielen': in Nederland in ieder geval Lo Hartog van Banda, Paul Biegel en Jean Dulieu. Maar bewogen is 2006 zeker geweest. Dat begon natuurlijk al met de doorretterende Deense cartoonruzie die ook reacties opriep in de aanverwante internationale stripwereld. Verder viel op nationale schaal de ruzie tussen de erven Toonder en Hans Matla, hoeder van de Bommel-verhalen, op.
Los van dit gekrakeel zagen we fraaie projecten voorbij komen, zoals 'Strips in stereo', de Parool-stripstrijd en Daan Jippes' Havank-strip voor Algemeen Dagblad. En er werden weer prachtige boeken uitgebracht, teveel om op te noemen, dus dat zit wel goed. Voorts sprongen de nieuwe manga's in het oog, net als de aankondiging dat Juniorpress na 28 jaar de licentierechten op de Nederlandstalige Marvel-comics verliest.
Bijzonder waren tevens de jubileumactiviteiten in Arnhem vanwege de 60e verjaardag van Eric de Noorman. In dit laatste nummer van de jaargang besteden we er aandacht aan. Het enige jammere is dat de organisatie de viering zo lokaal heeft gehouden. De publiciteit bleef dan ook voornamelijk beperkt tot dagblad De Gelderlander. Alsof de rest van Nederland geen weet heeft van Hans G. Kresse.
Wij wensen al onze lezers een stripminnend 2007 toe!

INHOUD

2 **ACTUA**

8 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

10 **STEPHEN HILLENBURG**
Rik Sanders

15 **MANON KOMT...**
Manon Albers

16 **HANS G. KRESSE**
Robin Schouten

17 **ERIC DE NOORMAN 60 JAAR**
Mars Gremmen

18 **SHOWCASE**
Ger Apeldoorn

22 **JEAN ROBA**
Luk Guillaume

31 **BITS & PIECES**
Ben Bits

32 **BOB EVERS**
Ger Apeldoorn

34 **DE BOVENTOON**

46 **HEINZ SERVICE SPREAD**

WEBFLITSEN

IN HET KORT STAAN HIERONDER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR WWW.STRIPSCHRIFT.NL

13 NOV Vandaag werd *Kuifje - De zonnetempel - De musical* gepresenteerd. Na de première op 15 september 2001 in Antwerpen heeft het bijna zes jaar geduurd voordat deze strip-musical zijn Nederlandse première zal gaan beleven. Maar op 22 mei 2007 is het zover en is Kuifje – voor het eerst na de Lijnbaancentrum-expo *Kuifje in Rotterdam* uit 1977 – eindelijk weer terug in de havenstad.

FOTO RUDY VROOMAN

Thé-Tjong Khing neemt van uitgever Mat Schifferstein (links) de eerste exemplaren van *Arman & Ilva* in ontvangst.

19 NOV Afgelopen donderdag werden door tekenaar Thé Tjong-Khing bij stripwinkel en galerie Lambiek in Amsterdam de eerste twee delen gepresenteerd van de legendarische reeks *Arman en Ilva*. Khing maakte de serie naar scenario's van de begin dit jaar overleden Lo Hartog van Banda. De verhalen worden door uitgeverij Sherpa opnieuw uitgebracht.

21 NOV In het Historisches Museum Frankfurt loopt een overzichtstentoonstelling van het werk van de Duitse cartoonist Til Mette. Bij uitgeverij Lappan is een bloemlezing verschenen. Beide activiteiten zijn bedoeld als eerbetoon aan de in 2006 vijftig jaar geworden tekenaar.

22 NOV Sinds deze week publiceert Jeroen de Leijer een maand lang iedere dag een tekening in *De Volkskrant*. Zijn bijdragen maken deel uit van de serie *Vrijplaats*.

28 NOV Uitgeverij Planeta De Agostini breidt zijn serie stripklassiekers fors uit. Grootste nieuwe blikvangers van deze *Biblioteca Grandes del Cómic* zijn *Prins Valiant* en *James Bond*.

01 DEC Op Eerste Kerstdag, 25 december, zal de grote *Bommel*-hoorspelserie naar de verhalen van Marten Toonder in première gaat bij de NPS op Radio 1.

02 DEC Bij de Duitse vestiging van het veilinghuis Sotheby in München is op 12 februari 2007 een grote veiling met veel origineel werk van Rolf Kauka, de Duitse vader van de beroemde strip *Fix & Foxi*. De weduwe van de in 2000 overleden tekenaar wil met een deel van de opbrengst de charitatieve instelling Herz für Kinder (Hart voor kinderen) steunen.

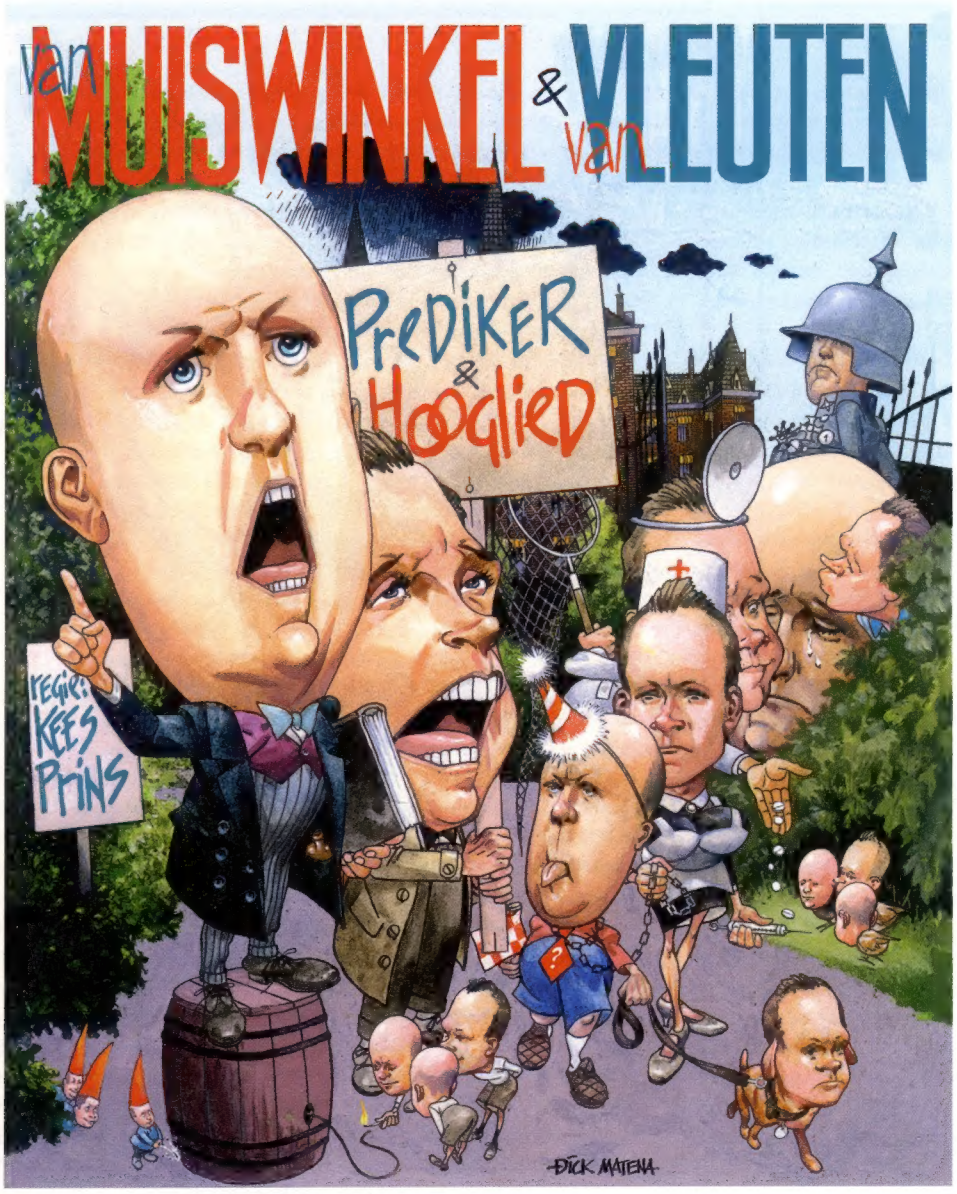

Muis en Vleut

Voor de nieuwe cabaretvoorstelling *Prediker en Hooglied* van Van Muiswinkel en Van Vleuten (de vijfde alweer) vroeg Diederik van Vleuten aan Dick Matena het affiche te ontwerpen. Beiden delen een grote waardering voor het werk van Gerard Reve. Een andere stripmaker, Lorenzo Mattotti, ontwierp al het affiche voor een eerdere voorstelling.
Kort en goed vangen ze hun programma aan met: 'De tijd dat Nederland een keurig aangeharkt park was, is definitief voorbij. In wat voor land leven wij eigenlijk? En hoe leggen we dat uit aan hen die er niet wonen? Na de Wereld, de Maan, de Midlifecrisis en Oblomow treffen de mannen elkaar bij de bankjes onder de boom'.
De première was op 21 december in Velsen en tot 31 mei zal de voorstelling door heel Nederland te zien zijn. RV
Meer info: *www.harrykies.nl*

→ FLITSEN

Alex, de stripheld uit de oudheid van Jacques Martin, wordt door de Koninklijke Munt van België vereeuwigd op een medaille. Het kleinood – prijs €30 – zit in een kleurrijke verpakking, voorzien van speciale tekeningen. Een stripzaak beginnen is een hele klus. Toch plannen? Informeer dan eens bij Stripwinkel Mekanik in Antwerpen (*mekanik@online.be*). De huidige eigenaren doen de winkel in de aanbieding. De redactie van *Zozolala* vroeg haar lezers voor jubileumnummer 150 een top 150 van beste stripboeken aller tijden samen te stellen. *Loopgravenoorlog* van Jacques Tardi prijkt bovenaan. *De kleine zeemeermin*, het klassieke sprookje geschreven door Hans Christian Andersen en in beweging gezet door de Disney Studio's, is in een nieuwe dvd-jasje verschenen. Er bestaat een 1- en een 2-discversie. De speciale 2-disceditie bevat de compleet digitaal gerestaureerde film en bijzonder bonusmateriaal. Marc Sleen-liefhebbers opgelet: in januari verschijnt een speciale kleurenprent met een nooit eerder in album verschenen grap van *De lustige Kapoentjes* die hij samen met Jean-Pol maakte. En op de Mercatorstripbeurs op 27 mei 2007 volgt een albumuitgave van deze strip. Ook zo verontwaardigd dat uitgerekend het laatste deel van *Jessica Blandy* niet als harde-kaftuitgave verscheen? Stripspeciaalzaak Atlantis deed wat Dupuis (schandalig!) naliet en gaf deel 24 in hardcover uit, voorzien van een nieuw getekend omslag, een extra katern en een genummerde ex-libris. De website van de Stripspeciaalzaak (*www.stripspeciaalzaak.be*) besteedt op een wel heel bijzondere wijze aandacht aan de expositie *De wereld van Franquin*. De beheerders interviewen tot en met 15 april 2007 iedere week 5 tekenaars of schrijvers met behulp van een aantal standaardvragen over Franquin. Stripboekhandel Bul Super uit Delft bestaat dertig jaar en viert dat behalve met iedere twee maanden korting op een productsoort nu ook met een overzichtsverkooptentoonstelling van Belgische stripheld Nero. De Belgische kranten *Het Belang van Limburg* en *De Gazet van Antwerpen* zijn gestart met de beste tien albums van de stripreeks *Urbanus*, te koop samen met een bon uit de krant. De keuze is gemaakt door de makers Willy Linthout en Urbanus zelf. Geert de Weyer is voornemens in 2007 een nieuwe versie te maken van het boekwerk *België gestript*. Het verscheen in 2006 voor een krantenactie van de Belgische krant *Het Nieuwsblad*. Peter van Straatens avonturen over de zo herkenbare 'zelfstandige-maar-afhankelijke-vrouw-van-nu' Agnes zijn nu ook te beluisteren. Actrice Renée Fokker, die Agnes eerder uitbeeldde in de documentaire *Een gelukkige hand*, leest verhalenbundels voor op drie cd's (een Rainbow Luisterpocket).

→ SUVAAL

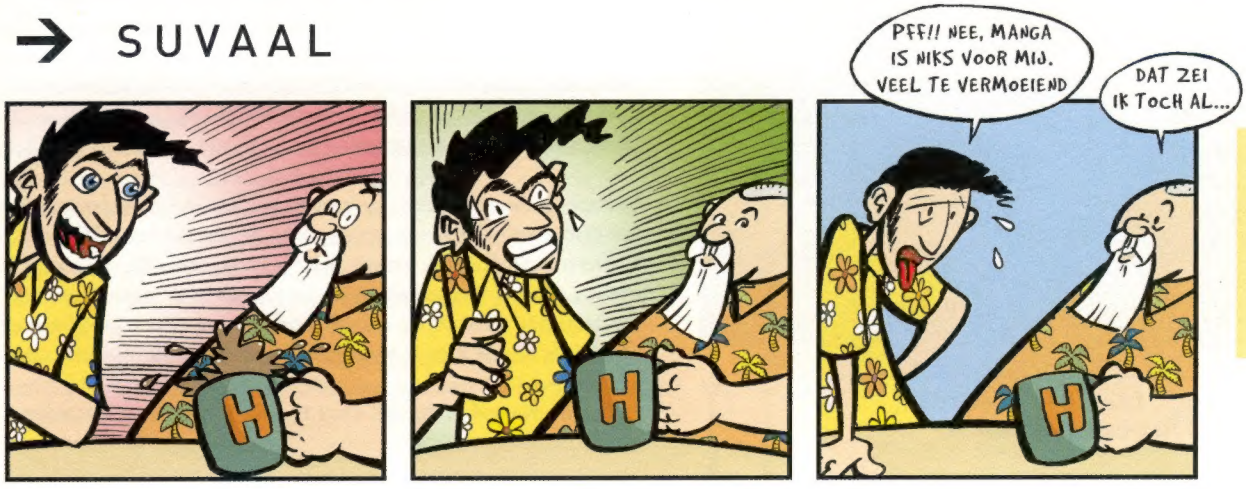

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL @STRIPSCHRIFT.NL

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

Wonderland productions
Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

ADVERTENTIE

Het BeeldVerhaal

Gespecialiseerd in:
- Graphic Novels
- Europees
- Objecten
- Small Press
- Manga's

Complete :
- Calvin & Hobbes
- Farside
- Little Nemo
- New Yorker

"voor de gulzige lezer"

kinkerstraat 162-164, amsterdam
www.het-beeldverhaal.nl

Jan van Oort – Jean Dulieu
1921-2006

Ik zette m'n Puch halverwege de De Genestetlaan aan de kant en trok hem aan het hoge stuur op de standaard.
De motor ging uit en de stilte suisde in m'n oren.
In de deuropening van het pittoreske huisje verscheen een vriendelijk kijkende, ietwat gebogen man met een pijp, die me binnenhaalde alsof hij me al jaren kende en me vervolgens een kop thee voorzette.
Toen ik een paar uur later weer op m'n knetterende voertuig klom, was ik voorzien van een prachtige tekening van Paulus de boskabouter, persoonlijk gekregen uit handen van Jean Dulieu.
Maar nòg meer indruk maakte het beeld dat ik deze middag van de man had gekregen. Dit was een kunstenaar, een creatieveling met een niet te stoppen drang naar het scheppen van nieuwe dingen. Iemand die voortdurend in z'n hoofd bezig was met zaken die z'n handen konden maken.

Gelukkig klikte het van beide kanten. Uit dat eerste bezoek ontstond een fijn contact tussen ons, al laat de correspondentie uit die periode – bijna 35 jaar geleden – zien dat het niet vanaf het allereerste moment gesmeerd verliep. Die eerste brief uit Soest begon immers met: 'Beste Marc, Michael, Meindert, of Membrecht,' gevolgd door de verontschuldiging: 'Ik ben je voornaam kwijt.'
Ik kwam vaker bij de familie Van Oort en koesterde me in de warme behaaglijkheid waarmee ik er keer op keer werd ontvangen. Ik was altijd welkom. En als mijn vrouw Wolterien mee wilde komen was het feest dubbel zo groot.
Alle keren dat ik bij ze langs kwam werd ik meegetroond naar het Koetshuis, waar Dulieu z'n werkruimte had, met de nadruk op wèrk. Een werkruimte met ladenkasten vol schetsen, tekeningen en aquarellen. Met boeken en tijdschriften. Met poppen en tal van mechanieken die kunstig langs elkaar konden bewegen door middel van scharniertjes, touwtjes, kettinkjes of andere slimmigheden.
Zijn vindingrijkheid was groot.

Of het nou over de natuur ging, over muziek of over andere zaken, Jan van Oort sprak altijd met grote overtuiging en nadrukkelijkheid, alsof iedereen over dezelfde kennis beschikte en bepaalde gedachten even logisch en vanzelfsprekend vond als hijzelf. Met name de mentaliteit van bepaalde mensen, de manier waarop men elkaar bejegende of de schade die aan de natuur werd toegebracht besprak hij met nadrukkelijke afschuw.
Hij leerde me veel in die tijd. Over Paulus, Terschelling, het orkest, uit-

Op woensdag 29 november 2006 is in zijn woonplaats Arnhem de kunstenaar Jan van Oort overleden. Bij het grote publiek kreeg hij als Jean Dulieu grote bekendheid met zijn creatie Paulus de boskabouter. Hij was de laatste der grote klassieke Nederlandse stripauteurs. Maarten J. de Meulder, beheerder van het Paulus Archief en uitgever van* Paulus de boskabouter, *schreef onderstaande bijdrage.

gevers, maar ook over de Kunst met een grote K. Rijke momenten waarbij ik alle informatie als een spons opzoog. Toch maakte ik me daar wel eens zorgen over, want ik zag ook veel informatie verwaaien die ik graag had willen behouden. Daarom schreef ik na ieder bezoek aan Van Oort in grote hanenpoten zo snel mogelijk alle feiten op die ik had onthouden, maar een week later kon ik de helft daarvan natuurlijk al niet meer ontcijferen. Tot mijn stomme verwondering kreeg ik niet veel later toestemming om bij mijn bezoeken een cassetterecorder neer te zetten en mee te laten draaien. Ik kan me geen groter vertrouwen voorstellen.

Van Oorts vertrouwen sprak ook uit het feit dat hij na een middagje praten het belang van het Paulus Archief inzag. En aanvaardde, want voortaan lag er bij ieder bezoek een stapel materiaal klaar dat anders misschien in de open haard was verdwenen. Dankzij zijn medewerking zijn tal van stukken (poppen, boeken, tekeningen en correspondentie) voor het nageslacht bewaard gebleven.

Wat mij al die jaren frappeerde is dat zijn tekenkunst nooit saai werd, hoewel het onderwerp zich altijd weer concentreerde op die ene boskabouter. Elke tekening die ik onder ogen kreeg had zijn eigen bekoring, functie, spanning. Telkens als ik kwam kreeg ik nieuwe schetsen te zien, pentekeningen en kleurrijke aquarellen. En tekenfilm natuurlijk.
Trots toonde Van Oort me zijn zelfgebouwde filminstallatie en de tientallen cells, die klaar lagen om aan de speciale tafel ingekleurd te worden. Daar was eens te meer zichtbaar hoeveel werk deze man verzette en hoeveel werk hij al achter de rug had.
Een veelzijdig talent met een ongekende productie.

Alle verhalen die Van Oort, of Dulieu zoals u wilt, produceerde verschenen eerst als tekening. In schetsvorm, soms min of meer uitgewerkt. Maar de basis was zijn vertelkunst. Want zelfs bij het schetsen groeide er al een verhaal in zijn hoofd dat dan nog wel gekneed en uitgewerkt moest worden, maar toch 'een verhaal'.
De één noemde hem tekenaar, de ander een schrijver, maar bovenal was hij een verteller, in woord en beeld. En in al die verhalen beschreef hij de wereld zoals hij die zag. Met z'n hebbelijkheden en onhebbelijkheden, uitgebeeld en verwoord door al die wonderlijke karakters rond zijn boskabouter.

Met de groei van het Paulus Archief kwamen ook de vragen. De rollen raakten meer en meer omgekeerd, want nu was ik het die achtergronden belicht wilde zien of de herkomst van bepaald materiaal wilde weten. Soms kreeg ik die informatie, soms ook niet en een enkele keer werd ik zelfs terechtgewezen met opmerkingen als 'Maar dat weet jij toch veel beter dan ik', en daar had ik het mee te doen.

Hoe dicht Van Oort bij de natuur stond werd me heel duidelijk toen we een keer samen door de bosrijke omgeving van zijn huis in Soest wandelden. Van kinds af aan hield ik van bossen, ik wist het verschil tussen een beuk en een berk, maar miste het inzicht, de diepte.
Rondwandelend met de schepper van Paulus wees hij me op het verschillen in de vorm van bepaalde bomen, de wortels, het takkenstelsel. Hij leerde me kijken en onderscheiden.
'Kijk, die boom heb ik laatst nog in een *Paulus*-verhaal getekend en die ook al een keer...'
Het zijn beelden die altijd weer terugkeren, zodra ik me in een bos begeef. Hij heeft me de bomen laten zien en daar ben ik hem nog altijd dankbaar voor.

Toen onze kinderen op het punt stonden geboren te worden, was het eigenlijk vanzelfsprekend dat we Jan van Oort vroegen of hij de kaartjes wilde tekenen. Het werden speciale prentjes, die precies vertolkten wat we voor elkaar voelden.

O, we hebben natuurlijk ook wel eens bonje gehad.
Van Oort had een complex karakter en ik was niet de eerste die hij terecht wees. Ik heb me er echter nooit door laten afschrikken, ben naar hem teruggekeerd en heb geprobeerd uit te leggen waarom ik deed zoals ik deed. En vervolgens keerden de goede tijden terug.

Begin jaren negentig vroeg ik hem of ik de stripverhalen uit kon brengen die andere uitgeverijen links lieten liggen, omdat het strips betrof. Hij vond het prachtig, maar waarschuwde me wel te overdenken waar ik aan begon. Ik heb dat gedaan en iedere nieuwe uitgave hebben we daarna samen gevierd. Met een goed gesprek en als afronding een glaasje whisky. Want ook daarin hadden we elkaar gevonden.
Hoewel hij in die tijd naar buiten deed voorkomen of zijn vroegere werk hem niet meer interesseerde, merkte ik keer op keer dat dat genuanceerder lag. We spraken nog steeds over de wereld van Paulus. Hij was geïnteresseerd in de dingen die ik deed en spelde ieder artikel dat ik schreef. Soms kreeg ik bij een bezoek aan Arnhem een *Bouterbode* van hem terug, omdat er een foutje in stond. Ik had dan bij voorbeeld twee cijfers van een jaartal verwisseld en dat had hij fijntjes gecorrigeerd.

De laatste jaren werd het stiller in huize Van Oort, ondanks het heftige geblaf van zijn trouwe metgezel. Geblaf dat ieder bezoek begeleidde tot het moment dat ik de autodeur dicht trok. Het was vertederend om te zien hoe baasje en hond op elkaar waren ingespeeld.
De tijd leek hem steeds sneller te gaan, nu zijn pas vertraagde. Hij had dan ook een strakke dagindeling en was *not amused* als iemand die onaangekondigd verstoorde.
Maar tot het laatste toe bleef Jan van Oort de verteller.
Op het einde van de dag, als de wandelingen waren gedaan en het eten was geregeld, trok hij zich met Balou terug op de bank en vertelde hem over hondjes die teveel schrokten, die te dik en te zwaar werden en daar weer veel te korte pootjes aan overhielden.

Jan van Oort, Jean Dulieu, de verteller, is heengegaan.
We zullen hem verschrikkelijk missen.

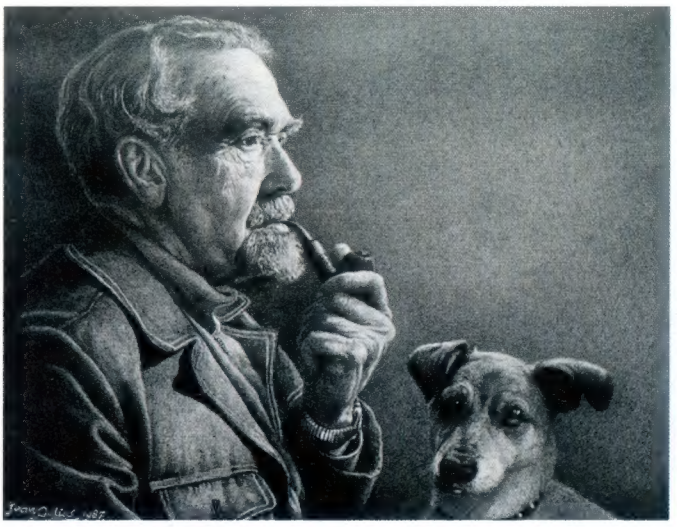

Dag Oom Jan. Dag vader van Paulus. Ik wens je een goede reis.

Maarten J. de Meulder

→ FLITSEN

➲ De Harmonie bundelt in 2007 de veelbesproken camping-grappen die Gummbah afgelopen zomer maakte voor *De Volkskrant*. Verder staan er nieuwe uitgaven van Guido van Driel, Seth, Peter van Straaten, Maaike Hartjes, Kamagurka, Hanco Kolk & Peter de Wit (*Single* voor het eerst in kleur) en Stefan Verwey op stapel. Bijzonder is de in januari samen met Oog & Blik uit te geven strip *De maagd en de neger* van het Belgische talent Judith van Istendael. ➲ Hansaplast geeft *Superman*-pleisters uit. In een doosje zitten zestien strips met twee verschillende albums. Is dit een contradictio explicita, of hebben ze gevoel voor humor bij de pleisterfabrikant? ➲ Zal er nog een koude winter komen? Zo ja, dan met gezwinde spoed naar de Blokker, want daar liggen onder andere lekkere warme pantoffels en mutsen van *De stamgasten*. ➲ *Swamp Thing* van Floris Oudshoorn staat vanaf 1 januari 2007 als krantenstrip in *Het Parool*. Ook Michiel van der Pol heeft voor een jaar een contract gekregen. ➲ Het tweede deel van *Agent Orange* loopt goed en is bij uitgeverij Van Praag reeds uitverkocht. Deze Bernhard-bio van tekenaar Erik Varekamp en scenarist Mick Peet zal waarschijnlijk uit vijf of zes delen gaan bestaan. ➲ Uitgeverij De Boemerang brengt weer een *Rooie Oortjes*-tijdschrift uit: tweemaandelijks en op klein formaat. ➲ De Duitse uitgever Konturblau heeft een bundel uitgebracht met werk van zestien tekenaars die uit het Ruhr-gebied komen. Bekendste naam in *Aufruhr* is Ulf K.

Strips steeds vaker in literaire romans

Je ziet het de laatste tijd wel vaker: romans met traditioneel vertelde stukken èn strip. Bij voorbeeld het onlangs in *Stripschrift 380* besproken debuut van de Canadese Bernice Eisenstein. Een erkend literaire schrijver als Jonathan Safran Foer nam in zijn laatste boek een heuse flipstrip op: door de bladzijden door de vingers te laten schieten nam de lezer een belangrijk onderdeel van het verhaal tot zich. Een bekend voorbeeld van zo'n tien jaar terug is *De wetten van de liefde* van Laura Esquivel (met een strip van Miquelanxo Prado en een klassieke muziek-cd).

Ook in het pas verschenen *Dis* van de Rotterdamse schrijver Marcel Möring (Bezige Bij, ISBN 90-234-1969-3, 512 pagina's, €25) staat een strip. Het is het zevende hoofdstuk van een ambitieus verhaal over twee joodse personages: de vroegere onderduiker en *selfmade* miljonair Jakob Noach en de jonge journalist Markus Kolpa. De meeste critici reageren wat lacherig en zij herkennen de stripfiguren niet, maar de strip is wel degelijk in het verhaal ingebed en geen los extraatje.

Om te beginnen ontleent deze roman zijn kracht aan een flink aantal verwijzingen naar de wereldliteratuur: James Joyce' *Ulysses*, Dante en de legende van de wandelende jood. Door ook strips te gebruiken zegt de schrijver niets minder dan dat hij ook deze vertelvorm heel belangrijk vindt. De strip is gemaakt door de (ook Rotterdamse) Han Hoogerbrugge, beeldend kunstenaar en vooral (web-)animatiefilmer. Hij maakte onder andere animaties voor omroepen, Freek de Jonges tv-serie *Kortgehouden* en de site *www.dis.nu*, die een mysterieuze inleiding op de roman is.

In de foto-strip speelt Marcel Möring met pruik Markus Kolpa, die trouwens wel meer overeenkomsten met hem heeft. Han Hoogerbrugge, te herkennen aan zijn Lech Walensa-snor, is fotograaf Albert. Kolpa wil een verhaal vertellen, maar komt volgens Albert moeilijk ter zake. De schrijver spot hier duidelijk met zijn eigen wijdlopigheid, die diverse critici hem ook verwijten. Ze bevinden zich in de Nacht van Assen, aan de vooravond van de TT-races, het decor van deze roman. Kolpa is goedgelovig: toen hij kind was, geloofde hij dat de ansichtkaart van Donald Duck voor zijn verjaardag echt was. Ook Olivier Blunder, Bartje en Proust kijken om de hoek. Een mooi zijpad in een roman die het van zijpaden moet hebben.

Naast strips, literatuur, literatuur in strips en verstripte literatuur nu dus ook strips in literatuur. Zo hoort het ook: allemaal één pot (fraai) nat! WM

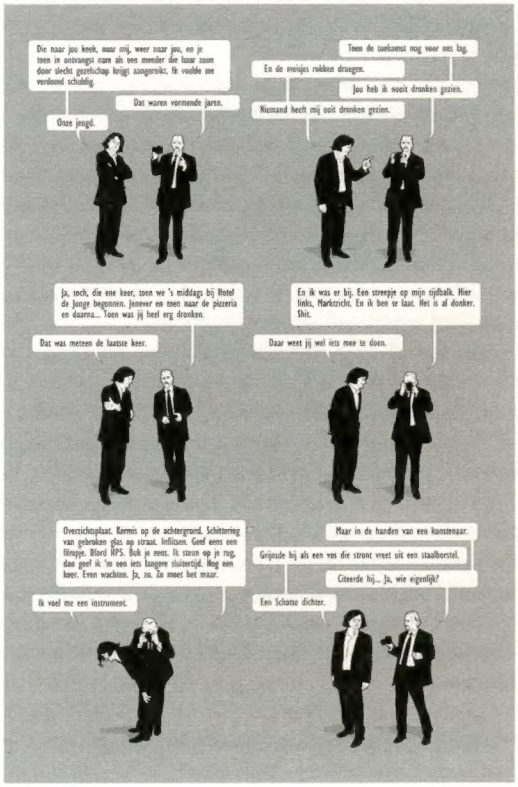
Die naar jou kreek, naar mij, weer naar jou, en je toen in zelfmoord eindigde, hebben ons door slecht gezelschap hetzelfde verdomd schuldig.
Dat waren vormende jaren.
Onze jeugd.
Toen de toekomst nog voor ons lag.
En de meisjes rookten droegen.
Jou heb ik nooit dronken gezien.
Niemand heeft mij ooit dronken gezien.
Ja, toch, die ene keer, toen we 's middags bij Hotel de Jonge begonnen. Jenever en toen naar de pizzeria en daarna... Toen was jij heel erg dronken.
Dat was meteen de laatste keer.
En ik was er bij. Een streepje op mijn zijdbalk. Hier links, Markzicht. En ik ben se laat. Het is al donker. Shit.
Daar weet jij wel iets mee te doen.
Overzichtsplaat. Karmis op de achtergrond. Schittering van gebroken glas op straat. Inflitsen. Geef eens een filmpje. Bloed KPS. Buk je eens. Ik steun op je rug, dan geef ik 'm een iets langere sluitertijd. Nog een keer. Even wachten. Ja, zo. Zo moet het maar.
Maar in de handen van een kunstenaar.
Grijnzende bij als een vos die stront vreet uit een staalborstel.
Citeerde hij... Ja, wie eigenlijk?
Ik voel me een instrument.
Een Schotse dichter.

Swarte verwerkt hobby in verjaardagskalender

Bij uitgeverij Thomas Rap is de verjaardagskalender *Lezen brengt u en anderen rondom u ernstige schade toe* (€17,50) verschenen. Ontwerper is Joost Swarte die in twaalf fraaie los te halen ansichtkaarten laat zien hoe '(lezens)gevaarlijk' lezen kan zijn.

Swarte vertelt dat de basis voor deze kalender eigenlijk teruggaat tot een gewoonte die hij ruim twintig jaar geleden is begonnen. Hij raakte geïntrigeerd door de waarschuwingen die op pakjes sigaretten stonden en begon deze te sparen. 'Je weet wel, die kleine lettertjes, met zo'n boodschap van het ministerie van Volksgezondheid dat roken slecht voor de gezondheid is. Ik kreeg toen visioenen van grote billboards van mensen die bij voorbeeld midden op een kruispunt aan het roken zijn.' Ook op vakantie bewaarde Swarte de waarschuwende onderschriftjes die hij op verschillende sigarettenpakjes tegenkwam. 'Ik heb ze in het Engels, Frans, Spaans, Italiaans... Overigens heb ik in de loop der jaren ook een verzameling sigarettenpakjes opgebouwd. Interessant om te zien hoe ze zijn

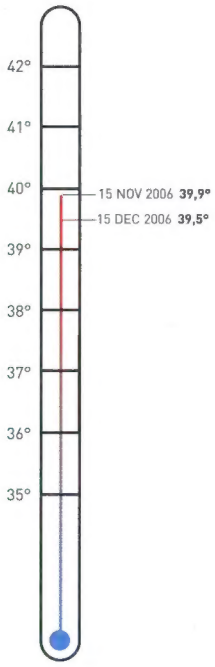

De mangameter (deel 8)

In deze laatste mangameter van 2006 kijken we met Liek van der Geer terug op het afgelopen jaar, waarin het Japanse fenomeen zich eindelijk liet zien op de Nederlandse markt. Van der Geer is verantwoordelijk voor het Nederlandstalige uitgavebeleid van Kana, het manga-label van Balloon Books, gebaseerd op het Franse Kana. Sinds afgelopen mei lopen er drie series: *Yu-Gi-Oh!* (door Kazuki Takahashi), *Shaman King* (Hiroyuki Takei) en *Naruto* (Masashi Kishimoto). 'De verkopen ervan vallen niet tegen', vertelt Van der Geer. 'De eerste delen hebben we breed uitgezet, in oplages van tienduizend stuks. De precieze resultaten moeten we nog bepalen aan de hand van de retouren, maar tot nu toe zijn er van *Yu-Gi-Oh!* en *Shaman King* een paar duizend exemplaren per deel verkocht.' Het minder bekende *Naruto* blijft wat achter, maar dat zal veranderen wanneer de tekenfilmversie, waar Kana de rechten van heeft, in 2007 op tv zal worden vertoond.

Verdienen doet Kana nog niet aan de manga-uitgaven. De uitgeverij heeft er drie jaar voor uitgetrokken eer volgens ramingen winst wordt geboekt. Van der Geer, die uit de gamesindustrie komt, is anderhalf jaar bezig geweest met de voorbereidingen voor de start van het fonds. Net als in Frankrijk is Kana eerst begonnen met het uitgeven van avontuurlijke manga-series voor een jong publiek ('shohen'). Langzaamaan breidt de uitgever zijn doelgroepen uit: met de actiethrillers *Monster* (Naoki Urasawa) en *Death Note* (Tsugumi Ooba/Takeshi Obata), waarvan in de eerste helft van 2007 de eerste delen uitkomen, mikt Kana op de wat oudere lezer. Na de zomer van 2007 komt Kana met een speciale meisjesmanga ('shojo'), titel nog onbekend. Dat geldt evenzeer voor een nieuwe jeugdmanga die eind 2007 verschijnt. In 2008 krijgt elk genre er nieuwe titels bij. De distributie in Nederland baart haar nog zorgen. Van der Geer kreeg bij voorbeeld laatst een e-mail van een jongen uit Emmen die klaagde dat hij het eerste deel van *Yu-Gi-Oh!* nergens kon bestellen. Daarom is ze in onderhandeling met Aldipress om de verspreiding buiten het stripcircuit aan te pakken. 'Maar,' erkent ze, 'het gaat langzaam. We hebben twee presentaties aan de Bruna gegeven. Die zag het in eerste instantie niet zitten, vanwege de slechte verkoopcijfers van een paar manga's van een aantal jaren geleden. Het is immers in een kiosk vechten om de vierkante centimeter schapruimte. Alleen, het is een kip-en-ei-kwestie: pas als je de ruimte krijgt, kun je je onderscheiden.' Kana is daarom bezig met het opzetten van trainingsprogramma's voor kiosken, waarin de achtergronden van manga uit de doeken wordt gedaan. Mocht dat niet aanslaan dan zal de website (*www.mangakana.com/nl*) een bestelfunctie krijgen.

Kortom, manga is in Nederland een groeiend fenomeen, zij het nog bescheiden. Van een definitieve doorbraak is echter nog geen sprake. Daarvoor moet het lezerspubliek nog fors uitdijen en er liggen nog tal van wolven en beren op de weg. Een hevige koorts is de laatste maand uitgebleven. De mangameter zakt daarom een paar streepjes tot: 39,5°C RS

ontworpen. Sommige zien er prachtig uit, zoals het Belgische Tigra.' Roken doet hij trouwens zelf niet, al vindt hij het niet bezwaarlijk dat er in zijn bijzijn een sigaret wordt opgestoken.

Voor Thomas Rap nam hij een paar jaar terug de vormgeving voor zijn rekening van de verjaarskalender *Feestvarkens en andere jarigen*, met teksten van Charlotte Mutsaers. De uitgever vroeg daarna of hij niet een keer een kalender wilde maken met eigen tekeningen. Het 'billboards'-idee bleef in zijn gedachten, alleen Swarte bedacht dat als hij roken zou inruilen voor lezen, het ironisch effect van de illustraties groter zou zijn. Dit werkte hij uit in een dozijn platen, genoeg om een jaaroverzicht, verdeeld in twaalf maanden te illumineren. Hij wijst er op dat er ook nog sigarettenpakjes zijn verwerkt in *Lezen brengt u en anderen rondom u ernstige schade toe*. Op de achterkant van de voorflap staat een afbeelding van Start, een Oost-Europees merk om jongeren aan het roken te helpen. Ook is er een plaatje afgebeeld van een pakje van Stop, waarbij de sigarettenfabrikant met de naam erop zinspeelde dat iemand even moest stoppen om een rokertje op te steken, aldus Swarte. RS

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

ADVERTENTIE

de LEIDSE STRIPSHOP
verhuist naar
Breestraat 141, Leiden

In januari grote uitverkoop op
de Aalmarkt 4 te Leiden

voor info zie:
WWW.LEIDSESTRIPSHOP.NL

ADVERTENTIE

Stephen Kings *Dark Tower* bij Marvel.

→ KONINKLIJK

In het nieuwe jaar pakt Marvel Comics meteen al groots uit. *Dark Tower: The Gunslinger Born* is de zevendelige miniserie die als officiële aanvulling dient op de *Dark Tower*-cyclus van Stephen King. Vorig jaar werd deze reeks aangekondigd en werd nadrukkelijk gehint naar King zelf als schrijver, maar de praktijk is helaas net even anders. De miniserie wordt namelijk geschreven door Robin Furth (eerder verantwoordelijk voor het boek *Stephen King's Dark Tower: A Concordance*) en comicveteraan Peter David (momenteel schrijver van onder meer *X-Factor*). Jae Lee (*Inhumans*, *Hellshock*) is wel de tekenaar, zoals aangekondigd, gelukkig. *Dark Tower* kost $3.99 per deel.

Ander groot nieuws bij Marvel is de terugkeer van Spider-Mans zwarte kostuum. Het is twintig jaar geleden dat de muurkruiper zijn oude, vertrouwde pak van rood en blauw verruilde voor modieus zwart, maar toen dat kostuum een buitenaardse levensvorm bleek en zich tegen de drager keerde, was het snel gedaan. Nu, na de gebeurtenissen uit de grote crossover *Civil War*, is het echter tijd voor een radicale verandering. Alle drie de maandelijkse series over Spider-Man doen mee en ze krijgen gezelschap van *Spider-Man: Family*, een nieuwe titel die eens in de twee maanden verschijnt. Sean McKeever (bekend van *Mary Jane*) schrijft, de nieuwkomer Terrell Bobbett tekent. Het is geen toeval dat in *Spider-Man 3*, dè superheldenzomerfilm van 2007, ook een zwart kostuum opduikt.

Voor DC komt het koninklijke aspect wat later in het nieuwe jaar, namelijk in april. Dan verschijnt de hardcover *God Save the Queen*, door Mike Carey (schrijver van het onlangs afgeronde *Lucifer*) en John Bolton (*Fables: 1001 Nights of Snowfall*). Het is een grafische roman in de stijl die DC de laatste tijd graag hanteert en die het, omdat het toch valt onder de voor volwassenen bedoelde imprint Vertigo, ook goed doet in de gewone boekhandels. Hoewel het verhaal aanleunt tegen

DOOR **OLAV BEEMER**

Uitmelken van *Squadron Supreme*.

God Save the Queen bij DC.

thema's uit *Sandman* en *Books of Magic* is het leesbaar als een opzichzelfstaand album. Voor $20 mag dat ook wel. Voor fans van beide makers zal het echter niets uitmaken, dit werkje móet op de boekenplank.

→ STOFNESTEN

Marvel Comics had het stof al een tijdje geleden van het oude concept geblazen, maar in 2007 volgt DC Comics. Want dan wordt ook daar een heel voorzichtig begin gemaakt met het oppikken van de *annuals* (jaarboeken). Vroeger was een *annual* een extraatje, een lekker dikke comic die verscheen als aanvulling op de reguliere titel, die immers slechts twaalf keer en niet dertien keer per jaar verscheen. In de jaren negentig verdween de *annual* van het toneel.

Nu is de markt blijkbaar weer rijp voor dergelijke initiatieven, want DC brengt in januari de tiende *Action Comics Annual* uit. Schrijvers Geoff Johns en Richard Donner (sinds kort de vaste makers van de reguliere *Action Comics*) krijgen hulp van een vrachtlading getalenteerde tekenaars, waaronder Arthur Adams en veteraan Joe Kubert. Op dit moment wordt nog geheimzinnig gedaan over de inhoud, maar uit de aankondiging kan worden opgemaakt, dat de *annual* bestaat uit korte verhalen. Die verhalen schetsen een beeld van hoe het leven van Superman er tegenwoordig uitziet èn werpen tegelijkertijd een blik op de nabije toekomst. De *annual* telt 48 pagina's en kost $3.99.

Bij Marvel wordt in het nieuwe jaar ook een oud project van de plank gepakt en afgestoft. In de jaren negentig was *Ghost Rider* een redelijk kassucces, maar na een paar jaar afnemende interesse werd de serie stopgezet. Het punt is, dat het écht laatste nummer nooit is uitgegeven. De serie liep zó slecht, dat de stekker eruit moest, vlak voor wat het eind had moeten zijn. Die finale was wel geschreven en ook grotendeels getekend. En nu, acht jaar later, wordt dat allerlaatste nummer alsnog op de markt gebracht. Onder de titel *Ghost Rider Finale* ronden schrijver Ivan Velez en tekenaar Javier Saltares het avontuur van hoofdpersonage Dan Ketch af. Voor de volledigheid bevat de special ook de comic die in 1998 als laatste is verschenen, aangevuld met een paar pagina's bonusmateriaal.

De vijfdelige miniserie *Squadron Supreme: Hyperion vs Nighthawk* valt niet echt onder het kopje afstoffen. Omdat Marvel nog maar net is begonnen met de moderne versie van de klassieke serie *Squadron Supreme*. Niettemin is het tijd voor een spin-off van de gewone reeks. Marc Guggenheim (bekend van *Wolverine* en onlangs *Blade*) schrijft, Paul Gulacy (*Master of Kung Fu*) tekent. Zou vaste schrijver J. Michael Straczynski een flashback hebben naar hoe Image een paar jaar terug zijn *Rising Stars* vervuilde met een oneindige reeks irrelevante miniseries?

olav.beemer@stripschrift.nl

■ **HONDERD** Eind januari van het nieuwe jaar viert Dark Horse Comics feest met het honderdste nummer van *Usagi Yojimbo*. Maker Stan Sakai wordt voor deze speciale gelegenheid bijgestaan door een waslijst aan bekende namen, waaronder Frank Miller (bekend van *Sin City*), Jeff Smith (bedenker van *Bone*) en uitgever Mike Richardson.

■ **HERSTART** Of eigenlijk, juist géén herstart. Want waar Marvel Comics met gemak had kunnen kiezen voor een herstart van *Thunderbolts*, met vanaf nummer 110 een nieuwe richting en met Warren Ellis (*Fell*) en Mike Deodato Jr (*Amazing Spider-Man*) als nieuwe makers, blijft de nummering ongewijzigd. Anno 2007 is dàt nieuws.

■ **HOERA** In 2007 vieren de gebroeders Gilbert en Jaime Hernandez het vijfentwintigjarig jubileum van de titel *Love and Rockets*. Van beide broers wordt de komende maanden al het werk herdrukt, in chronologische volgorde en in handzame softcovers. Toch jammer voor de fans die twee jaar geleden de dure hardcovers hebben gekocht.

■ **HARD** DC Comics zet de trend van de Absolute Edition voort. Op groot formaat en in luxe hardcover vol extraatjes worden klassiekers in het zonnetje gezet en in april is het de beurt aan *Absolute Batman: The Long Halloween*, door Jeph Loeb (*Batman: Hush*) en Tim Sale (*Superman Confidential*). Vierhonderd pagina's voor $75; verplichte kost.

FOTO NADINE MAAS

Stephen Hillenburg tekent spons en zeilt plank

DOOR **RIK SANDERS**

Stephen – Steve – Hillenburg, geestelijk vader van *Spongebob*, voelt zich meer tekenfilmmaker dan striptekenaar. Desondanks ligt de genesis van zijn razendpopulaire tekenfilm in de strips die hij ooit maakte. Opmerkelijk zijn ook de *Spongebob*-comics: diverse makers ervan hebben hun wortels in de undergroundscene.

Stephen Hillenburg (1961) was tijdens de elfde editie van het Holland Animation Filmfestival, dat van 1 t/m 5 november in Utrecht plaatsgreep, jurylid en eregast. Hillenburg bewoog zich bewust in de luwte van het festival. Hij wilde niet geleefd worden door allerlei tv-optredens en belaagd worden door horden jeugdige fans. Een paar interviews met kranten en tijdschriften kon er vanaf, en dat was het. Voor de rest wilde de bedenker van de vierkante zeespons rustig kunnen rondlopen in de Domstad en doen waarvoor hij was gekomen: het bekijken van animatiefilms en het ontmoeten van jonge tekenaars die wellicht iets kunnen betekenen voor *Spongebob* of andere Nickelodeon-producties.

Wonderlijke beelden

Tijdens het vraaggesprek, dat plaatsvindt in een hotel aan het Utrechtse Vredenburg, zegt hij dat zijn aanwezigheid op het filmfestival hem doet terugdenken aan de tijd dat hij als jongen een animatie van de Nederlander Paul Driessen zag: *The Killing of an Egg* (*Ei om zeep*, 1977). 'Ik was meteen verslingerd aan animatie. Niet zozeer aan de typische tv-cartoons, al keek ik daar ook naar, maar vooral aan de festivalfilms.'

Hillenburg tekende en schilderde reeds op jonge leeftijd. Creatief bezig zijn is en blijft een bijzondere ervaring, benadrukt hij. Toch koos hij na *high school* in eerste instantie niet voor de kunstacademie; zekerheid met de studie zeekunde aan de Humboldt State University stond voorop. Het bloed kroop toch waar het niet gaan kon. Drie jaar na zijn studie en een baan als docent maritieme biologie (1986-1989) op het Orange County Marine Institute in Californië schrijft Hillenburg zich in op Cal Arts (California Institute of the Arts), waar hij les krijgt van Jules Engles, de visionaire animator en specialist in experimentele animatie.

Stuifkennis

- In Nederland heet Spongebob gewoon Spongebob, maar in andere landen wordt zijn naam wel vertaald. Een greep: Bob L'eponge (Frans), Spongebob Schwammkopf (Duits), Svampur Sveinsson (IJslands), Kempiniukas Plaiakelnis (Litouws), Svampebob Firkant (Deens), Sunderbob Kockalone (Servisch), Paavo Pesusieni (Fins), Sünger Bob (Turks), Bob Esponja (Spaans) en Spongabobo (Esperanto).

- De allereerste aflevering - *Help Wanted* - werd op 1 mei 1999 uitgezonden. Hierin solliciteert Spongebob voor een baantje als kok bij The Krusty Krab, de lokale (krab)burgertent.

FOTO NADINE MAAS

Draagt Stephen Hillenburg deze muts omdat hij het in Nederland zo koud vond, of is het een eerbetoon aan zijn grote held Jacques Cousteau? In Utrecht eet hij voor het eerst haring. 'Hmmm, rijk van smaak... beter dan sardientjes... Lekker vettig', zegt hij naderhand tegen de organisatie van het filmfestival.

FOTO NADINE MAAS

'In de jaren 1980 ging ik regelmatig naar de *Spike and Mike*-animatieshows in de bioscoop, waar allerlei vernieuwende tekenfilms werden vertoond. Er hing een inspirerende sfeer en die vond ik op Cal Arts terug.' Hier maakte hij twee onafhankelijke animatiefilms, *The Green Beret* en *Wormholes*. Deze laatste eindexamenfilm uit 1992 was eerder op het Utrechtse animatiefestival te zien geweest en werd dit jaar wederom vertoond. Het is een enigszins ongrijpbare tekenfilm over een vlieg die probeert te landen op een horloge in 'relativiteitsland'. Kortom, een filmpje met veel dynamiek, onrustige animatie en beelden die wonderlijk in elkaar overvloeien.
Tijdens een festival in Ottawa vlak na zijn afstuderen, ontmoet hij zijn grote voorbeeld: de in Canada woonachtige Paul Driessen. 'Ik viel bijna flauw, zeker nadat hij meldde dat hij mijn films had gezien en ze goed vond.' Tv-animatiezender Nickelodeon merkt in de Canadese stad eveneens zijn talent op en Hillenburg krijgt in 1993 een baan aangeboden om *director* te worden van de tekenfilm *Rocko's Modern Life*. Het is de tijd waarin Nickelodeon zijn naam vestigde met opwindende producties als *Ren & Stimpy* en *Rugrats*. Nadat *Rocko's Modern Life* in 1996 is stopgezet, werkt hij aan een eigen animatieserie rond een spons en andere onderwaterfiguren in de Stille Oceaan. *Spongebob Squarepants* gaat in 1999 *live* en deze *low budget cartoon* wordt onverwachts een grote hit.

Surfing, surfing...

Dat hij op het idee kwam om de ecologische onderwaterwereld tot schouwtoneel te maken, vindt hij niet vreemd. 'Ik ben altijd een oceaangek geweest, niet onlogisch als je opgroeit in het zuiden van Californië. Snorkelen en surfen doe ik nog steeds graag. Niet voor niets zitten er allerlei invloeden van de Hawaiiaanse surfstijl in de tekenfilm: de muziek, de aankleding, Spongebobs ananas-huis.'
Vooral het surreële van de getijdenplassen vindt Hillenburg fascinerend. 'Als het in Californië eb wordt, ontstaan er plassen tussen de rotsen. Die plassen zijn dan rijkelijk gevuld met verschillende zeedieren. Als kind vond ik dat erg spannend. Er leven zoveel bizarre levende wezens in zee. Ik was gefascineerd door die zeedieren', liet hij optekenen in het bulletin van het Holland Animation Film Festival. Daarin vertelt Hillenburg ook dat de populariteit van Spongebob hem verraste. Hij dacht eigenlijk een soort underground- of cultpubliek te krijgen. 'Ik wilde een soort onschuldig, Jerry Lee Lewis-achtig karakter onder zeeniveau opvoeren, maar ik had niet het idee dat dit zoveel mensen zou aanspreken.' Moeilijker was het om Nickelodeon over te halen. De directie vond het idee van een spons die in een ananas woonde, maar gek. Het bracht hem op het idee om tijdens zijn presentatie van het concept allerlei dingen te vertonen die de mensen van Nickelodeon zouden bijblijven. 'Dus nam ik een grote zeeschelp mee waarin ik een taperecorder had verstopt. Op die recorder had ik mezelf opgenomen terwijl ik de begintune in *Hawaian-style* zong. Zo leek het alsof ik gitaar speelde op de schelp.' Ook bouwde hij een viskom na met allerlei gekke attributen erin en presenteerde hij de personages in geschilderde en geboetseerde vorm. Toen hij uiteindelijk de baas aan het lachen kreeg wist Hillenburg dat het goed zat. Met een groot deel van het team waarmee de animator aan *Rocko's Modern Life* had gewerkt, maar ook met een aantal verse krachten, ging hij met *Spongebob* aan de slag. 'Het is belangrijk dat er genoeg jonge, grappige mensen aan werken. Zij zorgen voor veel creativiteit en absurde humor en geven de serie bestaanskracht.' Inmiddels wordt, nadat de storyboards zijn uitgewerkt, de uiteindelijke animatie in Zuid-Korea uitgevoerd.

LINKS - De Vliegende Hollander poogt Spongebob van de hik af te krijgen (door Paul Tibbett en Sherm Cohen (tekeningen)).

Bob the Sponge

Animatie heeft hem altijd meer aangetrokken dan strips: beweging, geluid, timing, ritme, dynamiek, het zijn zaken die in tekenfilm toch prominenter naar voren komen dan op papier.

- De Amerikaanse stem van Spongebob is van Tom Kenny; in Nederland spreekt Lex Passchier de stem van Spongebob in, zoon van tv-coryfee Dick P.

- Rodger Bumpass is de stem van Squidward Tentacles (Octo Tentakel). Hij is een oudgediende die ook al stemmen bij de animatieklassieker *The Jetsons* insprak.

- De merchandising rondom *Spongebob* is inmiddels enorm. Vermeldenswaard is de Cine-manga-reeks die Nickelodeon samen met het manga-label Tokyopop heeft opgezet. In Nederland publiceert uitgever Sanoma de reeks, net als tal van andere uitgaven.

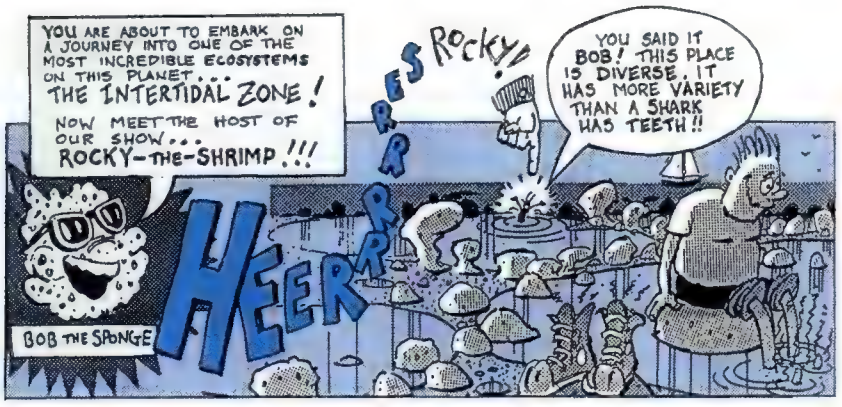
YOU ARE ABOUT TO EMBARK ON A JOURNEY INTO ONE OF THE MOST INCREDIBLE ECOSYSTEMS ON THIS PLANET... THE INTERTIDAL ZONE!
NOW MEET THE HOST OF OUR SHOW... ROCKY-THE-SHRIMP!!!
BOB THE SPONGE
HEERRR
RRES ROCKY!
YOU SAID IT BOB! THIS PLACE IS DIVERSE. IT HAS MORE VARIETY THAN A SHARK HAS TEETH!!

SURF 2000
BY STEPHEN HILLENBURG
WALLY WASTEWATER
FORGET THE ARMOR-CLAD 'SURF WARRIOR OF TOMORROW 'CAUSE BROTHERS & SISTERS FIGHTING FOR WAVES WILL BE THE LEAST OF OUR WORRIES... MEET THE SURFER OF THE FUTURE....
SLURP HEY DUDE, I SURF 'EFFLUENTS'
WATER SURF IS TOASTY WARM AND FRAGRANT TODAY!
GOT ANY TANNING LOTION?
RAD BOARDS
© S. Hillenburg '90

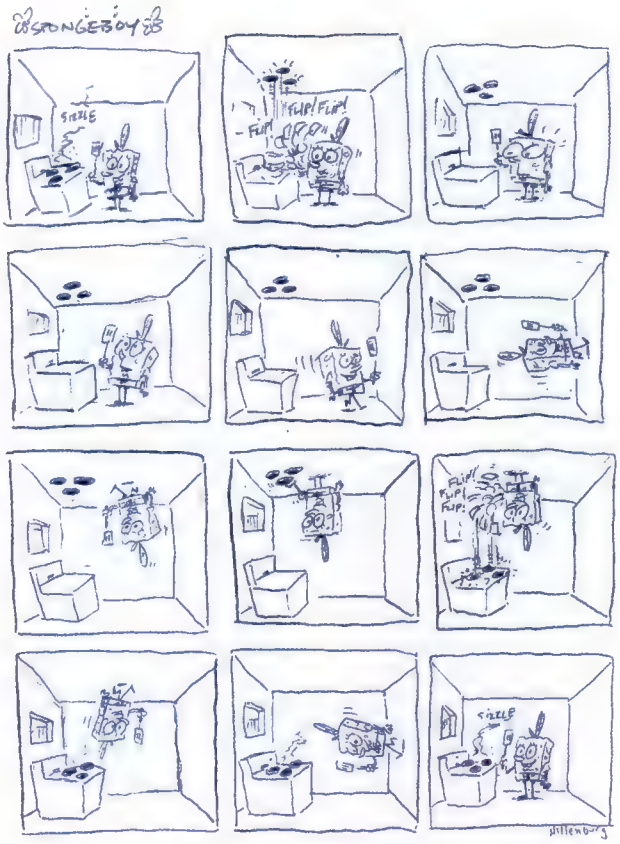

BOVEN, VAN LINKS NAAR RECHTS - • Eerste pagina van *The Intertidal Zone* met linksboven een oerversie van Spongebob. • *Surftoons*, een surfcomic voor Kema, een obscuur plankzeil-blaadje uit Californië. • Surfjargon.

RECHTS - Grove strip-opzet van Hillenburg om Nickelodeon te interesseren voor een tekenfilmserie over een spons. Spongebob heette toen nog Spongeboy en zou een rode hoed, wit hemd en stropdas gaan dragen. Maar die naam bleek al door anderen te zijn vastgelegd.

GEHEEL RECHTS - Hoe zou Spongebob eruit zien als hij de hoofdrol had gespeeld in Amerikaanse stripklassiekers als *The Family Upstairs* (George Herriman), *Little Nemo* (Winsor McCay) en *Terry and the Pirates* (Milton Caniff). Deze pastiches zijn gemaakt door Sherm Cohen en Roger Langridge (tekeningen).

RECHTS - Omslag van *The Intertidal Zone*, de strip die Hillenburg kopieerde voor vrienden en bekenden.

ERNAAST EN SCHUIN ONDER - Meerminman en Mosseljongen (jong en oud), een satirische ode aan *Aquaman* in retrostijl.

MIDDENONDER - Nog een retrostrip, gebaseerd op *Buck Rogers* van Dick Calkins.

Een groot comiclezer is hij dan ook nooit geweest. 'Mad Magazine en Peanuts van Charles M. Schulz las ik graag. Pogo van Walt Kelly vond ik ook leuk, al vraag ik me achteraf af of ik die strip eigenlijk wel begreep.' Toch blijkt de geestelijk vader van Spongebob meer op te hebben met strips dan doet vermoeden. Hij tekende bij voorbeeld rond 1990 een aantal surf-comics, voor het obscure surfing-magazine *Kema*. Ook maakte Hillenburg tijdens zijn werk aan het marine-instituut een educatieve strip-met-een-knipoog over het onderwaterleven: *The Intertidal Zone* (1989), met een garnaal (Rocky-the-shrimp) als hoofdpersoon. 'Ik kopieerde de afleveringen voor vrienden, studenten en andere belangstellenden. Later gebruikte het Ocean Institute nog een paar strips in een advertentiecampagne. Deze strip valt te beschouwen als de genesis voor Spongebob. Niet dat er een sponsdiertje als hoofdfiguur in zat, maar het hele idee om avonturen te verzinnen die zich afspelen in de biotoop van een oceaan, stamt hier vanaf. Al heb ik de feitelijke aspecten van het maritieme leven voor de tekenfilm wel grotendeels losgelaten.'

Saillant detail is dat in een paar afleveringen van *The Intertidal Zone* de strip wordt aangekondigd door een spons, nota bene 'Bob the Sponge' geheten. Hillenburg erkent dat dit een oervorm is geweest van Spongebob. 'In eerste instantie had ik helemaal geen spons in gedachten voor mijn tekenfilm. Ik vroeg me af wat de mafste figuur

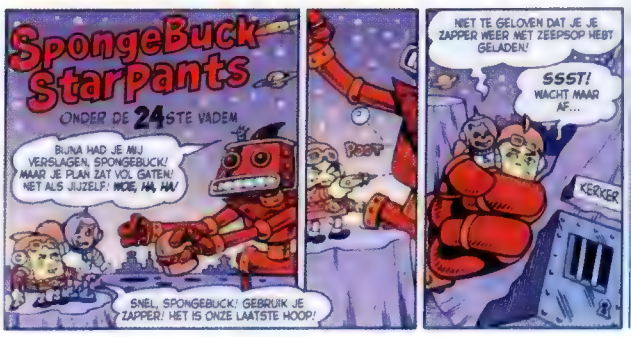
SpongeBuck StarPants
ONDER DE 24STE VADEM
BUNA HAD JE MIJ VERSLAGEN, SPONGEBUCK! MAAR JE PLAN ZAT VOL GATEN! NET ALS JIJZELF! HOHO, HA, HA!
SNEL, SPONGEBUCK! GEBRUIK JE ZAPPER! HET IS ONZE LAATSTE HOOP!
POST
NIET TE GELOVEN DAT JE JE ZAPPER WEER NET ZEEPSOP HEBT GELADEN!
SSST! WACHT MAAR AF...
KERKER

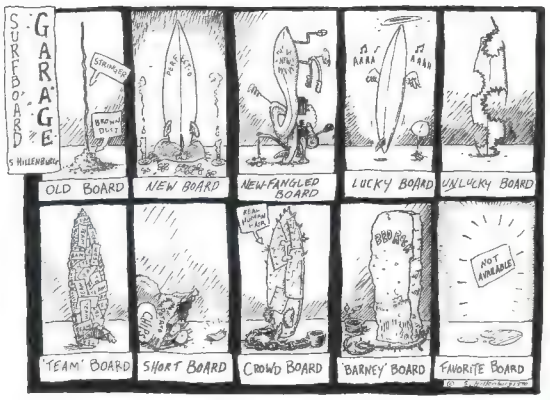

zou zijn om de hoofdrol te spelen: een inktvis of een krab? Pas later schoot me die spons uit *The Intertidal Zone* te binnen.' Tegen *The Washington Post* vertelde de tekenaar dat hij eerst een aantal natuurgetrouwe sponzen had getekend, maar niet verder kwam dan amorfe vormen. Ten slotte zijn de meeste sponzen sedentaire wezens die hun leven lang aan een rots geplakt zitten en gefilterd voedsel tot zich nemen. Veel beweging zit er niet in. Tot het moment dat hij na een ingeving een vierkante spons, een variant op een keukenspons, tekende. 'Dat zag er erg grappig uit. Ik sprak ineens in cartoontaal en die spons paste precies bij het karakter dat ik zocht.'

Hillenburg heeft geen plannen om opnieuw strips te maken. Hij is ook niet direct betrokken bij de strips van Spongebob die in *Nick Magazine* verschijnen (en in Nederland worden gepubliceerd in *Nickelodeon Magazine* en *Spongebob*-specials). Dat zijn niet zomaar platte bewerkingen van de tekenfilmafleveringen, maar doelbewuste pogingen om de cartoonachtige humor tevens op papier over te brengen. Een riedel aan tekenaars, voornamelijk afkomstig uit het alternatieve circuit, maken deze strips, zoals Sherm Cohen, James Kochalka, Sam Henderson, Kaz, Mark O'Hare (in Nederland bekend van *Baas*, een strip van Big Balloon uit 1999), Matt Madden en Roger Langridge. 'Mijn collega Chris Duffy bemoeit zich bij Nickelodeon met de strips. Het is zijn idee om er striptekenaars van buiten de studio bij te betrekken. Het

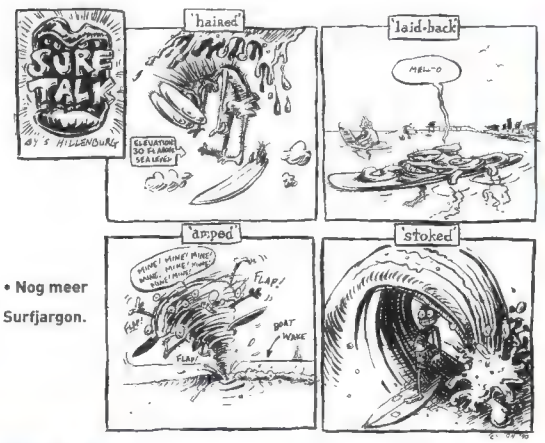

• Nog meer Surfjargon.

NU IS PLANKTON NIET MEER OP ZIJN HOEDE. WE GLIPPEN WEG EN SCHAKELEN ZIJN DESTRUCTO-STRAAL UIT
SPONGEBUCK! MIJN HELD!
VOLGENDE KEER: DE ONGEWERVELDE HORDE UIT DE KRAB-NEVEL

DE BUREN VAN BOVEN

KLOP KLOP
WAT DEN DROMMEL?
WIE KAN DAT ZIJN OP DIT LATE UUR?
OH, LIEVERD! IK HAD HET JE WILLEN ZEGGEN, EEN OUDE VRIEND VAN MIJ KOMT LANGS! IK BELOOFDE HEM DAT HIJ HIER KON LOGEREN.
WEL, ALS HET MAAR NIET WEER ZO'N UITZUIGER IS, ZOALS JE VORIGE VRIENDEN!
HALLO DAAR, SPONGEBOB BLIEF JE EEN HAPJE?
IK BEN ER GEREED VOOR
PLOP

KLEINE SPONGEBOB IN DROMENLAND

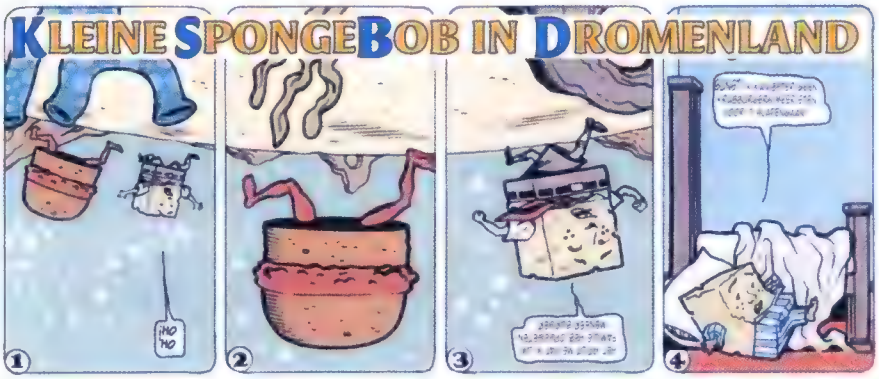

SPONGEBOB

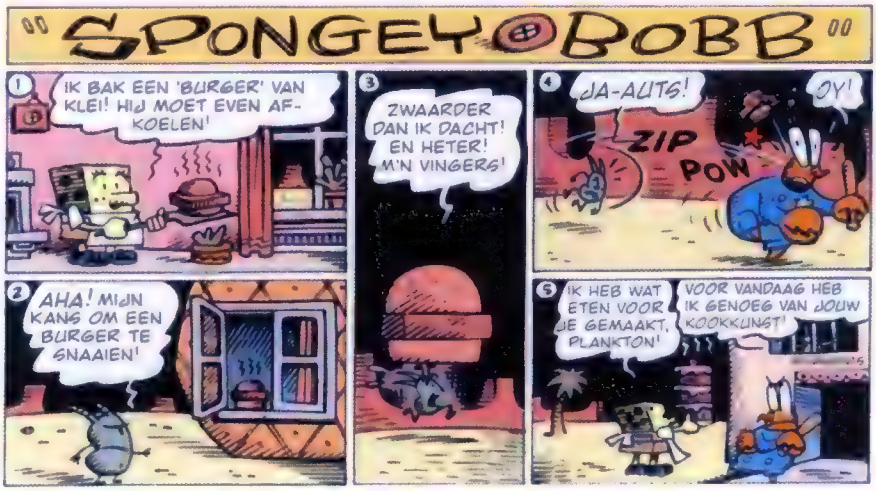
IK BAK EEN 'BURGER' VAN KLEI! HIJ MOET EVEN AFKOELEN!
AHA! MIJN KANS OM EEN BURGER TE SNAAIEN!
ZWAARDER DAN IK DACHT! EN HETER! M'N VINGERS!
JA-AUTS!
OY!
ZIP
POW
IK HEB WAT ETEN VOOR JE GEMAAKT, PLANKTON!
VOOR VANDAAG HEB IK GENOEG VAN JOUW KOOKKUNST!

SPONGEBOB en de Piraten

OKÉ, MANNEN, JULLIE KENNEN JE ORDERS DUS VAL AAN!
WAT ZIJN MIJN ORDERS, KOLONEL KRABS, M'NEER? HM? HOE KAN IK HELPEN DEZE OORLOG TE WINNEN?
DIT IS 'N SERIEUZE ZAAK, JONGEN! IK DENK NIET DAT JE ER KLAAR VOOR BENT
MAAR IK BEN KLAAR, KOLONEL KRABS! IK BEN ER KLAAR VOOR! KLAAR! IK BEN ER KLAAR VOOR! IK BEN ER KLAAR VOOR!
EH... IK WEET WAT JE KUNT DOEN, JONGEN! IETS BELANGRIJKS! IK WIL DAT JE DEZE GEHEIME BOODSCHAP AFLEVERT BIJ SERGEANT OCTO! DAARVOOR MOET JE DWARS DOOR VIJANDIG GEBIED!
JAWEL, KOLONEL KRABS, M'NEER!
OP HET SLAGVELD
IK BEN ER KLAAR VOOR!
DRIE UUR LATER
GEHEIME BOODSCHAP VAN KOLONEL KRABS, M'NEER!
HUH? LAAT ZIEN DAN!
Sorry, dat ik je dit aandoe, Octo. Maar ik moest iets verzinnen om soldaat SpongeBob kwijt te raken. En nu zit hij lekker met hem opgescheept! HEH, HEH!
VERDRAAID! DIE DEKSELGE
LUISTER, SOLDAAT. DE PERGOON DIE JE DEZE BOODSCHAP GAF, WAS EEN BEDRIEGER! GA TERUG NAAR DE BASIS EN HOUD 'N OOGJE OP HEM! VERLIES HEM GEEN MOMENT UIT JE VIZIER!
JAWEL, SERGEANT OCTO, M'NEER!
GEMEEN, HE? MAAR IN EEN OOGLOG IS ALLES GEDAAN

RECHTS - Allereerste schets uit 1996 van Spongeboy.

ERNAAST - Geschilderde plattegrond van Bikini Bottom.

GEHEEL RECHTS - Kaz is vooral bekend uit de *Raw*-tijd, maar leeft zich hier op *Spongebob* uit.

RECHTS - Stephen Hillenburg was eregast op het afgelopen Holland Animation Film Festival. Toeval of niet: undergroundtekenaar Dave Cooper ontwierp het festivalaffiche; hij heeft ook *Spongebob*-illustraties gemaakt.

ONDER - Fictieve retro-comic van Spongebob.

RECHTSONDER - Kan een cartoonheld zonder merchandising?

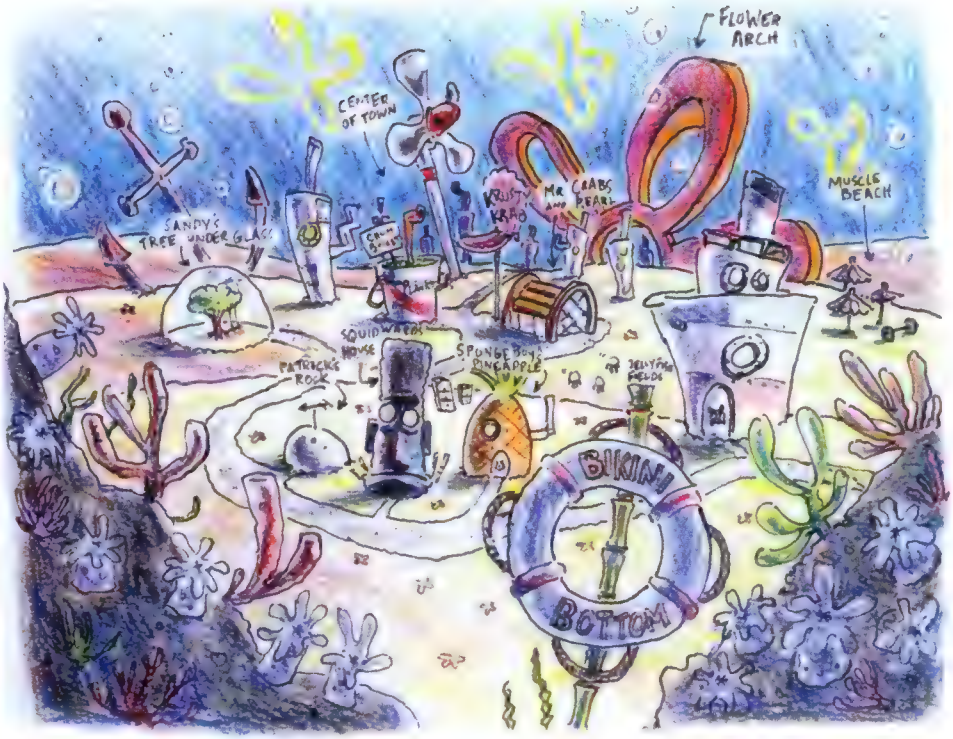

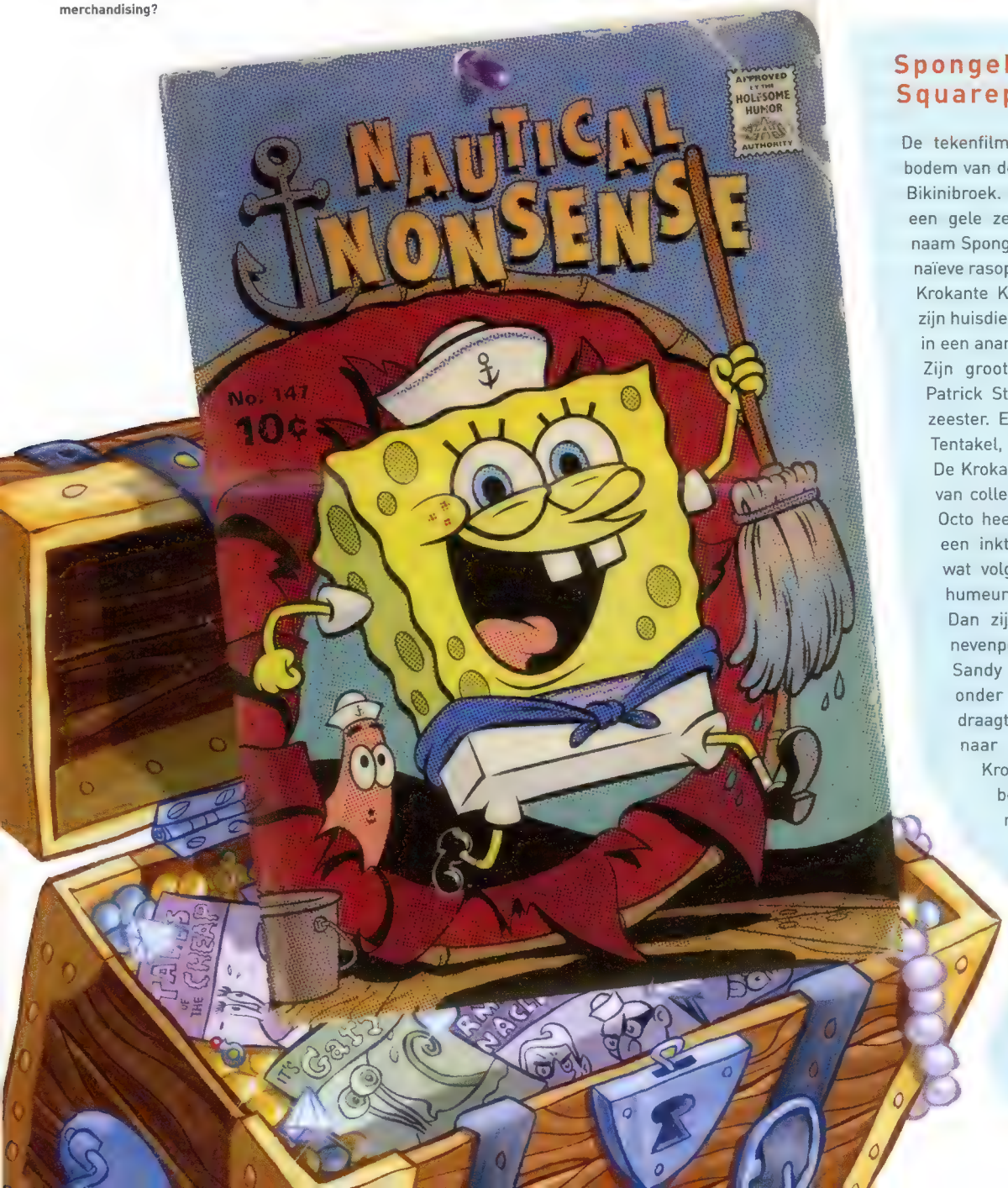

Spongebob Squarepants

De tekenfilmserie speelt zich af op de bodem van de Stille Zuidzee, in het stadje Bikinibroek. De opmerkelijkste inwoner is een gele zeespons, luisterend naar de naam Spongebob Squarepants. Hij is een naïeve rasoptimist, werkend als kok in De Krokante Krab en wonend, samen met zijn huisdier Gerrit (een katachtige slak), in een ananas.

Zijn grootste vriend en buurman is Patrick Ster, een niet al te snuggere zeester. Een andere buurman is Octo Tentakel, een narrige inktvis die ook in De Krokante Krab werkt, maar weinig van collega Spongebob moet hebben. Octo heeft zes in plaats van de voor een inktvis normale acht tentakels, wat volgens Hillenburg zijn slechte humeur verklaart.

Dan zijn er nog als belangrijkste nevenpersonages de karatevriendin Sandy Wang (een eekhoorn die onder water een zuurstofhelm draagt) en Eugene H. Krabs, eigenaar van succesrestaurant De Krokante Krab en dus Spongebobs baas (die angstvallig het recept van de krabburgers stilhoudt en net als Dagobert Duck tuk is op geld). Grootste vijand is Sheldon W. Plankton, die het rivaliserende restaurant De Maat Emmer runt maar eigenlijk De Krokante Krab wil overnemen.

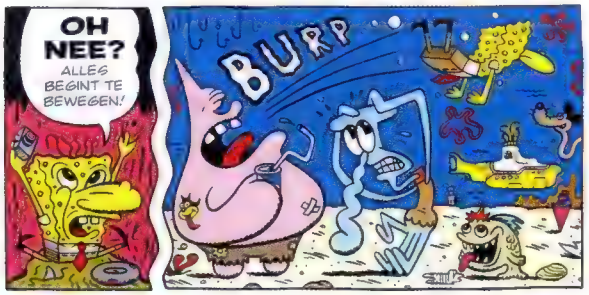

zorgt voor vernieuwing. Sowieso zetten we regelmatig nieuwe tekenaars in, ook bij de animatie, om de schwung erin te houden. Natuurlijk dienen dit soort strips een commercieel doel, maar ze zijn voor ons ook belangrijk als platform voor nieuw talent.'

Hillenburg heeft als adviseur wel een vinger in de pap. Hij toont zich tevreden over de meeste bijdragen. 'Ze hebben iets eigens. Het mogen vooral geen houterige bewerkingen van de animaties worden. Dat lukt goed.' Erg geslaagd vindt hij de satire op de superheld Aquaman met zijn hulpje Aqualad, getekend door de (inmiddels 79-jarige) Ramona Fradon, die deze DC-comic in de jaren vijftig zelf tekende! *Aquaman* was een superheldencomic die hij vroeger graag las. In *Spongebob* duiken de varianten Mermaid Man en Barnacleboy (Meerminman en Mosseljongen) op, zowel in de bloei van hun leven als in gepensioneerde staat van dienst. 'Het bijzondere aan deze spin-off is niet alleen dat Ramona de strip wilde tekenen, maar ook dat het in een retrostijl is gedaan. Erg leuk.'

In Amerika zijn ze druk doende geweest met een vijfde seizoen en er is zelfs sprake van een zesde seizoen van *Spongebob*. Hillenburg neemt echter wat afstand van zijn immens populaire serie. Hij is na drie jaar werken aan 120 afleveringen – 'shows', zoals hij ze zelf noemt – èn een speelfilm duidelijk toe aan bezinning. 'Ik blijf betrokken bij het maken van de animaties, maar het tekenwerk en andere operationele zaken laat ik aan het 'Nick-team' over. Dat geeft me de tijd om na te denken over nieuwe projecten.' Waaraan precies vindt hij nog te vroeg om kenbaar te maken, maar wellicht iets met *live action*. Wel wil Hillenburg kwijt dat hij is gaan schilderen – zeegezichten!. 'En ik heb het surfen weer opgepakt!'.

rik.sanders@stripschrift.nl

[MANON KOMT... OP DE KOFFIE BIJ EEN MOORDENAAR]

Het moet zo ongeveer rond 1970-1971 zijn geweest dat mijn vader Otto Veenhoven ontmoette, die toen onder meer scenario's schreef voor *Donald Duck*. Mijn vader – Henk Albers – tekende in die tijd voor het weekblad *Donald Duck* de *Silly Symphonies* en zat dus regelmatig met Otto in de kroeg. Dat is niet zo vreemd. Het was ook niet vreemd dat deze twee mannen samen een project verzonnen, dat uiteindelijk als *Kobus Kat* op de markt werd gebracht.

Kobus Kat verscheen in 1975 als strip in *Het Parool*: de eerste Kobus op 5 maart en de laatste op 31 december.

Dat is dus 31 jaar geleden. Goed, niets bijzonders. Tegenwoordig is niets meer bijzonder eigenlijk, dus zeker dit niet.

Otto kwam na die cafébezoeken wel eens thuis bij ons. Hij kon vooral genieten van de zuurkool die mijn moeder maakte.

Wist ik veel dat hij zijn stiefvader toen al uit de weg had geruimd. Dat weten we pas sinds 2003 toen hij die moord uit 1955 op die tirannieke man – hij was toen 20 – opbiechtte in zijn thriller *Sunny Home*.

Mijn vader maakte er toen wel eens grapjes over, dat weet ik nog goed: 'Jongens, dit is Otto de Killer', riep hij dan lachend naar mijn broertje en mij als ze weer eens uit de kroeg kwamen waggelen.

'Henk, gedraag je', riep mijn moeder dan. Maar ja, dat was lastig voor mijn vader. Zich gedragen. Dat viel hem, vooral na cafébezoek, niet altijd mee.

Waarom schrijf ik dit? Wel, ik ben bezig met een boekje over mijn vader en heb daarom onlangs gelunched met Otto Veenhoven.

Otto stelde eerst voor om naar een boerderij te komen ergens bij de grensovergang met Venlo. Dat was me iets te vaag. Ik kreeg visioenen uit allerlei maffia-films en kwam er 's avonds slecht van in slaap.

Het werd uiteindelijk een McDonald's in de buurt van een Ikea-winkel.

Otto zat al te wachten. Hij had allerlei interessante informatie voor mij meegenomen. Ook werk van zichzelf. Tekeningen van *Eduard en Emily* uit de Tina. Aantekeningen van mijn vader. Natuurlijk zijn boeken *Rosanne* en *Sunny Home*. Hij had zelfs nog verfomfaaide agenda's uit 1972 bij zich.

Een merkwaardige man: excentriek en bohémien. Woonde in een caravan. Aparte manier van kijken en praten.

Hij betaalde mijn koffie en ik kreeg er een donut bij voordat ik kon zeggen dat ik geen donut bliefde. Maar ik hield me gedeisd. Je weet het maar nooit! Ik was op mijn hoede. De Killer zat nu tegenover mij. Een man met meerdere geheimen. Zo kwam hij op mij over.

Hij was ook best amusant en vertelde enorm leuke anekdotes. Voornamelijk over zijn eigen liefdesleven.

Mijn gedachten dwaalden af: waarom heb ik een vader gehad die alleen maar met dwazen, drankzuchtigen en idioten omging?

Waarom zit ik bijna twintig jaar na mijn vaders dood nu hier?

Ik kom er nooit helemaal achter.

Ieder mens draagt een mysterie met zich mee. Ik ook.

Otto trok na 3 uur zijn jas aan om iets uit zijn auto te halen. Dat bleek de laatste originele *Kobus Kat*-strook te zijn van 31 december 1975. Ik mocht hem hebben omdat Henk er aan de achterkant iets op had gekrabbeld.

Daarna haalde hij een grote pan met muesli en melk uit de achterbak en begon dat, al staande op de parkeerplaats gezellig, op te lepelen.

Ik gaf hem een hand, wilde op huis aan. Hij eiste een zoen.

'Vroeger was jij zo'n dun grietje', lachte hij plotseling.

Ja, dacht ik, even bitter: vroeger... vroeger is dood.

Maar goed ook.

manon.albers@stripschrift.nl

DIT WAS VOORLOPIG DE LAATSTE BIJDRAGE VAN MANON ALBERS, DIE DRUK DOENDE IS MET EEN BOEK OVER HAAR VADER, DE STRIPTEKENAAR HENK ALBERS.

Eric de Noorman leeft voort in Arnhem

DOOR ROBIN SCHOUTEN

Ooit was de strip *Eric de Noorman* onmetelijk populair in Nederland, met een miljoenenpubliek dat bereikt werd door de dagelijkse publicatie in diverse kranten, en door de bundeling van die verhalen in een lange reeks boekjes op oblongformaat. Dat de eerste dagbladpublicatie zestig jaar geleden plaatsvond is in Arnhem niet onopgemerkt gebleven. Had zijn schepper Hans G. Kresse (1921-1992) nog geleefd, dan had hij wellicht met verbazing de enorme doeken met de beeltenis van zijn geesteskind aanschouwd die in deze stad zijn te bewonderen.

LINKS, VAN BOVEN NAAR BENEDEN -
- Boekomslag van de hommage.
- Omslag van het boekje van Stichting Hans G. Kresse.
- Omslag van de facsimile uitgave.

Meer info:

Over Eric *en ander werk van Hans G. Kresse:* **www.ericdenoorman.nl**

Over de Eric- *en Kresse-tentoonstelling:* **www.gelderlander.nl/dossiers/regiodossiers/ericdenoorman**

In november verscheen Myx Stripmagazine *met een special rond* Eric de Noorman. *Daarin bijdragen van onder anderen René Follet, Paul Teng, Minck Oosterveer en Peter Pontiac. Zie ook* **www.myxmag.com**

Arnhem eert de beroemde Noorman met een project waaraan verschillende tekenaars als Daan Jippes, Hanco Kolk en Gerard Leever hun medewerking hebben verleend. Diverse afbeeldingen van Eric zijn door de hele stad huizenhoog opgehangen, deels van Kresse zelf, deels van tekenaars die momenteel in Arnhem wonen en werken. Hanco Kolk, Mark Retera, Kees de Boer, Jeroen Steehouwer, Floor de Goede, Gerard Leever, Daan Jippes, Alice Kok, Mars Gremmen en Hendrik Jan Vos gaven de bekende stripheld elk op eigen wijze weer.

Op 24 november werd het project officieel ingeluid door Dick Matena. Een begeleidende expositie van originele stripstroken van *Eric de Noorman* en ander werk van Kresse is te zien bij modewinkel Trix & Rees in Arnhem. Evenals de afbeeldingen op de diverse kantoorgevels en torenflats is het allemaal tot eind januari te bekijken.

Uitgeverij Terra Lannoo bracht een begeleidend boekwerk uit onder de titel *Eric de Noorman 60 jaar.* Daarin de verschillende hommages die de tekenaars voor het project maakten, inclusief voorstudies en interviews met de makers. Een overzicht van het werk van Kresse en een interview met zijn dochter Anka over haar vaders leven zorgen voor een mooie aanvulling.

Een andere nieuwe uitgave die voor deze gelegenheid is uitgebracht betreft *Eric de Noorman opnieuw bekeken* van de Stichting Hans G. Kresse. Deze facsimile-uitgave is samen met het verhaal *De Romeinse helm* in cassette uitgebracht. Een uitvoerig voorwoord werd geschreven door Dick Matena, die een groot bewonderaar is van het werk van Kresse en van de strip *Eric de Noorman* in het bijzonder. Voor het tijdschrift *Viking* schreef Matena ruim tien jaar geleden een serie artikelen die op bijzondere wijze van zijn liefde voor deze stripheld getuigen. De inmiddels uitverkochte bundeling onder de titel *Mijmeringen bij een oeuvre* verschijnt begin 2007 in herdruk bij uitgeverij Atlas. Ditmaal onder de gewijzigde titel *Mijmeringen bij een mythe.*

Kresse's zoon Eric en historicus Rob van Eijck stelden *Eric de Noorman opnieuw bekeken* samen. Van Eijck voorzag eerder het verzameld werk van uitgeverij Panda van achtergrondinformatie. Voor deze nieuwe uitgave schetst hij in diverse hoofdstukken een beeld van de *Eric de Noorman*-strip, onder andere aan de hand van de publicatiehistorie. Eric Kresse zorgde voor een biografie van zijn vader, ter afsluiting van het boek. Van Eijck: 'De uitgave is bedoeld voor een groot publiek en niet voor de kenners'.

robin.schouten@stripschrift.nl

Vrijdag 24 november werd ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan van Eric de Noorman een expositie over Hans G. Kresse in het Trix & Rees-huis geopend. Iets eerder op de avond werd in brasserie Dudok het boek(je) over de Kresse-hommage op Arnhemse muren door tien hedendaagse striptekenaars gepresenteerd. (Onder wie uw favoriete *Stripschrift*-reporter **Mars Gremmen**!)

Terwijl de burgemeester van Arnhem in de veronderstelling was dat ze het eerste exemplaar van het hommageboekje ging ontvangen, hadden Kresse-parasieten Mark Retera (*rechts*) en ik allang een exemplaar achterover gedrukt.

Nee, er zat geen pluizenbolletje op mijn lens. Eric wijst naar Dick Matena die (in recordtempo) een aantal amusante anekdotes over zijn ontmoetingen met Kresse vertelt.

Diep onder de indruk, vol ontzag en met tranen in zijn ogen bekijkt Gerard Leever hoe mijn tot enorme proporties opgeblazen Eric de Noorman-tekeningetje in de spotlights wordt gezet.

Fantastisch natuurlijk, zo'n sticker van 9 bij 18 meter, maar als ik straks na afloop van de hommage op een keukentrapje het ding met een bot aardappelschilmesje sta los te peuteren, piep ik waarschijnlijk wel anders.

Door een vreemd en merkwaardig toeval schoot het Hanco Kolk, Kees de Boer en Roel Venderbosch precies tegelijkertijd in de rug. (God, wat een slechte grap. Alweer!)

Gerard Leever bedekt zijn opgezwollen lid discreet met een *Noortje* terwijl hij, Jeroen Steehouwer en ondergetekende Ina van stripwinkel De Noorman uit Arnhem naar een extatisch hoogtepunt brengen.

Zoals de doeken van de hommagetekenaars de tekeningen van Kresse nòg beter, professioneler en prachtvoller doen uitkomen, zo doet die kleine aap van een Floor de Goede dat bij de charmante en beeldschone Alice Kok.

Tja, dan kun je maar beter je liefdesvriendje gaan uitlachen omdat hij een belachelijk klein linkerarmpje heeft.

De door Kees de Boer aangekondigde Josti-bandimitatie van Daan Jippes viel in goede aarde bij Hendrik Vos (*links*) en Miriam Comic House (*rechts*).

Showcase bundelt en bundelt maar door

DOOR GER APELDOORN

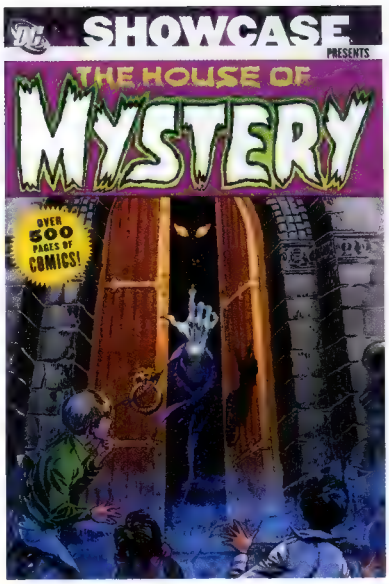

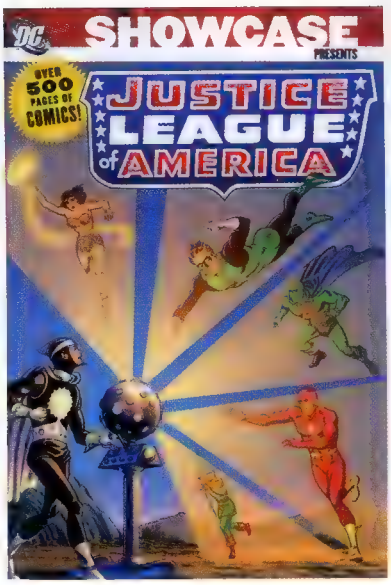

Veel strips voor weinig geld. Is dat niet wat we allemaal willen? Iedere keer als je beelden ziet van Japanners die met dikke boeken vol manga-strips in de ondergrondse zitten, denk je bij jezelf: waarom hebben wij dat niet. De eenvoudige reden is dat wij geen cultuur hebben waarin strips als een soort massa-product door een team van anonieme medewerkers worden geproduceerd in zo'n tempo, dat je daar makkelijk het ene album na het andere van uit kunt brengen. Behalve *Suske en Wiske* dan. En *Donald Duck*. En alle strips van Studio 100.

Maar er is natuurlijk nòg een manier om al die productionele moeilijkheden te omzeilen, waarbij je zelfs niet eens meer schrijvers en tekenaars hoeft te betalen. Oude strips die al een keer uitgegeven zijn heruitgeven in een goedkopere bundeling. In Amerika kwamen ze daar een jaar of tien geleden bij uitgeverij Marvel ook achter. Ze waren zich net aan het ontworstelen aan de overnameperikelen die de superheldenuitgeverij bijna aan de rand van de afgrond hadden gebracht. De rechten op hun meest succesvolle karakters kwamen weer beschikbaar en Hollywood stond te trappelen om er iets mee te doen. Om die rechten op figuren als Spiderman, de Hulk, De X-mannen en de Fantastic Four te verkopen, moesten ze iedere keer naar het archief lopen om een stapel kopietjes te maken van de oorspronkelijke comics van Stan Lee, Jack Kirby en Steve Ditko – vaak nog steeds de helderste en best vertelde verhalen. Als die nou eens gewoon in één boek stonden.

Masterworks

Uit die gedachte kwam de Marvel *Masterworks*-reeks voort, een serie luxe herdrukken in kleur van de strips waar het allemaal ooit mee begon. Dure boeken met een harde kaft, die desondanks heel goed bleken te lopen.

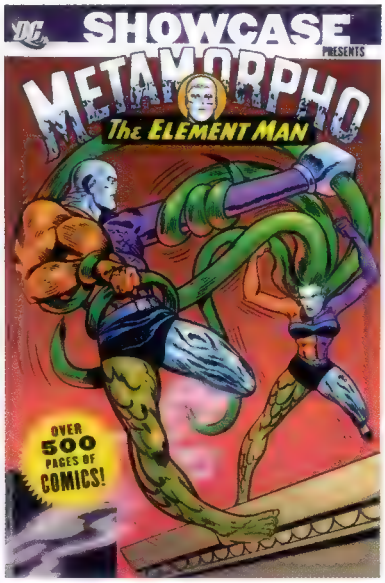

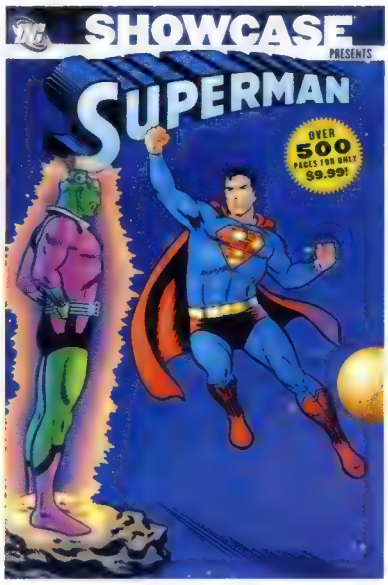

LINKS - Omslagen van de in dit artikel besproken delen...

HALLO, APELDOORN HIER...

In deze artikelenreeks laat Ger Apeldoorn zijn licht schijnen over dikke standaardwerken, obscure studies en andere interessante stripuitgaven die in het buitenland verschijnen.

Misschien dat er toch nog een markt was voor die oude strips. Daarom begon Marvel in 1996 met de *Essential*-reeks, dikke stripbundels van soms wel 400 pagina's, gevuld met zwart/wit-herdrukken op pulppapier van al hun grote stripreeksen. *The Essential X-men*, *The Essential Hulk*, *The Essential Avengers*, *The Essential Fantastic Four* – ze kwamen allemaal aan de beurt. En niet alleen de hits uit de jaren 1960 werden herdrukt, ook de grote *sellers* uit de jaren 1970 en 1980 volgden al snel: *The Essential Wolverine*, *The Essential Ghost-Rider*. Op dit moment zijn er al bijna honderd verschillende delen te krijgen. Veel strips voor weinig geld – de *Essential*-delen kostten in het begin $12.95 en tegenwoordig $14.95. Waarbij aangetekend moet worden dat de dollarkoers zodanig gedaald is, dat de prijs voor ons ongeveer hetzelfde is gebleven.

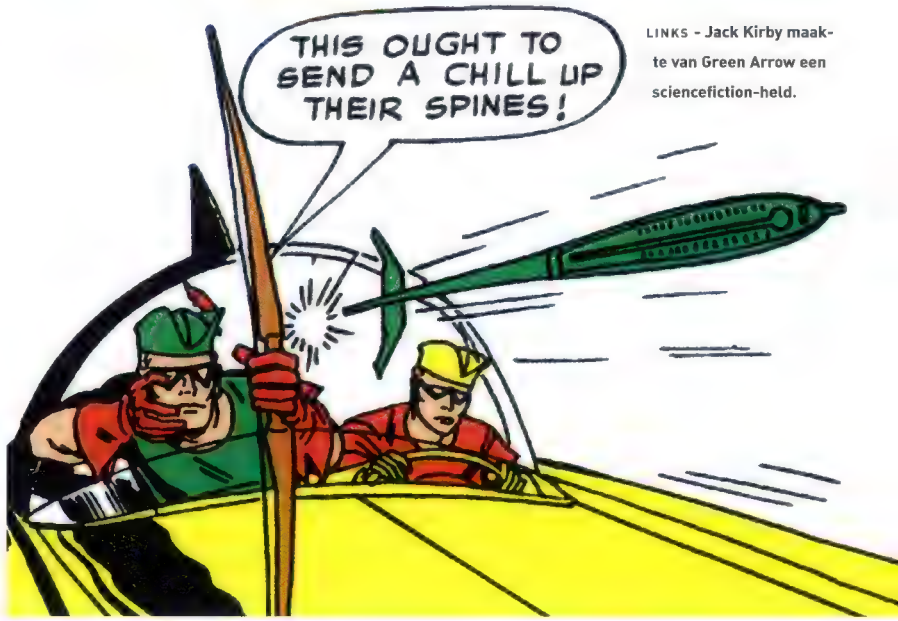

LINKS - Jack Kirby maakte van Green Arrow een sciencefiction-held.

Showcase

Het heeft lang geduurd voor uitgeverij DC mee ging doen aan deze uitverkoop van het striparchief, maar nu is het eindelijk zover. Onder de serietitel *Showcase Presents* verschenen in hoog tempo na elkaar herdrukbundels van *Superman*, *Green Lantern*, *Green Arrow*, *Metamorpho*, *The Justice League*, *Jimmy Olsen*, *House Of Mystery* en *Jonathan Hex*. Het betreft series uit de late jaren 1950 en vroege jaren 1960, behalve de laatste twee. En dat zijn eerlijk gezegd ook de twee meest interessante. De deeltjes van DC zijn allemaal meer dan 500 pagina's dik en kosten slechts $16.95. Die van *Superman* is op extra stevig papier gedrukt en kost slechts $9.95. Dus qua hoeveelheid krijg je echt wel waar voor je geld. Maar hoewel DC met series als *Green Lantern* en *The Justice League* de superhelden terugbrachten in de comic (waar ze gedurende de jaren 1950 vrijwel geheel uit waren verdwenen), viel het met de moderniteit van die avonturen nog wel mee. Superman en Batman (vooralsnog vreemd genoeg niet vertegenwoordigd in de herdrukreeks) hadden als enige superhelden de truttige jaren 1950 overleefd. Maar er was weinig van overgebleven. Ze waren afgezakt tot kinderstriphelden die iedere maand met een andere *gimmick* hun standaardavontuurtjes beleefden. Superman was voornamelijk bezig om ervoor te zorgen dat Lois Lane z'n geheime identiteit niet ontdekte. En als ze dat wel deed was het een 'imaginair verhaal' (alsof de rest van de verhalen niet bedacht waren). Batman reisde naar het verleden of achtervolgde gangsters over reusachtige typemachines. En de rest van de opnieuw geïntroduceerde superhelden beleefden vage sciencefiction-

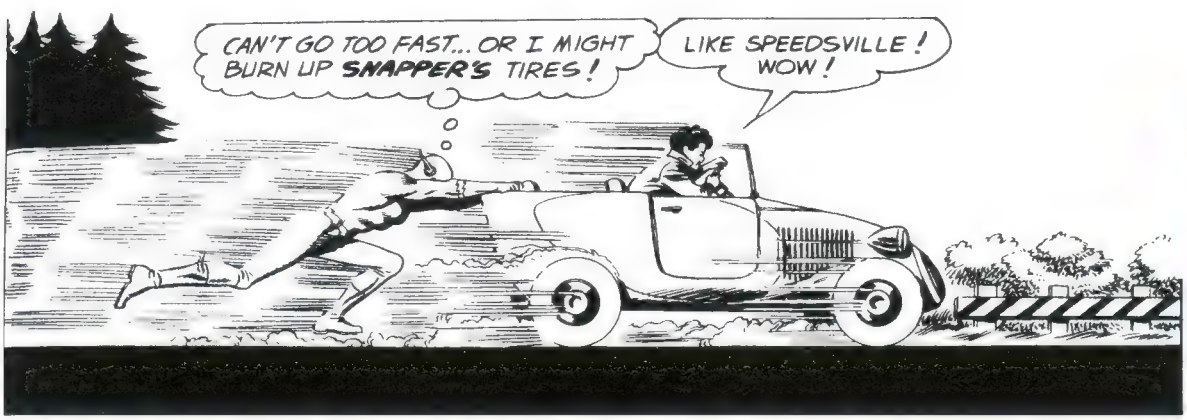

GEHEEL LINKS - Horror-gastheer Cain. Hopen dat DC snel meer horrorstrips herdrukt, want dan krijgen we ook dit soort tekeningen van Berni Wrightson te zien.
LINKSONDER - The Flash doet wat The Flash doet in de flitsende Mike Sekowsky stijl.
ONDER - Neal Adams tekende in de jaren zeventig veel omslagen voor DC, waaronder deze (in het besproken boek in zwart/wit te zien).

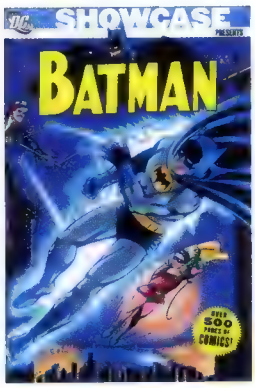

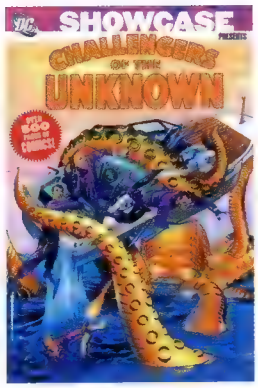

avonturen op verre planeten of vochten tegen ruimte-monsters. Ik geloof dat iedere planeet van ons zonnestelsel wel minstens veertien verschillende rassen huisvestte – terwijl er op aarde alleen maar blanke Amerikanen rondliepen natuurlijk. Als je deze bundels van DC doorworstelt, snap je opeens veel beter wat een frisse wind er door stripland waaide toen Stan Lee met tekenaars Kirby en Ditko de eerste helden met persoonlijke problemen introduceerde.

Jonathan Hex

DC's gouden periode kwam weer later, toen aan het einde van de jaren 1960 de oude schrijvers en redacteuren eruit waren gegooid en onder leiding van Carmine Infantino (en later Paul Levitz) een nieuwe generatie kansen kreeg z'n eigen helden te creëren. Een mooi voorbeeld daarvan is Jonathan Hex, de eerste succesvolle anti-held uit de Amerikaanse stripwereld. Een verminkte vluchteling uit het Zuidelijke leger, die het opnam voor de zwakkeren in het wilde westen (vooral als het knappe vrouwen waren) door alle slechteriken neer te knallen voordat ze hèm konden neerknallen. Bedacht door schrijver John Albano en getekend door de Filipijnse tekenaar Tony Dezuñiga, de eerste van een hele reeks goedkope realistische tekenaars die laten in de jaren 1970 nog een hoop kwaad zouden doen met hun nèt iets te makkelijke hyperrealisme. Maar Dezuñiga dwingt in deze reeks respect af met een heldere pagina-opbouw, levensechte personages en wulpse vrouwen. Zijn scherpe pen- en penseelstijl doet het goed in zwart/wit en de pagina's zijn geschoten van goeie zwart/wit-films, waar ieder lijntje nog op te zien is. En het leuke van zo'n bundeling is, dat de inval-verhalen van *fan favorites* Doug Wildey en Jose Louis Garcia-Lopez er ook gewoon instaan. De teksten worden halverwege overgenomen door Michael Fleischer, die in diezelfde periode ook de serie *The Phantom Stranger* schreef, waarin de held van het verhaal iedere maand op een andere toepasselijke maar gruwelijke manier de schurk om het leven bracht. Al met al is dit deel van de *Showcase*-reeks een aanrader voor iedereen die van Italiaanse westerns en Spaanse tekenaars houdt... en waarschijnlijk nog wel een paar mensen meer.

Mystery

Een andere aanrader is *Showcase Presents House Of Mystery*. De jaren 1950 waren een moeilijke tijd voor striptekenaars, die de ene na de andere opdrachtgever zagen sneuvelen. Zij die zich konden aanpassen aan de strenge eisen (en naar verluidt vaak slechte manieren) van DC's redacteuren, vonden een plaatsje in één van de vele *anthology*-series die ze hadden. *House Of Mystery* begon in de jaren 1950 als poging van DC om het stokje over te nemen van de vele horrorseries die door de komst van de *comics code* links en rechts het loodje legden. Het was een brave reeks waarvan - achteraf gezien - de tekenaars over het algemeen interessanter zijn dan de tamme verhaaltjes. In het begin van de jaren 1960 begon daar ook nog eens de routine in te sluipen en werd zelfs het werk van interessante tekenaars als Mort Meskin en Lee Elias van een slaapverwekkende herkenbaarheid. Aan het begin van de jaren 1970 schudde de nieuw benoemde redacteur Joe Orlando (zelf ooit tekenaar bij EC) de hele boel op en trok zoveel mogelijk nieuw talent aan. *Showcase Presents House Of Mystery* herdrukt deze indrukwekkende parade van tekentalent vanaf het eerste wedergeboren nummer. De verhalen zijn boeiender dan de tamme zooi uit de jaren 1950, maar het is nog steeds geen EC. Maar de tekenaars die er aan meewerkten zijn een interessante mix van tijdloze meesters en aanstormend talent. Tussen de meer dan veertig korte verhalen treffen we meesterwerkjes aan van Alex Toth, Gil Kane, Wallace Wood, Joe Orlando zelf en Carmine Infantino. Ouwe rotten als Jerry Grandietti en Jack Sparling laten zien dat ze vol-

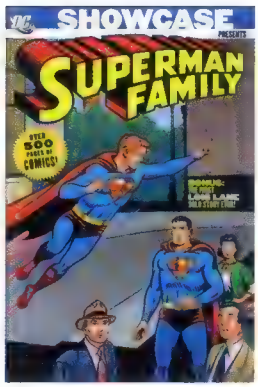

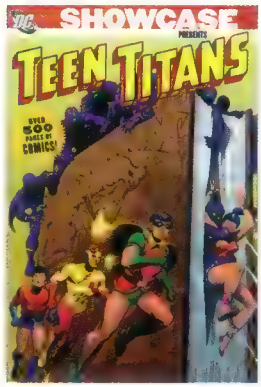

LINKS - ...maar er komen er per maand één of twee bij! Recente aanraders zijn *The Haunted Tank* met werk van Joe Kubert en Russ Heath, *Jonah Hex* vanwege de verhalen, *The Challengers Of The Unknown* voor Kirby-liefhebbers en *The Elongated Man* voor de liefhebbers van Carmine Infantino's grafische stripstijl.

HEEHEEHEE — WELCOME AGAIN, KIDDIES! WELCOME TO YE OLDE HOUSE OF MYSTERY! FEELIN' WELL, I HOPE! WELL NOW, SETTLE DOWN WHILE OL' CAIN GIVES THIS TALE A TWIST! IT'S ABOUT A GUY NAMED HOMER WHO JUST COULDN'T DO ANYTHING RIGHT! YOU MUST HAVE HAD DAYS WHEN EVERYTHING WENT WRONG! WELL, HOMER HAS HAD DAYS LIKE THAT EVERY DAY, ALL YEAR LONG, AND THE YEARS HAVE BEEN ADDING UP TO A LIFETIME FOR HOMER — AND HE WANTS OUT — BUT HE CAN'T, YOU SEE — BECAUSE HOMER IS A . .
BORN LOSER
NO! I-I CAN'T! I'M AFRAID! I'LL HANG IF I DO-!
SCRIPT: JACK OLEEN

THAT DID IT-- NOBODY TALKS TO GIL KANE LIKE THAT! IF YOU WEREN'T SO FAR BENEATH MY CONTEMPT I'D PICK YOUR BRAINS OUT-- INSTEAD I'LL DO SOME RESEARCH FOR MY PRIVATE OUTSIDE CHARACTER... AND KILL YOU!
KILL! KILL!
NO--GIL! STOP! AAAAHHH--

ledig onterecht vergeten zijn. Jong talent als Berni Wrightson en Alex Niño mag er voor het eerst z'n vleugels uitslaan. Er is een schitterend verhaal van Al Williamson. En er zijn herdrukken met werk van Lee Elias, Mort Meskin, Leonard Starr en zelfs Jack Kirby. Allemaal in keurig zwart/wit, scherper gedrukt dan de comics in die tijd zelf waren. Alleen jammer dat voor de prachtige covers van Neal Adams de lijntekeningen niet beschikbaar waren. Die verdwijnen nu in de grijstinten. Misschien een volgende keer, want er kunnen nog minstens vijf dikke delen volgen, als ze naast *House Of Mystery* ook *House Of Secrets* uitgeven en het voor Toth opgezette *Witching Hour*.

Kopen!

Alle deeltjes zijn gewoon bij je stripwinkel te bestellen via de *Previews*-catalogus. Gewoon naar vragen, dus. Het zijn ook erg leuke cadeaus voor de *casual* stripliefhebber. En als je ze uithebt, kun je er iemand mee bewusteloos gooien.
En welke uitgever komt er in ons taalgebied met de complete *Johnny Goodbye*?

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

LINKS - Meer uit House of Mystery. Meester-verteller Alex Toth trekt de hele trukendoos open...
BOVEN - ...en Gil Kane, geïnkt door Wallace Wood in een verhaal over hemzelf en Joe Orlando. De invloed van uitgeverij EC was heel goed voelbaar.

LINKERPAGINA - Twee keer Metamorpho van Ramona Fradon. Daar kreeg ik vroeger enge dromen van.

Showcase Presents...

- ***Superman*** *$9.95*
bevat Action Comics 241-257, Superman 122-133
Een feest van herkenning voor oude Superman-fans.

- ***Justice League Of America*** *$16.99*
bevat Brave And The Bold 28-30, Mystery In Space 75, Justice League 1-16
Over tekenaar Mike Sekowsky zou je een heel boek kunnen vullen. Bewonderd in de jaren 1950, getolereerd in de jaren 1960, verafschuwd in de jaren 1970 en daarna. Z'n stijl is een kruising tussen die van Alex Toth en Dan Barry en zou schitterend zijn als het rond deze tijd geen trucje was geworden.

- ***Metamorpho, The Element Man*** *$16.99*
bevat The Brave And The Bold 57-58, Metamorpho 1-17
Een fascinerende superheld, die in de verhalen nooit helemaal tot z'n recht is gekomen. Het tekenwerk van Ramona Fradon en inkter Charles Paris is bijna mooi van lelijkheid en past erg goed bij het weirde *onderwerp.*

- ***The Green Lantern*** *$16.99*
bevat Showcase 22-24, Green Lantern 1-16
Gil Kane's tekenwerk in deze serie is adembenemend, maar de DC-gladheid gaat je uiteindelijk tegenstaan. Toch mag dit deel niet ontbreken in de kast van een serieuze stripstudent.

- ***The Green Arrow*** *$16.99*
bevat Adventure Comics 250-268, World's Finest Comics 95-140
Green Arrow en Speedy bevechten de misdaad iedere keer met andere pijlen. Korte verhalen van een tweederangs Batman en Robin, maar wel getekend door Jack Kirby en Lee Elias. Toen Kirby eind jaren vijftig voor DC ging werken wilde hij van niemand werk afpakken en kreeg daarom deze belachelijke held toegewezen. Alle elf verhalen die hij tekende voor hij bij Marvel een revolutie ontketende zijn hier opgenomen. Sommige daarvan schreef hij zelf en voegde er zijn eigen sciencefiction-tics aan toe. Elias is een capabele tekenaar uit de Caniff/Pratt/Jijé-school, wiens werk in zwart/wit het beste tot z'n recht komt.

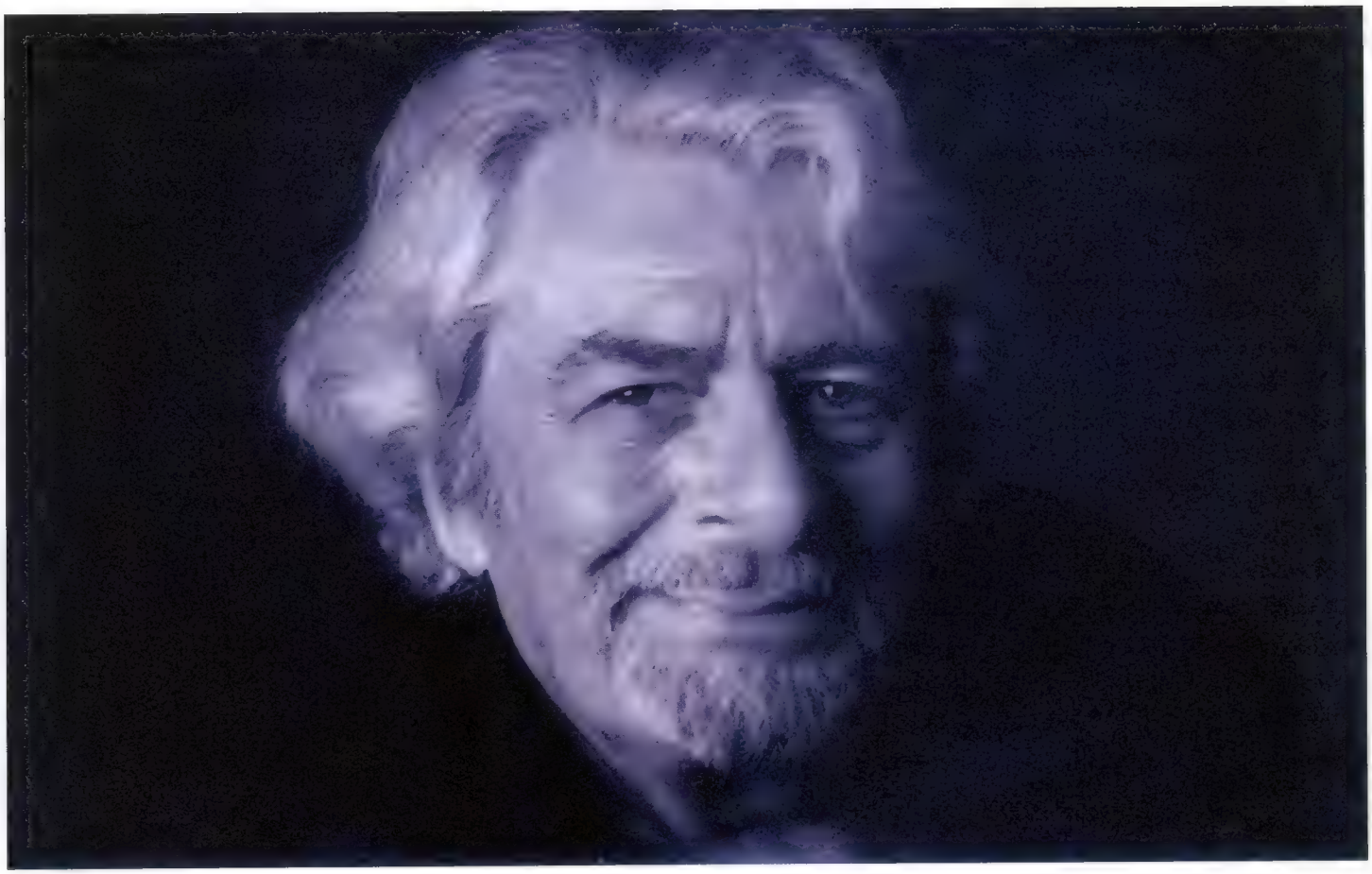

FOTO CATHERINE LAMBERMONT

Op 14 juni van dit jaar overleed Jean Roba, geestelijk vader van *Bollie en Billie*. Meer dan dertig jaar geleden gaf hij een interview aan het Vlaamse tijdschrift *Mimo*, toentertijd een tegenhanger van *Humo*. Het interview maakte onderdeel uit van een serie, waarbij tijdens het gesprek de geïnterviewde regelmatig werd geconfronteerd met uitspraken van collega's of andere mensen uit zijn omgeving, die kort daarvoor om hun mening werden gevraagd. Aangezien dit vraaggesprek binnen de stripwereld zéér onbekend is gebleven, heeft een trieste aanleiding nu wel tot gevolg dat het integraal in *Stripschrift* te lezen is. Lees mee, en hou daarbij goed in het achterhoofd dat we het hier hebben over november 1974...

Het rooskleurige leven van Jean Roba

DOOR LUK GUILLAUME

Opiniepeilingen die het weekblad Robbedoes *jaarlijks organiseert, en die door de redactie als betrouwbaar worden beschouwd, wijzen uit dat de serie* Bollie en Billie *van de Brusselse tekenaar Jean Roba de grootste aantrekkingskracht uitoefent op kinderen tot ongeveer 12-13 jaar.*

***Jean Roba*:** Tot 13 jaar is de verhouding meisjes/jongens gelijk. Daarna hebben de meisjes de bovenhand. Een meisje van vijftien leest het nog, maar de jongens keren zich op die leeftijd naar strips als *Buck Danny* en *Blueberry*, verhalen waarin piloten en zo een grote rol spelen. Een student leest *Asterix* en *Guust*. Maar als die student wat ouder wordt en een eigen gezinnetje sticht, gaat hij weer *Bollie en Billie* lezen.

Bollie en Billie *is samen met* Guust *van André Franquin de populairste strip van het weekblad* Robbedoes. *Sinds 1959 heeft Roba het verbazingwekkende aantal van zevenhonderdzoveel gag-pagina's getekend, voor de meeste heeft hij ook het scenario bedacht. Veel personages heeft hij daarvoor niet nodig: één moeder, één vader, één zoontje dat Bollie heet en één hond, Billie. Samen Het Gelukkige Gezin, dat al vijftien jaar lang avonturen beleeft tussen de vier muren van een huis aan de rand van de stad en in een paar vierkante meter tuin. Acute problemen die de maatschappij van vandaag beroeren, dringen niet door die muren heen. De personages van Roba hebben het er al druk genoeg mee om hun eigen probleempjes op te lossen, een bezigheid trouwens waarmee de meesten van ons hun hele leven zoet zijn.* Bollie en Billie *is een degelijke strip uit de traditionele school.*

***Raoul Cauvin** is scenarist van succesrijke series als* De Blauwbloezen *(getekend door Lambil) en* Sammy *(Berck), maar levert ook af en toe een idee voor* Bollie en Billie.

Hij zegt: 'Roba is een man die situaties uit het alledaagse leven tot een strip kan verwerken. Zelfs al is het uitgangspunt een triestige of een dramatische gebeurtenis, hij maakt er altijd iets grappigs van. Van de hond maakt hij een bijna menselijk wezen, hij kan helemaal in de huid van die Billie kruipen.'

***Karel Cavens**, hoofdredacteur van* Robbedoes, *die onder meer verantwoordelijk is voor de vinnige vertaling van de stripverhalen van alle Dupuis-tekenaars (meestal Franstalige Belgen):* 'Roba is een charmante vent. Zijn hele persoonlijkheid straalt charme uit, en ook zijn werk. Hij is een man die in z'n privéleven niet al te veel problemen maakt. Wat je noemt een levenskunstenaar. *Bollie en Billie* is inderdaad het ideale, harmonieuze wereldje. Een inventieve geest als Roba kan zich zo'n harmonieus wereldje niet saai voorstellen. Er gebeuren geen wereldschokkende dingen, maar er gebeurt toch genoeg. Wie wil absoluut wereldschokkende dingen meemaken in zijn leven? We hebben toch niets liever dan dat alles goed loopt in onze naaste omgeving? De leden van de *Bollie en Billie*-familie zitten elkaar wel eens in de haren, zoals in alle families, maar 't komt toch altijd weer goed. Omdat ze allemaal sympathiek tegenover elkaar staan, ze houden van elkaar. Ik geloof dat er veel van zulke gezinnen beslaan.'

Wat denkt de auteur, een vlotte prater die al zijn uitspraken met 'misschien' begint, daar zelf over?

***Jean Roba*:** Men spreekt alleen over de vliegtuigen die naar beneden storten, en nooit over de toestellen die blijven vliegen. Als je 't zou nagaan zou je veel gelukkige huishoudens vinden, maar ik heb de indruk dat we in een tijd leven waarin men zich afvraagt of mensen die gelukkig zijn iets mankeren. Ik denk dat men het gezin om één of andere reden kapot wil maken, maar vraag me niet waarom. Iemand die zegt dat hij verliefd is op zijn vrouw, wordt bijna als abnormaal beschouwd. Toch zijn de meeste gezinnen... kijk, ik bezie het leven misschien rooskleuriger dan het in werkelijkheid is, maar dat is mijn karakter. Je moet tekenen wat je graag tekent. *Bollie en Billie* is het verhaal van een harmonieus gezin; er is geen protest, daarvoor is Bollie trouwens te jong. De hond is de contestant, de protesteerder.

Vertelt over zijn zoon (nu 23), die vroeger model heeft gestaan voor Bollie.

***Jean Roba*:** Nee, hij woont niet meer thuis. Hij is nog niet getrouwd. Hij woont met een meisje, weet je. Ik heb ruime opvattingen. En tenslotte is hij 23, 't is geen kind meer. Dus. Een leuk stel, ze mogen langskomen wanneer ze willen.

Verzamelen

Little Nemo, *de verzamelde strips van Winsor McCay, die we meegebracht hebben, brengt het gesprek op de verzamelwoede van sommige tekenaars zoals Morris, de tekenaar van* Lucky Luke.

***Jean Roba*:** Ik heb nooit strips verzameld. Nooit ook maar iets verzameld.

Omdat het je niet interesseert wat anderen doen?

Misschien wèl, maar onbewust dan. Ik lees *Robbedoes*, *Kuifje* en *Pilote*. Ik ben op de hoogte van wat er gebeurt. Hoewel, in Nederland gebeuren dingen waar ik niet zo veel vanaf weet. Ik weet bij voorbeeld wel dat er zoiets bestaat als de Amerikaanse undergroundstrip, maar echt interesseren doet het me niet. Dat komt misschien omdat ik geen tijd heb. of omdat ik van een andere generatie ben. Zeg, Marc Sleen heb ik al lang niet meer gezien. Hoe gaat 't met hem? Die jongen verdient een

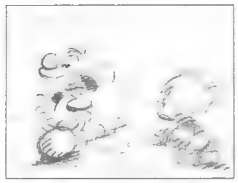

BOVEN - Opzet, geschetste en geïnkte versie van een *Bollie en Billie*-plaatje.

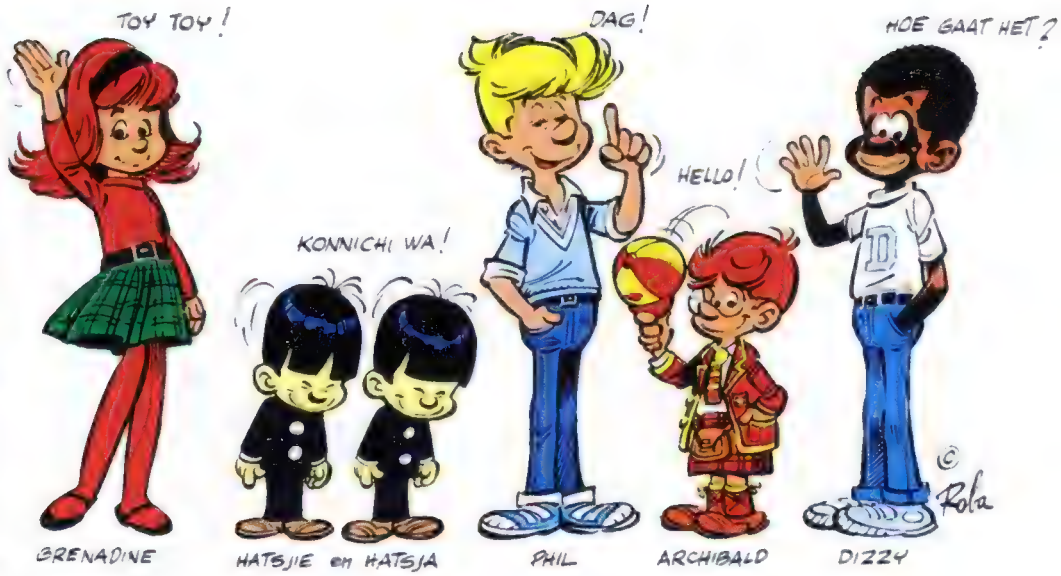

BOVEN - Portret van Roba door collega Tibet , 1999.
RECHTSBOVEN - De hoofdpersonages uit Roba's andere langlopende stripserie, *De Sliert*. Totaal verschenen er tussen 1962 en 1976 acht verhalen in het weekblad *Robbedoes*.
ONDER - Het verhaaltje *...Hoe het begon*, waarin Yvan Delporte en Jean Roba uitleggen hoe *Bollie en Billie* is ontstaan.

heleboel geld. Willy Vandersteen ook. Ja, dat zijn zakenmannetjes.

Willy Vandersteen heeft een soort fabriekje, zoals je wel zult weten. Een stuk of wat tekenaars en scenaristen die het meeste werk opknappen

Zou niets voor mij zijn. Ze vragen me vaak om een jonge belofte in mijn studio aan te nemen. Ik heb er in principe niks tegen om met leerlingen te werken. Maar ik doe 't liever alleen. Ik ben nu eenmaal geen onderwijzer, ook geen baas.

Raoul Cauvin zegt dat hij af en toe wel een scenario voor *Bollie en Billie* maakt, maar dat je 't hoe dan ook toch altijd zelf wilt uittekenen. Op je eigen manier.

Klopt. Met de *découpage* (Het ruw uittekenen van de handeling. LG) die hij me geeft, kan ik meestal niets beginnen. Ik wil een gag zelf beleven. Ik neem m'n eigen weg om tot de *pointe* te komen.

Normen en waarden

Tekenaars bij *Robbedoes* helpen elkaar vaak, doen elkaar ideetjes aan de hand tijdens redactievergaderingen achter pils en pint...

Dat bestaat alleen bij *Robbedoes*. Of tenminste in veel grotere mate dan bij *Kuifje* of *Pilote*. Dat is altijd zo geweest. Ik geloof dat die mentaliteit nog stamt uit de tijd van Joseph Gillain, Jijé van onder meer *Jerry Spring*. Hij was zo'n beetje de vader van de *Robbedoes*-tekenaars. Morris en Franquin

VAAK VRAGEN LEZERS WAT JE MOET DOEN OM DOOR TE BREKEN IN DE STRIP. IK WEET NIET OF IK BEN DOORGEBROKEN; HET ENIGE DAT IK WEET IS DAT JE 1) ADRESSEN VAN UITGEVERS MOET HEBBEN ; 2) GEDULD; 3) EEN HUID ALS EEN OLIFANT. TIEN JAAR GELEDEN GING IK NAAR DIVERSE REDACTIES, NADAT IK EEN KORTE, ORIGINELE INTRODUCTIE UIT M'N HOOFD HAD GELEERD...
IK HEB ER ALTIJD VAN GEDROOMD STRIPTEKENAAR TE WORDEN, EN ALS KIND TEKENDE IK MIJN SCHOOLSCHRIFTEN AL VOL...
HEBT U VOORBEELDEN VAN UW WERK BIJ U ?
JA, IK HAD WERK MEEGEBRACHT. EEN TEKENING WAAR IK AL MIJN KENNIS EN AL MIJN HOOP IN HAD GELEGD.. IJDELE HOOP, HELAAS...
GEEN PLAATS IN HET BLAD. LAAT UW TELEFOONNUMMER ACHTER, DAN BELLEN WE U ALS...
VLAM!
IK LIET ME NIET ONTMOEDIGEN, IK PASTE MIJN TEKENING AAN EN GING NAAR EEN ANDERE REDACTIE...
...EN ALS KIND TEKENDE IK...
HEBT U WERK BIJ U ?
MIJN AANGEPASTE TEKENING, NA HET WELGEMEENDE ADVIES VAN DE VORIGE HOOFDREDACTEUR...
NIET ONZE STIJL... WILT U DE DEUR ACHTER U SLUITEN ?
IK BEET OP M'N TANDEN EN GING ACHTER M'N TEKENTAFEL ZITTEN. IK PASTE M'N TEKENING WEER AAN...
ALS KIND TEKENDE...
DIT IS JONGE! WAT
LAAT ZIEN !
JE ZIET DAT MIJN WERK STEEDS BETER WERD. HET KREEG OOK MEER PERSOONLIJKHEID...
ROBA
VOLGENDE !
TOEN ZETTE IK ALLES OP ALLES. NA M'N TEKENING 'N BEETJE TE HEBBEN AANGEPAST, GING IK NAAR DE REDACTIE VAN HET MEEST GERENOMMEERDE BLAD...
NIET SLECHT... MAAR WEET U, ROBBEDOES EIST VAN ZIJN TEKENAARS PERSOONLIJKHEID...
Robbedoes
KAMPIOEN STRIPBLADEN

EINDELIJK EEN AANMOEDIGING! HET ENIGE DAT ME ONTBRAK, WAS PERSOONLIJKHEID... NOU, DIE KONDEN ZE KRIJGEN! IK GING KOORTSACHTIG AAN HET WERK...
ALLE TEKENAARS VAN ROBBEDOES (DIE IK HIERBIJ DANKZEG VOOR DE WELWILLENDHEID WAARMEE ZE MIJ, DE JONGE DEBUTANT, TEGEMOET TRADEN) GAVEN ME WAARDEVOLLE RAAD...
KIJK ! DIE LAATSTE IS NIET SLECHT..
JA, MAAR ER ZIJN TE VEEL PERSONAGES...
DAN NEMEN WE ER EEN... OF TWEE ?
...EN OOK AL IS DIT VERHAAL NIET HELEMAAL WAAR, HET GEEFT WEL WEER WAT HET BELANGRIJKSTE IS IN DE STRIP, EN DAT IS PERSOONLIJKHEID.
Einde
Roba
TEKST : YVAN DELPORTE
HiHi ! DAT KRIEBELT !

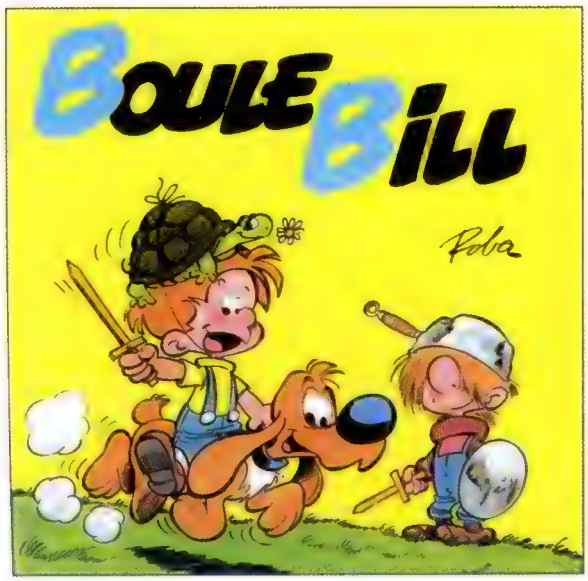

André Franquin, die chagrijnig is omdat ik zijn radio heb kapot-gemaakt.
De rook komt uit dat wat ooit een radio was.
Op de achtergrond zit Jidéhem. Hij is specialist in achtergronden.
Inkleurder Jean Verbruggen heeft een grote collectie grappen.
Dit ben ik. Ik vraag me net af of ik niet beter in de reclame had kunnen blijven werken!
TEMBO TABOU
Roba 8/1983

hebben 't vak bij hem geleerd, Jijé heeft een bepaalde ziel aan het blad gegeven en ik hoop dat die blijft hangen. Maar *Robbedoes* bewandelt nu ook andere paden. En dat is normaal. Je kan vandaag de dag niet meer brengen wat we twintig jaar geleden brachten. De lezer is veranderd. *Robbedoes* is altijd een blad gebleven voor kinderen, maar je kan je nu veel meer permitteren dan vroeger. Het blijft onschuldig en aardig, maar toch, er is niet meer die zelfcensuur.

Je hebt het over de series met vrouwelijke hoofdrollen als *Natasja* en *Yoko Tsuno*?

Ja, Natasja met haar minirokje. Dat was vroeger onmogelijk. Er bestond zelfcensuur bij uitgeverij Dupuis. Zulke dingen werden niet geschikt geacht voor een jong publiek.

Van die nieuwe mogelijkheden maak jij in *Bollie en Billie* geen gebruik.

Ik heb de naam een aardige tekenaar te zijn. Mijn strip is helemaal niet politiek- of seksgetint. Wat me niet belet er dezelfde ideeën op na te houden als anderen, Het is een kwestie van smaak. Ik zit nu eenmaal niet in de blootbranche. Maar 't is erg goed dat er, zoals in Frankrijk, een aantal jongeren met die 'andere strip' bezig zijn. De ploeg van het tijdschrift *Hara Kiri* bij voorbeeld, met een tekenaar als Jean-Marc Reiser, doet formidabele dingen.

Het is een tamelijk nieuw verschijnsel dat men zich in de strip aan onderwerpen waagt die niet direct voor kinderen zijn.

Ja, in Europa dan, want een stripmarkt voor volwassenen bestond in Amerika al in de tijd toen Hergé begon. Series als *Dick Tracy*, die toch nogal hard zijn voor kinderen, hebben wij hier in onze jeugdbladen gezet. Vandaar ook de slechte naam die het beeldverhaal hier zo lang gehad heeft. Hergé heeft daar verandering in gebracht: Kuifje was een vriendelijk en behulpzaam kereltje, een padvinder. In zekere zin maak ik deel uit van die school. Wat de grafische kant betreft, heb ik meer inspiratie opgedaan bij Walt Disney. Ik ben van de Walt Disney/Franquin-school.

Je moet tégen de pastoors zijn om vandaag de dag als striptekenaar geapprecieerd te worden, en tégen het leger, tégen de padvinderij, tégen de orde. En vóór bloot zijn. Als je Raoul Cauvin mag geloven zijn jullie vierkant tegen de grote vrijheid die men zich nu permitteert.

Ik ben vóór het stripverhaal zoals het zich voordoet, in al zijn vormen. Je moet alleen twee dingen uit elkaar houden; wij werken voor *Robbedoes*, dat vooral een jong publiek heeft. Maar de strip is er niet alleen voor de kinderen, het is een uitdrukkingsvorm zoals film en literatuur. Iedereen moet zich kunnen uiten door middel van het stripverhaal, ik vind het belangrijk om daar de nadruk op te leggen. In een aantal intellectuele milieus in Frankrijk en België hebben ze ontdekt dat je met behulp van het stripverhaal een aantal zaken naar buiten kunt brengen. Natuurlijk zijn er altijd uitwassen als men iets 'ontdekt'. Een aantal mensen gooit zich los. Men gaat overdrijven omdat men zo lang van de vrijheid verstoken gebleven is, Er worden vulgaire dingen gemaakt, veel seks, wat een beetje een gemakkelijke manier is om de aandacht op zich te vestigen. Maar daartussen zitten er ongetwijfeld dingen van blijvende aard. In Frankrijk heb je Marcel Gotlib. Die legt in één van zijn verhalen uit waarom hij de dingen doet die hij doet; hij was een jood, heeft een ongelukkige jeugd gehad, en is zich daarvan nu aan 't bevrijden. Hij neemt weerwraak op de maatschappij. Wat niet wegneemt dat Gotlib krankzinnig goede ideeën heeft. Er gebeurt iets met het stripverhaal, iets wat vroeger niet kon. En dat is goed.

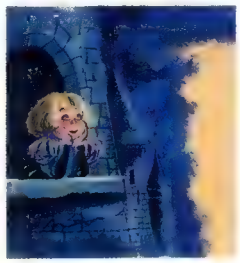

LINKSBOVEN - **Illustratie uit *Fotoalbum* uit 1987 waarop de oorspronkelijke namen van de helden Boule en Bill nog staan vermeld. De zoon van Roba had 'Boule' als bijnaam, vandaar dat het jongetje de voor Nederland nogal vreemde naam Bollie kreeg.**
GEHEEL BOVEN - **Impressie van de studio van André Franquin ten tijde van het ontstaan van het *Robbedoes en Kwabbernoot*-verhaal *Tembo taboe*, door Jean Roba, 1983.**
BOVEN - **Eerste gepubliceerde tekening van Jean Roba voor het weekblad *Robbedoes*.**

LINKS - **Tekening van André Franquin voor zijn vriend Jean Roba, 1986.**

IK HEB EEN PAAR JAAR OP DE STUDIO VAN ROBA GEWERKT NIET VEEL BIJZONDERS, MOOR EEN PAAR ACHTER: GRONDEN WAT LETTERINGEN.
WAT DAT LETTERWERK BETREFT, HAD HIJ ME NET BLADZIJDEN VOL TEKST LATEN WEGKRABBEN OMDAT IK NIET NETJES GENOEG HAD GESCHREVEN. GEEN BETERE LEERSCHOOL VOOR HET ONTWIKKELEN VAN EEN GOED HANDSCHRIFT!
HIER, MENEER ROBA IK HEB AL M'N TEKSTEN WEGGEKRABD...
ROBA IS DOL OP DIEREN.
BILLIE, DE SPANIEL, HAD PLAATSGEMAAKT VOOR EEN AANHANKELIJKE BOXER HIJ KWIJLDE OP ALLES EN STONK EEN UUR IN DE WIND
EN DE KLEINE BOLLIE WAS BOVENMATIG GEGROEID!
ERUIT: EN ALS JE WEER BEGINT, KRIJG JE VANAVOND GEEN BONEN!
ROBA ZIEN WERKEN WAS HEEL LEERZAAM KIJKEND NAAR ZIJN GEZICHT, KON JE RADEN WELK PERSONAGE HIJ AAN HET TEKENEN WAS!
BOLLIES VADER
ZIJN MOEDER
BOLLIE ZELF
EN ZELFS CAROLEIN, DE SCHILDWAD!
MIJN WERK: VAN EEN SNELLE SCHETS VAN ROBA...
...EEN UITGEWERKTE POTLOODSCHETS MAKEN...
...EN DIE VERVOLGENS IN INKT ZETTEN, BEHALVE HET HOOFDPERSONAGE DAT INKTE ROBA ZELF!
ROYAL GOLF CLUB
IK BEN ER HEEL TROTS OP: ÉÉN KEERTJE HEB IK EEN POTLOODSCHETS VAN BILLIE, DIE ROBA HAD GEMAAKT, IN INKT MOGEN ZETTEN DAT IS HET RESULTAAT.
IK ZAL DAT GROTE MOMENT UIT M'N CARRIÈRE NOOIT VERGETEN...
VERREK, DY
TEKST VAN DELPORTE EN MET DANK AAN ROBA

BOVEN - Verhaaltje van voormalig studio-medewerker en huidig opvolger Laurent Verron, naar een scenario van Yvan Delporte, over het werk op de studio, 1999.

Tekenaars van jouw generatie zijn nooit te vinden voor bij voorbeeld de tekenstijl van de Amerikaanse marginale strip. Die smerige, onverzorgde anti-estetische stijl past echter uitstekend bij de inhoud van de verhalen. Die tekenaars beelden vaak verrotte situaties van hun maatschappij uit.

Het feit alleen dat er over gesproken wordt, bewijst dat die tekenaars er in slagen om de aandacht te vestigen op bepaalde problemen. Tijdens de Parijse revolte van mei '68 zijn er natuurlijk smerige dingen gebeurd. Maar dat neemt niet weg dat het een belangrijke revolutie was voor de Franse maatschappij, zelfs voor de wereld. En een strip die slecht getekend is, wat is dat? Je houdt ervan of niet. Strips moeten in de eerste plaats doeltreffend zijn, voor zichzelf spreken. Over stijl valt niet te discussiëren.

***Bollie en Billie* is aardig getekend, maar het is ook inhoudelijk een aardige strip.**

Als ik morgen een strip zou gaan tekenen waarin geweld een belangrijke plaats inneemt, zou ik mijn stijl daar onvermijdelijk aan aanpassen. Het is de harde, gewelddadige Amerikaanse maatschappij die een Robert Crumb uitlokt. 't Is eigenlijk wel jammer dat ik die zaken niet zo goed volg. Maar ja, ik ben een beetje een eenling, die zich opsluit in zijn studio. Het gevaar is wel dat je op die manier blijft stilstaan.

Een goed verhaal

Vlaanderen levert nog altijd maar weinig striptekenaars af. Volgens Karel Cavens is er wel genoeg tekentalent, maar zijn er geen mensen die een goed verhaal weten op te bouwen.

Een goed scenario is een eerste vereiste, Een sterk personage èn een sterk verhaal. Dat staat vast. Dat geldt in ieder geval voor de traditionele tekenstrip, zoals die in Europa wordt gemaakt. En ga maar na, ook de grote Amerikaanse klassiekers hebben een steengoed scenario: *Mandrake*, *Flash Gordon*... In Nederland heb je Hans G. Kresse, een formidabel talent... formidabel. Als ik een stripverhaal lees, moet het interessant zijn: het moet me amuseren of me passioneren. Als het die kwaliteiten niet heeft zie ik niet in waarom ik 't zou moeten lezen. Een roman die je na de tiende bladzijde nog steeds verveelt, lees je toch ook niet uit? 't Zelfde geldt voor een strip. Als daarnaast de tekeningen nog goed zijn, is dat meegenomen. *Peanuts*, waarvan sommigen zeggen dat het een slecht getekende strip is, is een goed voorbeeld hoe een eenvoudige stijl de bedoeling van Charles Schulz dient. Je moet iets overbrengen op het publiek, de tekenstijl mag niet in de weg staan. Jonge tekenaars, meest Franstalige, die ik soms op de redactie zie hebben meestal niet zo'n goed scenario, en ook niet zulke goede dialogen. En als het verhaal zwak is heeft het geen zin om het uit te tekenen. Een slecht scenario red je niet met tekeningen. Dat kan de beste tekenaar niet. Met een film is dat precies zo, met de beste acteurs en de mooiste *shots* maak je geen goede film als hel verhaal er niet is. De mensen moeten begrijpen waarover je het hebt. Anders wordt het een stijlwedstrijd.

Werk je doelbewust naar een bepaald publiek toe? Denk je: 'Ik mag 't niet te moeilijk maken'?

Niet terwijl ik aan 't tekenen ben. Ik werk in de eerste plaats voor mezelf. Ik redeneer niet: 'Ah, ik werk voor dit of dat publiek, ik moet ze behagen'. Nee, ik let er soms wèl op dat de tekst begrijpelijk is.

Billie is nu de vedette geworden. De hond heeft alles door. Hij is veel intelligenter dan Bollie.

Het jongetje is helemaal op de tweede plaats gekomen, ja. Wat me amuseert is dat een hond zo weinig problemen heeft. Hij hoeft geen belastingen te betalen, niet te werken, krijgt z'n eten, slaapt... hij doet wat hij wil. Het jongetje daarentegen moet naar school, vader naar kantoor en moeder moet het huishouden redderen. De hond zit daar middenin en heeft er lol in. Hij is de tiran in huis, die op tijd z'n natje en

z'n droogje moet hebben. Eigenlijk zou ik wel graag zo'n hondenleven leiden.

Observeer je je eigen honden om al die grimassen die zo'n beest maakt te tekenen?
Nu niet meer, ik weet hoe een hond in bepaalde omstandigheden reageert. Van daar uit probeer ik een stapje verder te gaan. Maar ik heb de personages nu goed in de hand. Een tekenaar is vooral een fantast. Hij sluit zich op in z'n studio, die verandert in het Wilde Westen of die het maanoppervlak wordt. Zoals Jules Verne, die nooit gereisd heeft maar in zijn boeken overal geweest is. Tekenaars als Roger Leloup (*Van Yoko Tsuno, de strip vol met technische wonderen. LG*) werken veel met documentatie en foto's, maar dat is louter technisch. Korte gags liggen me 't best. Ik voel me meer gagman dan verteller van lange verhalen. Peyo van *De Smurfen* bij voorbeeld, is een geweldig goede verteller van lange verhalen. Vervolgverhalen gaan mij gauw vervelen. *Bollie en Billie* is iedere week weer anders. Met een lang verhaal, waarvan het scenario zo goed als vast ligt, weet je al wat er volgende week gaat gebeuren. Dat is monotoner.

Raoul Cauvin zegt dat je barst van de beloften. Je gaat altijd van alles en nog wat doen, maar 't komt er nooit van.
Zo ben ik, maar om nieuwe projecten aan te pakken ontbreekt mij gewoon de tijd. En wij, tekenaars, zijn ook wel een beetje lui. Ik ben erg lui.

Je zou de ene na de andere topserie creëren, zegt hij, als je jezelf maar de discipline kon opleggen om bij voorbeeld van 's morgens 9 tot 's avonds 5 achter je tekentafel te blijven zitten.
Ik kan mijn leven niet organiseren, al zou ik dat misschien wel willen, 't Is ook zo dat je in dit vak veel tijd verliest met allerlei dingen zoals radio- en televisiewerk, interviews... Nee, dat is een slecht excuus... De droom van elke tekenaar is zes maanden lang in een bos te zitten, om rustig te kunnen werken, in een huisje met een klapdeurtje waardoor men eten en drinken naar binnen schuift. Ik bèn begonnen

BOVEN - **Schutblad-illustratie van het gekartonneerde persdossier dat verscheen ter gelegenheid van album 25 – *De vier seizoenen*, 2001.**

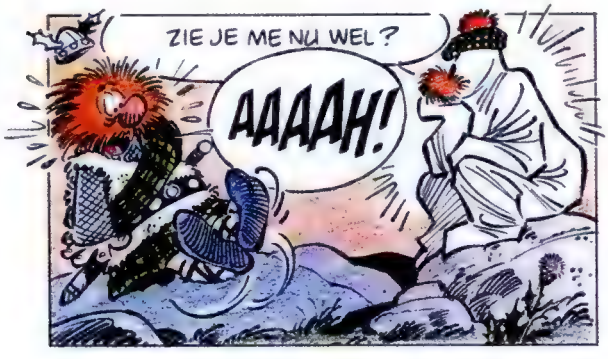

VAN LINKS NAAR RECHTS - **Plaatjes uit *Tioe, de kleine Sioux* (1958), *De geboorte van een spook* en *Een kerstboom voor Hansje* (1969), korte op zichzelf staande verhalen van Jean Roba uit het weekblad *Robbedoes*.**

ALORS, INSOMNIAQUE PETITE CAROLINE, C'EST BEAU LA NEIGE, NON?
AH, BON?
ELLE VIENT NOUS AIDER À FAIRE UN BONHOMME DE NEIGE, CAROLINE?
AH, BON.
TU FAIS QUOI, FILS?
UN IGLOO POUR CAROLINE.
AH, BON.
CECI FERA L'AFFAIRE.
TU VOIS, TU L'AURAS, TON IGLOO.
AH, BON.
C'EST UN PEU ÉTROIT, MAIS, QUAND LE FRIGO EN AURA FAIT D'AUTRES, ON POURRA FAIRE UNE ANNEXE.
ALORS, HEUREUSE?
DITES! SERAIT-CE BEAUCOUP DEMANDER À CAROLINE, NE FUT-CE QU'UN BOUT DE LA PORTE D'ENTRÉE POUR MON DRINK?

RECHTS - **Compleet geschetste pagina 1112 uit 1998 met de titel *IJs en weder dienende*, opgenomen in album 25 – *De vier seizoenen*, 2001.**

met een nieuwe serie, maar die is nog in het beginstadium. 't Zal wat vrijer zijn dan *Bollie en Blllie*, wat losser. Het nieuwe verhaal zal zich afspelen in de Middeleeuwen.

Animatie

Er is ook al een begin gemaakt met een *Bollie en Billie*-tekenfilm.

De *shots* die ik gezien heb zijn wel vreemd. Een tekenaar is nooit helemaal tevreden als men zijn figuren in beweging zet. Om te beginnen is het de animator, natuurlijk naar schetsen van de auteur, die de tekeningen maakt. Die man steekt er dus ook een stuk van zijn persoonlijkheid in. Hij is ook aan banden gelegd door een budget: daarom moeten de figuren ook vereenvoudigd worden. Maar zo belangrijk is dat nu ook weer niet. Het zijn filmpjes van maar vijf minuten, die voor de televisie bedoeld zijn. Maar ik hoop dat de volgende afleveringen beter zullen worden, Er wordt nog gezocht, weet je, geëxperimenteerd.

Wordt het zoiets als *Musti*?

Het wordt gedaan door dezelfde animator, Ray Goossens. Maar in *Bollie en Blllie* zal meer beweging zitten, zonder dat het *full animation* wordt. De filmpjes zullen niet helemaal in de geest zijn van het stripverhaal, maar dat is ook niet mogelijk. Lezen en zien is iets totaal anders, de strip is statisch, de film zal meer achtervolgingen en spectaculaire situaties bevatten, Het doet plezier om te zien dat je figuurtjes bewegen, maar helemaal tevreden ben je nooit. Vraag maar aan

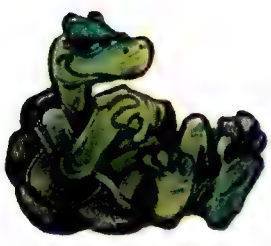

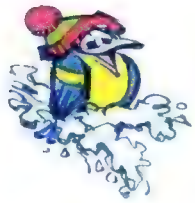

Morris: hier is er een been van Lucky Luke te lang, daar een neus te dik. Dat is nu eenmaal zo.

Legt het je beperkingen op te weten dat je strips vertaald moeten worden?
Ik vermijd zoveel mogelijk woordspelingen. Woordspelingen kunnen grappig zijn, maar als je overdrijft wordt het snel een systeempje. 't Is vooral de tekening die grappig moet zijn.

Esprit

Karel Cavens zegt dat de Fransen niet zozeer bekend slaan om hun humor, maar om hun *esprit*.
Helemaal mee eens. Onze humor is Latijnser. Angelsaksische humor, Amerikaanse *jokes*, die ik trouwens erg bewonder, kunnen ze in Parijs niet maken. Jean-Jacques Sempé is een uitzondering, maar hij is bijna de enige. René Goscinny van *Asterix* kan het ook: dat is iemand die veel *esprit* heeft, en doordat hij zo lang in Amerika gewoond heeft, is hij ook nog het mechanisme van de Angelsaksische humor de baas.

Kan je het verschil tussen *esprit* en humor wat toelichten?
Esprit is minder visueel, speelt zich meer af in het hoofd, is intellectueler. Stel je voor dat er een situatie opgeroepen moet worden met twee mensen in een kamer; er gebeurt iets, er valt een glas, en één van de twee gaat commentaar geven. Als een Fransman dat tekent gaat de grap in het zinnetje zitten, bij de Angelsaksers wordt de grap de lichamelijke reactie. In Frankrijk bestaat er geen equivalent van de Amerikaanse slapstick: een Buster Keaton of een Jerry Lewis bestaat daar niet. Frankrijk is het land van Georges Brassens en Catherine Sauvage, niet van Frank Sinatra. De Belgische tekenaars zitten een beetje tussen die twee vormen in. Zelf voel ik me niet Latijns. Mijn moeder komt uit Aarlen, dus half Duits, mijn vader uit Brussel. Ik was een echte Brusselse 'ket'. die zijn jeugd doorgebracht heeft in de volksbuurten. Eén van mijn beste jeugdherinneringen was de oorlogstijd: de vliegtuigen die overvlogen, de luchtgevechten boven Brussel. Voor ons was dat net een film. Mijn grootste probleem was destijds de school, mijn rapporten. Ik was altijd erg verstrooid... altijd maar 'mannekes' aan 't tekenen. Dat is erg banaal, want dat zal iedere striptekenaar je vertellen. Maar 't is toch waar. Opstellen maakte ik graag, en ik leerde graag geschiedenis. In de geschiedenisles mocht je landkaartjes tekenen, maar dan kreeg ik weer straf omdat ik er bootjes bijtekende die de Atlantische Oceaan overstaken.

Karel Cavens zou het een jongen van pakweg 18 jaar niet willen aanraden om striptekenaar te worden. Er zijn er duizenden en duizenden en de markt is erg klein. Alleen de echt goede overleven. De goede striptekenaar, maar daarover hebben we 't al gehad, is vooral een geboren verhalenverteller.
Wie had van Adamo, dat Siciliaantje, kunnen vermoeden dat hij het als zanger zou maken? Wie talent heeft, moet er uiteindelijk komen. Voor een jongere is het ondertussen wel veel moeilijker geworden, omdat de techniek van de strip zo geëvolueerd is en men van een nieuweling ook die kwaliteit verwacht, Een jonge tekenaar heelt het recht niet meer om jong te zijn. Iemand die in zijn eentje geslaagd is, is François Walthéry van *Natasja*; die heeft thuis ontzettend hard gewerkt.

Het grote succes

Vroeger was je reclametekenaar. Hoe is de omschakeling naar succesvol striptekenaar in zijn werk gegaan?
Alles in het leven heeft te maken met toeval. Geluk speelt ook mee maar dat kan je zelf uitlokken, Want er zijn er die een kans krijgen en dat pas zien als die kans voorbij is. Ik

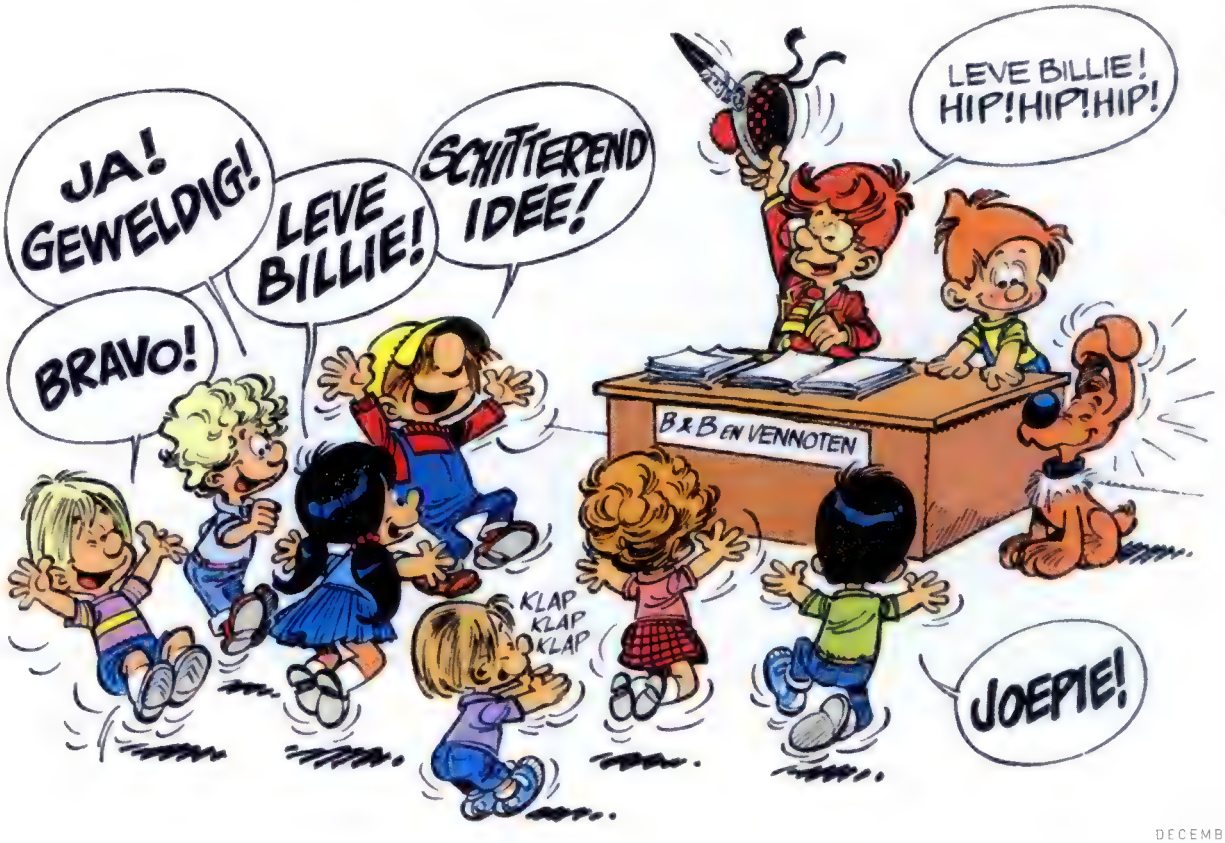

LINKSBOVEN - Vogeltjes uit het gekartonneerde persdossier dat verscheen ter gelegenheid van album 25 – *De vier seizoenen*, 2001.
BOVEN - Hondenpenning, een cadeautje voor de kopers van album 18 – *Billie losbollie uit* 1980. Wederverkopers kregen van uitgeverij Dupuis een klein rieten mandje met penningen en bijbehorend in het mandje passend displaykaartje met een afbeelding van Billie erop.
LINKS - Tekening uit het reclame-album *Bollie en Billie richten een bedrijfje op!* - uitgegeven door Instituut van de Onderneming, 1985.

was studiochef bij een reclamebureau toen één van mijn illustratoren – die wist dat ik in mijn vrije tijd 'mannekes' tekende – mij meenam naar Dupuis. Hij moest daar werk gaan afleveren. Ik ben er naar binnen gegaan en ik ben er gebleven. Heel klein begonnen; illustratietjes, tekstjes, ik heb zelfs nog *Spannende verhalen van Oom Wim* getekend. De kans die je maar één keer in je leven krijgt, bood Franquin me toen hij me vroeg of ik wilde meehelpen aan *Tembo Taboe*, één van zijn *Robbedoes en Kwabbernoot*-verhalen. Alleen al Franquin aan het werk zien brengt je enorm veel bij. Daar heb ik het vak kunnen leren. Ik was toen de helft van mijn tijd werkzaam in de reclamewereld, en de andere helft bij Franquin. Ik ben in de reclame terechtgekomen door mijn ouders.

RECHTS - **Losse illustratie uit *Boule & Bill - Fotoalbum*.**

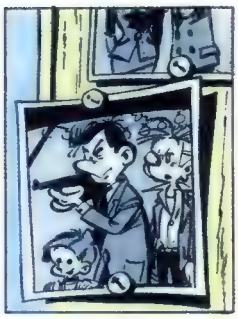

Rond die tijd verscheen er in *Robbedoes* een microverhaaltje over Bollle en Billie. Daarna kreeg je pas een hele, volwaardige bladzijde. Had je snel succes?
Dat is relatief vlug gegaan, ja.

Een reden voor het commerciële succes van *Bollie en Billle* kon Karel Cavens niet zo meteen geven. En jij?
Dat kan je nooit. Eén ding is zeker: de lezer vindt de personages sympathiek. Dat is belangrijk in een strip. De doorsneemens herkent zichzelf in de vader, die een doorsnee-vader is, in een jongetje, dat een gewoon jongetje is, enzovoorts. Bollie beleeft geen onwaarschijnlijke avonturen, het is het wereldje van het gewone kind. Maar er is geen recept. Een lezer voelt het aan als een tekenaar al zijn talent en vooral al zijn plezier in zijn werk steekt. De lezer voelt een zekere eerlijkheid. Succes kan je niet verklaren. Dat kan morgen opeens voorbij zijn.

BOVEN - **Gastoptreden van Bollie en zijn vader op plaat 18b van *Robbedoes en de Miniatuurtjes*, één van de verhalen die Roba maakte met André Franquin, 1963.**

Houdt die gedachte je bezig?
Nee, ik heb het te druk met het zoeken naar nieuwe ideeën voor de toekomst. Het enige wat mij interesseert is dat de ideeën blijven komen.

RECHTS - **Nog een losse illustratie uit *Boule & Bill - Fotoalbum*. Dit album uit 1987 is een verzameling van de tekeningen die Roba in de loop van de jaren maakte los van de *Bollie en Billie*-strip.**

Politiek is één van de onderwerpen die je vermijdt.
Omdat ik niet inzie hoe dat mijn werk ten goede kan komen. Hel zal er niet grappiger op worden. Er zijn twee categorieën mensen nodig: de cultuurbrengers en de amuseurs. Ik ben van de laatste soort: de mensen één minuutje laten ontspannen. Lachen en plezier maken trouwens ook deel uit van een cultuur. Leren lachen zou een verplicht vak op school moeten zijn. *Guust* brengt de kinderen misschien iets bij: een beetje poëzie, hij is een bloem tussen al het beton dat ons omringt.

En *Bollie en Billie*?
Moet ik daar op antwoorden?... Het overbrengen op de lezer van het plezier dat ik beleef aan 't tekenen van een hondje... Dan ben ik wel tevreden.

In de ogen van het publiek heeft een tekenaar een heerlijk leventje. De hele dag tekenen!
Ik moet eerlijk zijn: een striptekenaar is een geluksvogel. Hij doet wat hij graag doet, wat niet zoveel mensen kunnen zeggen. We moeten bekennen dat we een formidabel beroep hebben. Niet iedereen wordt er even rijk mee. maar je verdient goed je brood. Afgezien daarvan sta je wel constant bloot aan een grote druk, je moet iedere week een nieuw verhaal afleveren. Vaak komen de ideeën niet en dat is erg. Maar daar hebben de vrouwen van striptekenaars nog het meeste last van. Want een tekenaar is niet altijd die komiek. Als hij met zijn collega's albums gaat signeren, maakt hij een heleboel lol, maar thuis is hij vaak de man met het slechte humeur: het verhaal vlot maar niet, hij gooit alles in de prullenmand, heeft dan geen tijd om met vrouwlief boodschappen te doen... dat zijn van die kleine, vervelende dingen. Zoals nu, ik heb nog maar één idee voor een verhaal in voorraad. Dat maakt je zenuwachtig. Als een gag klaar is, kan je je verschrikkelijk vermoeid voelen. Striptekenaars blijken bijzonder vatbaar te zijn voor zenuwinzinkingen.

Hoe lang denk je *Bollie en Billie* nog te kunnen doen?
Nog zes maanden? Nog tien jaar? Zolang het me niet gaat vervelen. Maar laat ik het afkloppen (*Wat hij ook doet. LG*). Ja, Ik ben een beetje bijgelovig.

En gelovig?
Naar de kerk gaan doe ik niet. Ik ben katholiek opgevoed, bij de paterkes. Mijn zoon heb ik wel laten dopen, maar dat zal dan wèl meer uit gewoonte zijn dan uit overtuiging. Ik geloof ook niet zo erg. Nee, ook niet in politiek, Vroeger heeft het me wel geïnteresseerd, maar nu walg ik er van. De Belgische poli-

tieke partijen zijn veel te oud geworden. Er is misschien een lichtpuntje in de socialistische partij, waar er een paar jonge mensen iets proberen – met jong bedoel ik tot veertig jaar. Ik heb meer sympathie voor links dan voor rechts, hoewel zowel links als rechts hun nadelen hebben, Maar ik weet óók wel dat het een beetje gemakkelijk is om in 't midden te willen staan.

Wat maakt voor jou 't leven de moeite waard om geleefd te worden?
Altijd weer 't zelfde: het beroep te kunnen uitoefenen wat je graag doet. Het moet vreselijk zijn om iedere dag naar kantoor of fabriek te moeten, als je dat verafschuwt. En te weten dat je dat de rest van je leven zal moeten blijven doen. Je zou wel wat anders willen, maar je hebt de mogelijkheden en de opleiding niet...

Roba is een gelukkig mens, Zijn hobby is zijn goedbetaalde baan, hij heeft veel vrije tijd. woont in zijn eigen, weelderig ingerichte stulpje en is gezond.
Ik heb mijn problemen zoals iedereen, maar ik denk dat ik gelukkig ben, ja. Ik heb een vrouw van wie ik hou, we begrijpen elkaar goed. Dat is óók belangrijk.

Ben je nooit bang om dat alles kwijt te raken?
Daar denk ik nooit aan. Het ergste wat me zou kunnen overkomen is dat mijn tekenhand onbruikbaar wordt. Maar dan kan ik nog altijd scenario's op een bandrecordertje inspreken... Wie zei ook weer 'Om gelukkig te zijn moet je tevreden zijn met wat je hebt...?

Het zijn gewoonlijk mensen die alles hebben, die dat zeggen.
Dat is waar. Het kan een gevaarlijke houding zijn, het belet je soms om je toestand te verbeteren.

luk.guillaume@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → STRIP]

Leg eens uit aan iemand die niet weet wat beeldverhalen zijn dat jij een stripliefhebber bent. Tien tegen één dat er een haha-maar-niet-heus-lollige opmerking terugkomt dat zij ook zo van strippen houden. Uitkleden, *striptease* dus, voegen ze er voor de volledigheid aan toe als je wat glazig blijft kijken. Ze vinden het duidelijk bezopen dat je niet onmiddellijk in een deuk ligt van het lachen.
Dat glazige gevoel bekroop mij direct toen ik de aankondiging van het Groninger Stripmuseum las. Die hebben het Joost-betere in hun bolle noordelijke kop gehaald om de tentoonstelling *Striptease* in te richten.
Hoe verzin je het. Ze lopen daar echt drie lichtjaren achter.
Vrolijk meldt men in het persbericht dat onderwerpen als 'vrouwen van papier' en 'strips in pocketformaat' samen zullen komen. Dit zijn gewoon titels van naslagwerkjes uit de vroege jaren tachtig of daaromtrent uit de vorige eeuw. En dat wil men nu tentoonstellen. Bij mij liggen die werken vergeeld tussen de babyspullen van destijds.
Maar men is onverbiddelijk. 'In deze nieuwe en stijlvolle tentoonstelling besteedt het museum aandacht aan erotiek in strips.' De zinsnede overvalt mij. Dat had ik nu nooit achter een kopje *Striptease* gezocht. Dat dat nu over erotiek zou gaan. Nee, ik ben ontroerd.
'Parodie en plagiaat, alternatieve stripkunst, *gay comics* en Franse strips voor volwassenen' zijn slechts enkele onderwerpen die Het Nederlands Stripmuseum Groningen op dit moment uitwerkt voor de tentoonstelling die binnenkort wordt geopend, zo gaat het bulletin verder. Ik kijk nog eens goed op de datum van het persbericht. Er staat toch echt 2006 op. Maar ik kan maar niet uit de droom ontwaken dat dit midden jaren negentientachtig is.
Het ergste is bovendien dat al deze onderwerpen al eens tentoongesteld zijn in die vorige eeuw. Dit is in het geheel niet nieuw. Het moet toch veel moderner kunnen. Als mijn tv al dagelijks stijf staat van het paaldansen, wat moet ik dan met het oubollige 'vrouwen van papier' in een museum.
Dit is toch regelrecht lachwekkend. Als je even MTV of een andere museks-zender bekijkt dan kan elk kind je toch vertellen hoe de wereld tegenwoordig in elkaar steekt. Als die kids 'Franse strips voor volwassenen' onder ogen krijgen gaan ze aan opa vragen of het er vroeger altijd zo ingewikkeld aan toeging. Kortom, laat de nieuwe strip-erotiek zien. Dan breek je baan. Het lijkt er nu sterk op dat ze in Groningen ook ontdekt hebben dat een bikini uit twee stukjes bestaat.
Maar de echte uitsmijter in het persbericht moet nog komen. Gelukkig is dochter Bits in september net achttien geworden. Anders mocht ik haar niet eens mee het museum insmeren. Want, lieve kleine luisterkinderen, de tentoonstelling is geschikt voor bezoekers van 18 jaar en ouder!
Na lezing van deze lachwekkende tekst uit het jaar 1850 moeten in totaal Bits vier personen volledig aan het verstand. Het scheelt bijna niet of één van ons stikt zowat van de lach.
Als de kleine Bitsie op zijn 18e terugkeert, vraagt ze of je ze alleen maar in mag als je 18 bent en je tevelijk je poppie of mannie meebrengt. Ze snapt die hele tekst niet. Ik leg haar uit dat het vast heel oude mensen zijn die dit in het museum organiseren. Als kind mochten deze mensen de bioscoop namelijk niet in als er op het witte doek werd gezoend. Ze is het gekomen.
Mijn hemel, bedenk ik dan, toen Hitchcock vaak was stond er in haar lijfblad Hitkrant al precies wat zijn en kaffen is.' Voorzien van keurige adviezen over hoe je hem in je mond moet nemen. En vooral niet bijten of knabbelen.
Hier is elke nadere uitleg overbodig.
Het persbericht gaat nietsteeds verder. Doordat de expositie in een afgesloten ruimte wordt georganiseerd worden bezoekers niet ongevraagd met expliciete beelden geconfronteerd.
Haha!! Je mag er niet eens in! Je zou maar een vunzige tekeningetjes onder ogen krijgen!
Dit alles is zo ernstig naïef dat ik het niet meer geloof. Volgens mij hebben ze daar in dat museum gewoon een heel bijzondere *dark room* ingericht. En in die *dark room* doen de organisatoren hele gekke dingen. Dat staat vast.

ben.bits@stripschrift.nl

Bob Evers is helemaal terug

DOOR GER APELDOORN

Onlangs verscheen bij uitgeverij Boumaar het tweede deel uit de *Bob Evers*-reeks – *Avonturen in de Stille Zuidzee* – geschreven door Frank Jonker en getekend door Hans van Oudenaarden. We spraken met Jonker over de totstandkoming van het album en de verdere plannen van het nieuwe stripduo.

DRAMATIS PERSONAE

*Tekenaar **Hans van Oudenaarden** werkte als* ghost artist *voor* Sjors en Sjimmie, Donald Duck *en* Jan, Jans en de kinderen. *In 1999 publiceerde hij onder het pseudoniem El Gringo de erotische strip* De kleine dood. *In 2002 werd hij door* Algemeen Dagblad *gevraagd om een nieuwe dagstrip te ontwikkelen. Dat werd* Bob Evers, *een verstripping van de beroemde jeugdboekenserie van **Willy van der Heide**. De oorspronkelijke schrijver was **Koen Wijnkoop**, die tijdens het tweede verhaal wegens onenigheid met de tekenaar werd vervangen door **Frank Jonker**. Mede daardoor is het eerste verhaal* – Een vliegtuigsmokkel met verrassingen – *tot nu toe nog niet in album verschenen.* Stripschrift *besteedde uitgebreid aandacht aan hem in nummer 336.*

***Frank Jonker** leeft al enige jaren van de schrijverspen. Naast de avonturenreeks rond Bob Evers maakt hij verhalen voor* Donald Duck *en voor* Tina, *en schrijft hij korte verhalen voor* Okki *en het Belgische kindertijdschrift* Zonnestraal.

Ik hoef niet te vragen waarom jullie dit verhaal wilden vertellen, want ik neem aan dat het gewoon de eerstvolgende uit de reeks is?

***Frank Jonker*:** Nee, dit is eigenlijk het eerste verhaal van de reeks. Het is oorspronkelijk als feuilleton verschenen in de Tweede Wereldoorlog en later door Van der Heide omgeschreven tot trilogie. Toen Koen Wijnkoop met de serie begon, vond hij het wat veel om meteen met een trilogie te beginnen, dus nam hij het vierde verhaal (dat wel ooit als eerste werd gepubliceerd, maar waar gek genoeg Bob Evers helemaal niet in voorkomt) als startpunt. *Kabaal om een varkensleren koffer*, dat ik daarna van hem heb overgenomen, was in feite deel 12. Toen ik zelf mocht kiezen ben ik meteen teruggegaan naar het begin. En dat is dus meteen een trilogie, bestaande uit *Avonturen in de Stille Zuidzee*, *Drie jongens op een onbewoond eiland* en *De strijd om het goudschip*.

In het eerste deel raken de jongens verzeild in een tropische storm, ze komen terecht op een gekaapt vrachtschip en ze vinden een goudschat aan boord van een zeilboot. Heb je veel moeten schrappen om het er allemaal in te krijgen?

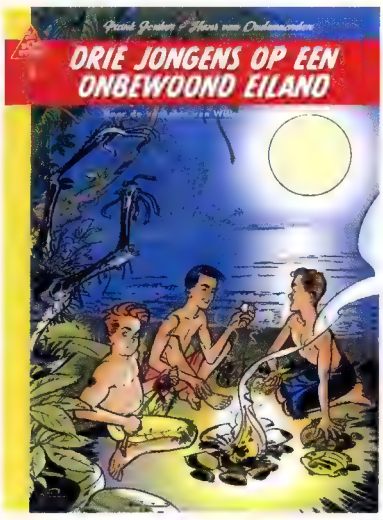

Gevoel voor humor en een beetje zelfspot

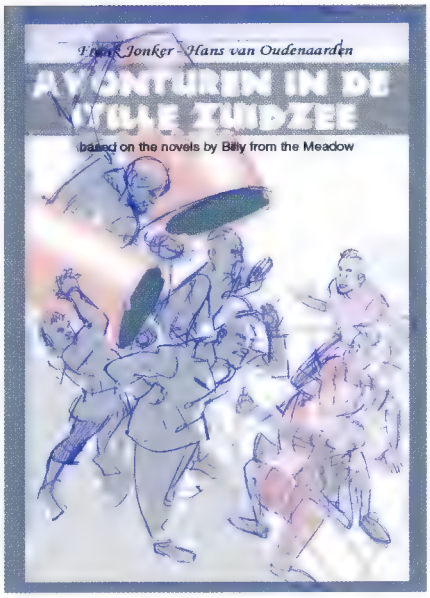

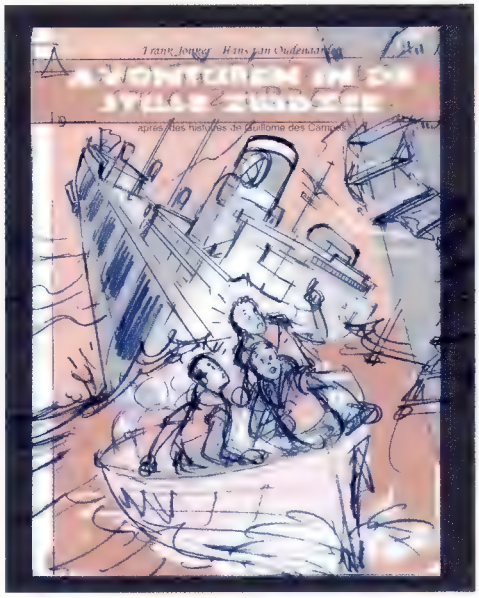

Dat valt wel mee. Soms moet je er een paar gebeurtenissen uithalen, om het verhaal in beweging te houden. Maar soms heb je ook geluk. In *Drie jongens op een onbewoond eiland* heeft Willy van der Heide zes pagina's nodig om te beschrijven hoe de jongens een hut bouwen. Dat kunnen wij in twee plaatjes.

Wat is de aantrekkingskracht van de boeken van Van der Heide?
Het is een combinatie van de verhalen en de karakters. Het gaat over drie zeer verschillende jongens, die over de hele wereld avonturen beleven. Ze komen regelmatig gevaarlijke schurken tegen, maar ze winnen altijd. En het zijn leuke jongens. Ze hebben gevoel voor humor en ook wel een beetje zelfspot.

Hoe lang ben je aan een verhaal bezig?
Een maand of twee. Toen ik de opdracht kreeg heb ik de hele reeks gelezen, om te weten waar het heen zou gaan. Als ik nu aan een verhaal begin, dan lees ik het verhaal twee keer. De tweede keer krijg ik al ideeën over wat ik wel en niet kan gebruiken. En dan schrijf ik het hele verhaal uit. Meestal is het dan te lang, dus dan ga ik nog wat schrappen.

En waar ben je nu?
Ik lig vier verhalen op Hans voor. Die heeft net deel twee van de trilogie af en hij is nu met het derde deel bezig. Daarna kwam meteen weer een trilogie, dus die heb ik ook in z'n geheel gemaakt. Ik ben nu aan m'n zevende deel bezig, *Tumult in een toeristenhotel*. Het verhaal *Avonturen in de Stille Zuidzee* heb ik in 2004 geschreven.

Dus jullie kunnen nog even voort.
Als de serie een succes is, wel. We waren net in België om te signeren en daar kenden ze deel 1 nog niet, maar dat liep erg goed. Zowel deel 1 als deel 2 werden enthousiast ontvangen. Deel 1 is in een kleine oplage in Duitsland verschenen. Deel 2 nog niet, omdat het tijdschrift *Zack* interesse heeft getoond om de verhalen voor te publiceren en die willen hun eigen albums doen. En er komt misschien een film, van de tweede trilogie. Daar hebben wij niets mee te maken, maar als hij er komt zorgen wij wel dat we onze albums klaar hebben.

De serie is niet alleen van schrijver gewisseld, maar ook van uitgeverij. Waarom?
Ik geloof dat uitgeverij Arboris het teveel werk vond. Ze hebben ons zelf gevraagd om naar een andere uitgeverij uit te kijken. Ik ben heel erg blij met Boumaar. Die hebben het mooi gedaan. En ze hebben er alle vertrouwen in. We hebben niet voor niets de omslagen voor de volgende twee delen al voorin het eerste album gezet.

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

LINKSBOVEN - De jaren 1960 hadden zo hun charmes.
GEHEEL BOVEN - Omslagontwerpen voor het eerste album van de trilogie. De rechtse werd uitgewerkt.
BOVEN - Het vrolijke leven van een striptekenaar.

LINKS - De stripomslagen van de trilogie zijn in de stijl van de oorspronkelijke boeken gehouden.

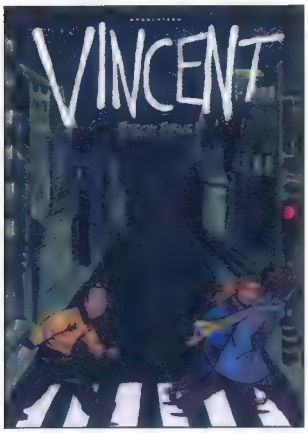

WRANGE LEVENSLESSEN IN DUBLIN

Vincent

Evens
Oogachtend 2006
ISBN 90-77549-24-2
Prijs €12.30
72 pagina's
kleur (sk)

De gevoelige en intelligente Vincent ondervindt na een gelukkige jeugd de beperkingen van zijn dorp Heukelum, waar zuipen en seks de hoogste ambities voor adolescenten schijnen te zijn. Hij vertrekt naar Dublin om aan het Trinity College literatuur te gaan studeren. Daar ontmoet hij de Ierse Katy, waar hij als een blok voor valt. Katy ziet hem als een kameraad, Vincent durft zijn echte gevoelens tegenover haar niet duidelijk te maken.

Als Vincent in Dublin zijn dorpsgenoot en jeugdvriend Jimmy ontmoet – een vrolijke fliererfluiter – ontstaat er een complexe situatie als Katy een hartstochtelijke verhouding krijgt met Jimmy. De afloop is dramatisch.

De jonge tekenaar **Brecht Evens** (1987) is verbonden aan *Pulp de Luxe*, een collectief Nederlandstalige stripauteurs dat strips voor volwassen lezers wil maken. Met zijn onlangs verschenen, boeiende en fraai verbeelde album *Vincent* is dat zeker gelukt. Evens heeft zich bij het vertellen van het 'volwassen doorleefde' verhaal vooral geconcentreerd op de personen en hun emoties, de omgeving is duidelijk ondergeschikt gemaakt.

Vincent bevat natuurlijke dialogen, in het Engels en het Nederlands, is fraai (met de hand) ingekleurd en vertelt een wrange, maar geloofwaardige geschiedenis over herkenbare jonge mensen. Een knappe prestatie van Evens, die in 2004 al een talentenjacht won, uitgeschreven door de Vos (het Vlaamse gilde van Stripmakers), met het verhaal *Een boodschap uit de ruimte*. DR

REMEMBER JOHANNA?
YEAH! BAARGHH
SHE WAS IN OUR CLASS AND SHE HAD EUH... SCHURFT ON HER ARMS!
AND WHEN SHE THOUGHT NO ONE WAS LOOKING SHE WOULD BITE OFF PIECES OF SKIN! AND EAT THEM!!
KATIE! ARE YOU PAYING ATTENTION? BECAUSE WE'RE SPEAKING ENGLISH FOR YOU!!
AND FOR YOU, SOPHIE!
NO REALLY, JUST STAY A BIT LONGER COME ON
NO-NO, I'VE HAD ENOUGH FUN FOR ONE NIGHT
WELL
LOOKS LIKE I'M SPENDING THE REST OF THE EVENING WITH YOU TWO!
GREAT, 'CAUSE VINCENT AND I JUST RAN OUT OF CASH!
OR... WE COULD GO TO MY PLACE, MAYBE! IT'S A TWO MINUTE WALK

Meesterlijke verbeelding bij een loodzware maladie

Tien jaar nadat de eerste afleveringen van het veelbekroonde en vaak geprezen verhaal van **David B.**, *L'Ascension du Haut-Mal*, in Frankrijk verschenen heeft uitgeverij Atlas een vertaling op de markt gebracht, getiteld *Vallende ziekte 1*.

Het autobiografische epos doet op een aangrijpende en boeiende manier verslag van het moeizame leven van de familie B.: vader, moeder en de kinderen Pierre-François, zijn twee jaar oudere broer Jean-Christophe en zijn één jaar jongere zusje Florence. Op zevenjarige leeftijd krijgt Jean-Christophe voor het eerst epileptische aanvallen en deze slopende ziekte drukt een loodzwaar stempel op de familie, die eerst het hele medische circuit doorloopt en daarna de meest uiteenlopende alternatieve geneesmethoden uitprobeert.

Deze martelgang wordt op een tamelijk laconieke en neutrale manier in teksten vertelt. Meer is ook niet nodig: de arrogantie, de charlatanerie en de gekte van zowel de medische stand als van de kwakzalvers spreekt voor zich. Daarbij gebruikt David B. ongelofelijk fantasierijke beelden

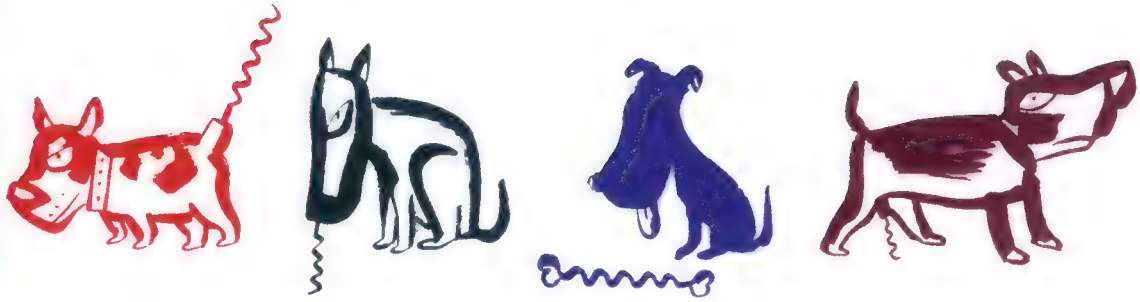

Elegante, doeltreffende en ontwapenende grafiek

'Niet roken. Je regelmatig wassen. Niet naar bed gaan met de vrouw van de ander'. Zo omschreven **Philippe Dupuy** (Saint-Adresse, 1960) en **Charles Berberian** (Bagdad, 1959) het succes van hun ruim twintigjarige samenwerking ooit in een interview. Een uiterst succesvolle samenwerking, die resulteerde in schitterend grafisch werk: schetsen, tekeningen, reisverslagen, zeefdrukken, boekomslagen, cd-hoesjes, illustraties, divers reclamewerk en stripverhalen, zoals het zeer succesvolle *Meneer Johan*, de geschiedenis van een twijfelachtige dertiger die een chaotisch schrijversbestaan leidt.

In *The Complete Universe of Dupuy Berberian* geven de tekenaars, zoals ze zichzelf het liefst omschrijven, commentaar bij een zeer uitgebreid overzicht van hun oeuvre. Veelzijdig vakmanschap, soms nostalgisch maar niet sentimenteel, in een retrostijl die toch modern aandoet. Zo bouwen de kunstenaars voort op de rijke traditie van de betere (Franse) striptekenaars, waarbij zij zich ook laten beïnvloeden door grafische kunstenaars.

In de begeleidende tekst vertellen Dupuy en Berberian over hun artistieke leven, hun ontwikkeling, hun voorbeelden en vooral ook over het plezier van het werken, het zoeken naar de ideale vorm en het juiste materiaal, zoals het papier en de inkten bij de zeefdrukken.

Hoe ze precies samen aan zo'n tekening werken kunnen ze niet aangeven. Berberian en Dupuy zijn zo goed op elkaar ingespeeld, dat ze naderhand niet meer kunnen construeren wie wat heeft getekend en heeft geïnkt. 'Je vraagt toch ook niet hoe musici samenspelen?', is hun verweer. Heel treffend, want het bij het bekijken van het elegante, prachtige werk lijkt er vaak een zachtjes een muziekje op de achtergrond mee te spelen, bij voorbeeld bij de zeefdrukken van Josephine Baker, Charles Trenet en Billie Holiday, maar ook bij de reisverslagen, de café-scènes en de terrasimpressies. Kopen, dat prachtige boek, en genieten. DR

om het effect van de ziekte, maar ook de ingewikkelde relatie van Pierre-François met zijn epileptische broer en zijn eigen artistieke ontwikkeling als kunstenaar weer te geven.

De vet aangezette tekeningen, met veel zwart, geven - vaak in de vorm van een metafoor - een eigen commentaar op de geschiedenis. Met deze verbeelding bereikt David B. een diepte en gelaagdheid die vergeleken kan worden met een ander autobiografisch stripmeesterwerk in een geheel verschillende stijl: *Jimmy Corrigan - The Smartest Kid on Earth* van de Amerikaanse auteur Chris Ware.David B.(1959), wiens eigenlijke naam **Pierre-François Beauchard** is, volgde een opleiding tot reclametekenaar voordat hij zich bekeerde tot het beeldverhaal. Hij is één van de oprichters van L'Association, een uitgeverij van Franse 'alternatieve' strips en mentor van Marjane Satrapi, die met haar succesvolle stripverhaal *Persepolis* toonde schatplichtig te zijn aan David B.

Het tweede deel van *Vallende ziekte* staat bij uitgeverij Atlas gepland voor 2007. DR

Vallende ziekte 1

B.
Atlas 2006
ISBN 90-450-1265-0
Prijs € 19.90
176 pagina's
zwart/wit (sk)

Lachen voor het goede doel

Ben de boswachter

Cromheecke & Letzer
Bries 2006
ISBN 90-76708-49-5
Prijs € 12,50
48 pagina's
kleur (hk)

Ben de boswachter van **Luc Cromheecke** en **Laurent Letzer** is een strip voor het goede doel. Een deel van de opbrengst gaat naar de Vereniging voor Bos in Vlaanderen, een natuurvereniging die zich inzet voor het behoud van de Vlaamse bossen. Het is een grappige strip over een lieve, dommige boswachter die in korte episodes maffe avonturen beleeft in zijn bos en in het landhuis van de barones. Opmerkelijk is dat het boek is uitgegeven met productiesteun van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Kennelijk liggen de toegangseisen niet al te hoog, want *Ben de boswachter* is niet bepaald een literaire productie te noemen.

Talent moet rijpen

Nee, dit op zichzelf staande album is geen slaafse verstripping van Emily Brontë's befaamde roman *Wuthering Heights*, zoals de titel suggereert. Toch spelen Emily en haar eveneens schrijvende zus Charlotte wel degelijk de hoofdrol. Dat komt doordat de makers zich hebben laten inspireren door een gebeurtenis uit het leven van beide schrijfsters: hun tijdelijke verblijf in Brussel en Brugge in 1842, bedoeld om hun Frans bij te schaven. Daar zou de kiem zijn gelegd voor Emily's gepassioneerde meesterwerk.
Als tegenprestatie voor hun onderdak wordt Charlotte geacht Engelse les te gaan geven, terwijl Emily een jonge blinde vrouw moet begeleiden: Katherine Murmaul't, de zus van de Duitse schilder Oskar Murmaul't. Oskar is geobsedeerd door zijn zus, die hij – zonder dat zij het lijkt te weten – voortdurend vastlegt op zijn doeken. De komst van Emily in hun leven zorgt voor een interessante driehoeksverhouding: Oskar wordt verliefd op haar, maar Katherine eveneens. Tussen beide vrouwen ontstaat ook daadwerkelijk een (geheimgehouden) liefdesrelatie. Katherine inspireert Emily tot het schrijven van *Woeste hoogten*, maar dit leidt tot spanningen: wiens boek is het nu eigenlijk?
Scenarist **Yves Leclercq** is er goed in geslaagd om van dit verhaal geen geschiedenisboek te maken, maar een eigen interpretatie van de heftige passie die Brontë inspireerde tot haar beroemde roman. 'Een gedroomde biografie', zo noemt de uitgever het voorin het boek. Toch is *Woeste hoogten* daarmee niet direct een uitmuntende strip geworden. Zo is het verhaal lang niet altijd even helder en doen de dialogen nogal krampachtig en geforceerd aan. Misschien heeft het boek ook wel last van het realistische tekenwerk van de 23-jarige **Jérôme Deleers** dat wat zweverig aandoet. Deleers heeft overduidelijk met foto's gewerkt, maar de hiervan afgeleide hoofden lijken soms wat willekeurig in de platen verwerkt.
Maar laat er geen misverstand over bestaan: in zijn debuut toont Deleers zich een buitengewoon talent. Dat talent moet echter nog even rijpen. Deleers heeft het zeker in zich om in de nabije toekomst zijn eigen woeste hoogten te bereiken. JM

Woeste hoogten

Leclercq & Deleers
Casterman 2006
ISBN 90-303-8159-0
Prijs € 12,75
48 pagina's
kleur (hk)

Spionagestrip met goedkope uitstraling

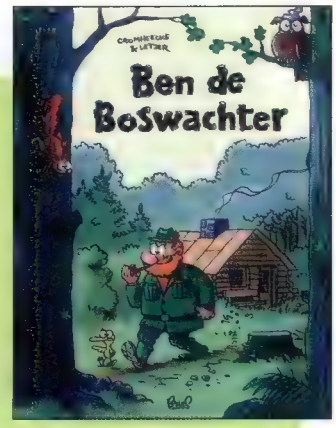

Het is een leuke, melige kinderstrip met humor die we kennen uit andere strips van Cromheecke, zoals *Roboboy*, *Taco Zip* en *Tom Carbon*. Na een aantal jaren van relatieve rust is deze Vlaamse stripauteur weer helemaal terug. Nu nog een bundel met *Plunk*-grappen die in het Franstalige *Spirou* staan, en de honger van de Cromheecke-fan is geheel gestild. RS

ADVERTENTIE

KAMAGURKA

WAT EEN JAARTJE!

EN MIJN ONOPRECHTE EXCUSES AAN WIE IK TERECHT BELEDIGD HEB!

€ 4,90

www.deharmonie.nl

ADVERTENTIE

FOKKE & SUKKE

het afzien van 2006

HÉÉRLIJK... HOLLANDSE CARTOONS!

ZÓ KAN HET DUS OOK!

€ 8,60

Reid, Geleijnse & Van Tol

www.deharmonie.nl

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 16 delen verschenen. Prijs per deel € 57.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 50.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 5 delen verschenen. Prijs per deel € 50.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

SNOEK

STRIPS, COMICS AND MORE

Snoek strips is al
25 jaar de speciaalzaak
in Europese strips,
amerikaanse comics,
action figures beelden,
posters en zeefdrukken.
Leuk om te verzamelen of
kado te geven!

1e van Swindenstraat 547
1093 LC Amsterdam
(bij station Muidenpoort/ Dappermarkt)

Tel: 020-6684764
Fax: 020-6650469
snoek@snoekstrips.nl

Bezoek onze website:
www.snoekstrips.nl

Giuliano Nero 1:
Het vijfde
slachtoffer

Crippa & Mutti
Casterman 2006
ISBN 90-303-4701-5
Prijs € 5,50
56 pagina's
kleur (sk)

Beklemmende indrukken

Giuliano Nero is het archetype van een ouderwetse privé-detective; een ex-politieman, kettingrokend en met een cynisch wereldbeeld. Op een dag wordt hij benaderd door de vader van de recentelijk vermoorde Sylvia. Hij is er van overtuigd dat de man die voor dit misdrijf in hechtenis is genomen niet de moordenaar van zijn dochter is. Deze mening is ook Nero na enig rechercheerwerk toegedaan. In zijn onderzoek ontdekt hij dat de toegebrachte steekwonden op haar lichaam wonderlijk genoeg ter plekke weer dicht-

De twintig geboden

'Het elfde gebod' is de naam van een smakelijk Belgisch biertje. En in *History of the World: Part 1*, een comedy van Mel Brooks, komt Mozes de berg af met vijftien geboden, waarvan hij er per ongeluk vijf kapot laat vallen. Maar dat neemt niet weg dat je na tien toch echt bent uitgeteld als het om de geboden gaat en dat was heel lullig voor Glénat, aangezien ze er graag nog wat bij hadden gehad om hun commercieel succesvolle reeks *De tien*

God is dol op bloed

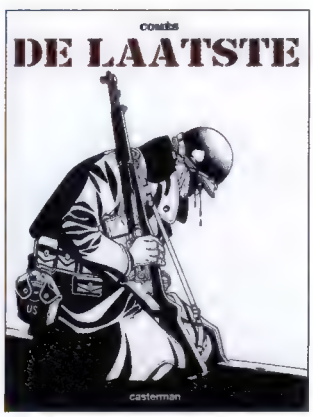

Alles is rustig op de vooruitgeschoven Amerikaanse post in december 1944 aan het front in de besneeuwde Ardennen. Op een heuvel aan de voet van een kruisbeeld houdt een jonge Amerikaanse rekruut - 'het groentje' - de wacht. *De laatste*, het nieuwste album van **Didier Comès** (1942) begint als een gewone oorlogsstrip maar verandert al snel in een morbide parabel over oorlogsgeweld.
Joseph, Manfred en Amedee verstoren de rust aan het front. De eerste twee - of wat er van over is, want het zijn spoken – sneuvelden in WO I. Joseph, en gefusilleerde boer, is een schedel, Manfred een leeg Pruisisch uniform. Dritte im Bunde Amedee, vertelt Joseph, woont onder het kruisbeeld, doet of hij Jezus is, maar eigenlijk is het een oude, hooghartige leraar die

genaaid zijn. Na verloop van tijd volgen er meer lijken met steekwonden die naderhand keurig netjes zijn dichtgenaaid. Beetje bij beetje krijgt Nero de puzzelstukjes bijeen in een onderzoek waar de officiële instanties opmerkelijk genoeg schitteren door afwezigheid. Het sombere verhaal van de moordende psychopaat en het kat-en-muis-spel met de speurder wordt effectief uitgewerkt door **Alex Crippa**. De Provinciestad Brescia wordt door het schilderwerk van **Andrea Mutti** van een scala aan prachtige grijstinten en troosteloze decors voorzien die goed aansluiten op het scenario. Veelvuldige regenbuien, rommelige industriegebieden, nachtelijke kerkhoven en kille mortuaria laten de juiste beklemmende indruk achter. Dat de ontknoping pas in deel twee volgt is voor deze geslaagde detective niet echt een gelukkige keuze. JdL

De Fleury-Nadals 1: Ninon

Giroud & Rollin
Glénat 2006
ISBN 90-6969-453-0
Prijs €13,50
56 pagina's
kleur (hk)

geboden van scenarioschrijver **Frank Giroud** nog wat langer door te kunnen zetten.
Daarom is er nu een eerste album over de Fleury-Nadals, een familie die we kennen uit *Nahik*, het in 2002 verschenen album over het achtste gebod. Het geeft enkele achtergronden waardoor de gebeurtenissen in *Nahik* een bredere context krijgen. Tegelijkertijd is het ook een onafhankelijk te lezen verhaal over twee broers die zich steeds verder van elkaar verwijderen ten tijde van de Tweede Terreur na de Franse revolutie. De karakters zijn boeiend en het verhaal is interessant, maar de vertaling is wat stijf en het tekenwerk van **Lucien Rollin** rammelt een beetje.
Glénat geeft ook nog *De erfgenaam* uit, een album getekend door Joseph Béhé en ook al geschreven door Giroud, en net als *Ninon* nauw verbonden met de serie *De tien geboden*. Een twaalfde gebod dus eigenlijk. En er komen nog meer. HW

De laatste

Comès
Casterman 2006
ISBN 90-303-8613-4
Prijs €11,50
56 pagina's
zwart/wit (hk)

overleed aan een leverkwaal. Daarom noemen de Duitsers hem pesterig Henri – naar het INRI op zijn kruisbeeld. De drie zijn op zoek naar een vierde kaartmaat om beter te kunnen wiezen. Zij weten dat de oorlog nog niet voorbij is. Want God lijkt slechts tevreden als mensen elkaar om zeep helpen. 'Die idioot daarboven' is scheidsrechter en 'Hij' is 'dol op bloed'. Dat het groentje groot gevaar loopt, staat voor hen vast. Duitsers of Amerikanen, het is de spoken om het even wie wint. Wel doen ze alles om hun gast, het groentje, in leven te houden. Dat komt omdat de jonge rekruut staat voor de jeugd, de onschuld, de kansloze burgerbevolking. En die verdient het niet om ten onder te gaan aan het zinloze oorlogsgeweld, vertelt Comès in woord en beeld.
God is een 'bloeddorstige heer'. Die typering komt uit de bek van twee raven. Zij zijn van hun geloof gevallen. God heeft hen beetgenomen. Ze werkten hun leven hard om in het paradijs te komen, en nu heeft God ze in raven veranderd. De voormalige koster en pastoor, doen zich als aaseters te goed aan de lijkenbergen maar doen ook hun uiterste best 'het groentje' tegen de Duitse obussen te beschermen.
Comès is een oorlogskind. Hij werd geboren in het grensgebied bij Malmedie in de Ardennen. Oorlog en Ardennen zijn vertrouwde elementen in zijn strips. En surrealisme is een vertrouwd ingrediënt van veel van zijn in zwart/wit getekende fantasieën. De tekeningen getuigen van vakmanschap, het verhaal is dat van iemand die de gruwelen van de oorlog kent en van een agnostische dominee. EvdH

ADVERTENTIE

SHERPA PRESENTEERT:

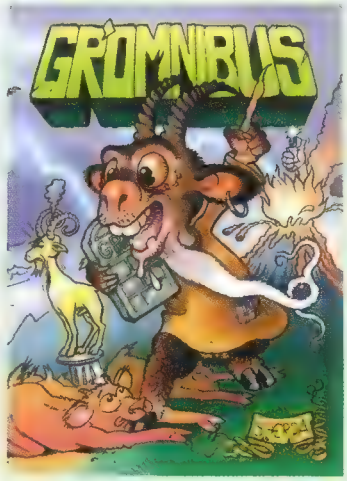

Een selectie uit 10 jaar Gr'nn, met bijdragen van Amoebe, Pepijn Berghout, Paul de Bie, Daan Brand, Linda van Bruggen, Bijlman, John Croezen, Diderik van Dijken, The Fearless Cartooneer, Anke Feuchtenberger, Jan Grouwstra, Mark Hendriks, Patrick Heymans, Hans Hilbrands, Jeroen Jager, Jacob Klemencic, Erik Kriek, Jan Krol, Lamelos, Jeroen de Leijer, Markus, Bert van der Meij, Naam, Lian Ong, Marcel Ruijters, Saiso, Eric Snelleman, Sascha Steenaart, Barbara Stok, Meinte Strikwerda, Nico Visscher, Vlerk, Berend Vonk, Benno Vranken, Jan-Willem de Vries, Erik Wielaert, Roelof Wijtsma, Maria Zalinski en Sieger Zuidersma.

320 pagina's strips voor maar € 24,95

ISBN 90 75504 87 X

Verscheurende vaderliefde in prachtige platen

'Simplicissimus ontmoet Winsor McCay', was mijn eerste gedachte toen ik het stripalbum *My Boy* van de Brugse tekenaar **Olivier Schrauwen** doorbladerde. De tekenaar, die eerder opviel door het vervreemdende verhaal *De Mongoliden* in het stripmagazine *Parcifal*, heeft binnen korte tijd een indrukwekkende ontwikkeling doorgemaakt. Hij lijkt met zijn nieuwe, eerste album, een 'ouderwetse' en duidelijke stijl te hebben gevonden die hem wonderwel past, en die de lezer tegelijkertijd op het verkeerde been zet: het is nauwelijks te geloven dat het om heel recent werk gaat.

My Boy is een ogenschijnlijk eenvoudig, maar verre van simpel verhaal over de verhouding tussen een vader en zijn zoon. Het begint met een inleidend, dramatisch maar ook hilarisch verhaal over de geboorte van de onaanzienlijke zoon, waarbij de moeder overlijdt. Wil de jongen de moederschoot niet verlaten, is de verloskundige nou zo onhandig of spelen er andere omstandigheden mee?

Daarna volgen vier surrealistische geschiedenissen die niet alleen tegelijkertijd zeer komisch en dwaas onderhoudend zijn, maar die ook te lijken zijn gebouwd op stripfundamenten die zijn gelegd door grote tekenaars uit het verleden. Tegelijkertijd wekt Schrauwen ontroering door zijn weergave van de trots/schaamte-relatie tussen de macho vader, die zo lijkt weggelopen uit de roman *In alles een man* van de Amerikaanse schrijver Tom Wolfe, en het foeilelijke passieve zoontje.

Olivier Schrauwen (1977) volgde de studie animatie bij de kunstacademie in Gent en grafisch ontwerp, richting beeldverhaal aan de Hogeschool Sint-Lukas Brussel. Hij heeft met *My Boy* een bloedmooi album afgeleverd, waarmee hij zich een stevige reputatie zal verwerven bij veel liefhebbers van het 'literaire' stripverhaal. DR

My Boy

Schrauwen
Bries 2006
ISBN 90-76708-43-6
Prijs € 15
64 pagina's
kleur (sk)

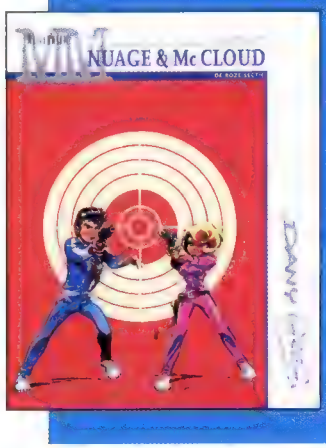

Slapstick uit de jaren zeventig

Het bestaan van dit bijna klassieke verhaal van **Dany** (pseudoniem van **Daniel Henrotin**) en **Greg** (**Michel Regnier**) is te danken aan het initiatief van uitgeverij Dargaud die halverwege de jaren zeventig een nieuw magazine – *Achille Talon Magazine*, het Olivier Blunder Blad, zeg maar... - in het leven riep. Behalve bijdragen van Turk en Bob de Groot mochten ook Dany en Greg aan een verhalenreeks werken. Omdat de stekker al na zes nummers uit het blad werd getrokken, bleven ook verdere avonturen in de pen. In dit album vinden we dat eerste verhaal terug en de eerste acht pagina's van een vervolg.

Het verhaal draait om een aantal geheim agenten die vanuit diverse landen van de wereld in opleiding gaan tijdens een Special Police Instruction Camp. De serie is opgebouwd rondom twee van die agenten Kay Mc (in het album steevast Mac) Cloud, een pronte blondine van Amerikaanse afkomst, en Jo Nuage, een wat potsierlijke Fransman. De sergeant die ze krijgen toegewezen is binnen de kortste keren een depressie nabij als de rekruten minder onhandig blijken dan gedacht. Het verhaal kent zijn kracht in een aaneenschakeling van slapstickachtige grappen. Ook stereotiepe rollen en acties volgen elkaar in hoog

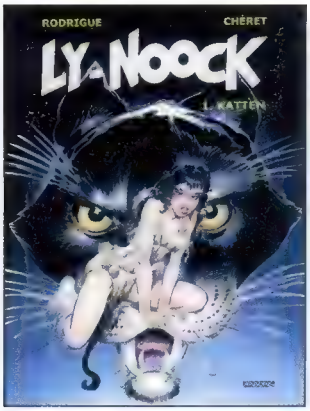

Ly-Noock 1:
Katten

Rodrigue & Chéret
Arboris 2006
ISBN 90-343-0319-5 (hk)
ISBN 90-343-0318-7
Prijs €14,95 (hk)
€ 6,95
48 pagina's
kleur (hk+sk)

Prehistorische emancipatie

André Chéret, bekend door zijn serie over de grotbewoner *Rahan* heeft samen met scenarioschrijver **Michel Rodrigue** een nieuw verhaal gemaakt dat zich afspeelt in de prehistorie en waarin een jonge vrouw, Ly-Noock, de hoofdrol speelt.

De ouders van Ly-Noock zijn onder nog niet opgehelderde omstandigheden gedood. Zij wordt op het volwassen leven voorbereid door Selene, een oudere vrouw met bovennatuurlijke krachten. Zij kan onder meer in de toekomst kijken en waarschuwt Ly-Noock voor gevaar, zij het in nogal vage bewoordingen. Intussen heeft een geheimzinnige magiër zich – met naar het blijkt kwaadaardige bedoelingen – opgeworpen als leider van de stam. Ly-Noock verzet zich tegen de ingevoerde regels en rituelen van de magiër en moet vrezen voor haar eer en haar leven.

Bij verhalen die zich afspelen in de prehistorie is het vaak moeilijk een geloofwaardige balans te vinden. Het valt niet mee om een verhaal te maken dat spannend maar ook interessant blijft en dat zich afspeelt onder een primitieve en bijgelovige stam. Een samenleving die nog maar net het vuur heeft leren beheersen en waar eten, overleven en seks de belangrijkste thema's zijn. De geëmancipeerde Ly-Noock overtuigt dan ook niet als primitief stamlid, zij wekt meer de indruk met een tijdmachine uit de 21e eeuw in het verhaal te zijn gestraald.

Verder viel het af en toe slordige tekenwerk op: vooral de optredende panter maakt soms rare sprongen. DR

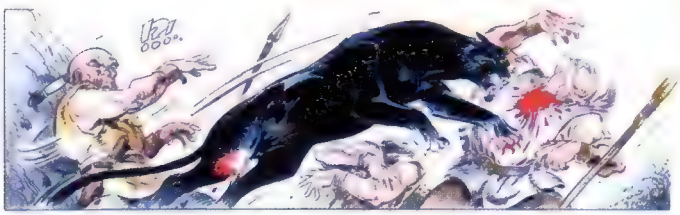

tempo op, zoals een Australische geheim agent met een boemerang als wapen.

De reeks is met vaart geschreven en kent vrijwel iedere pagina een humor- en/of actiemoment.

gepubliceerd waarbij schetsen van het verhaal en ouder reclamewerk worden getoond. Het album is ook in een luxe versie verkrijgbaar; voor een flinke meerprijs krijg je er dan een linnen jasje, een houten doos en een zeefdruk bij. TdK

Nuage & Mc Cloud 1:
De roze sectie

Dany & Greg
Arcadia 2006
ISBN 90-76926-41-7
Prijs € 18,95
€105
68 pagina's
zwart/wit (hk+luxe)

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

NIEUW BIJ XTRA

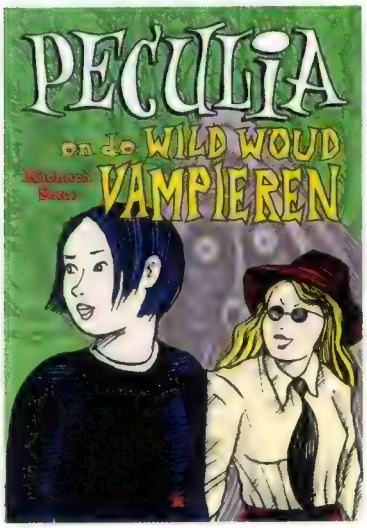

PECULIA 2 In *Peculia en de Wild Woud Vampieren* maakt Peculia om middernacht kennis met de scherpe hoektanden van het dorstige kroost in het enge huis waar ze oppast.
Richard Sala • € 11,90 (80 pag.)

GETSIE BETSIE Ze is vet, stinkt en heeft een baard van drie dagen, maar Getsie Betsie heeft een hart van goud. Johnny Ryan gaat helemaal los in one shots over deze wandelende gierput en haar vriendje Knelbroek.
Johnny Ryan • € 12,90 (104 pag.)

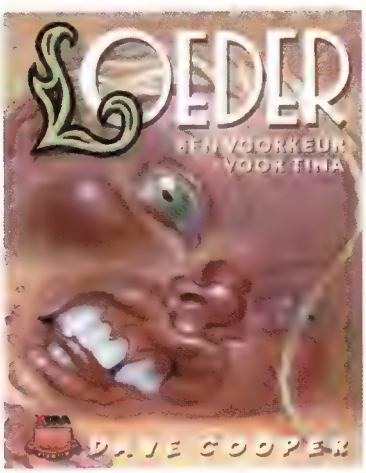

LOEDER Eenzaamheid, passie en misverstanden. Kinderboekenillustrator Martin raakt uit zijn isolement door naaktmodel Tina. Maar zij laat hem achter in een staat van verwarring.
Dave Cooper • € 14,90 (144 pag.)

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

Even rondborstig als vlak

Ze staat uitdagend met pistool in de aanslag op het omslag, maar drugssmokkelares Lola Bogota wil in *Onze-lieve-vrouwe van Colombia* maar niet tot leven komen. Dat ligt enigszins aan **Mathieu Reynès**, wiens personages verwantschap vertonen met die van Albert Uderzo en François Walthéry, zij het dat hij ze nogal houterig wegzet. Maar veel meer nog ligt dit aan het scenaristenduo **Frédéric Brrémaud** en **Philippe Chanoinat**, die een dusdanig vlak karakter creëren dat het de lezer koud laat. Een teken van onvermogen is dat het karakter van de hoofdrolspeelster ook nog eens blijkt te rouleren over alle bijrollen: we hebben hier te maken met ijskoude criminelen die in cynische volzinnen leuteren. Alleen maffiabaas Abadi wijkt af, doordat hij sinds kort in de Here is, en ook Bogota's lijfwacht Z, doordat hij een dommekracht is die geen boe of bah zegt. Dat is altijd nog beter dan gedrochtelijke prietpraat als: 'Lola is een ongrijpbaar fenomeen, een luchtspiegeling, een onbereikbare fee die zich omhult met de grootste geheimzinnigheid. Niemand kan haar ooit bereiken, ze verschijnt en verdwijnt als een spook in de Schotse mist.' Zoiets is op z'n best een mislukte poging om Quentin Tarentino na te apen. En ironisch genoeg bevestigt het wat hierboven staat: Lola is zo vaag dat zij mijlenver op afstand blijft. Wat drijft haar? In het Bordeaux van de jaren zestig wil zij rondrijden in sportieve auto's, ja, en dat vereist flink wat geld, ja, maar het lijkt haar allemaal geen moer te interesseren. 'Nou ja, volgende keer beter', is de illustratieve reactie van Lola als ze aan het eind een grote buit is misgelopen. Als het haar niks uitmaakt, wat zou het de lezer dan schelen? Het is wel te hopen dat ze gelijk heeft: volgende keer graag véél beter.
NU

[EN VERDER]

Afspraak in Parijs – Derde bedrijf (Bilal, Casterman). Derde deel van wat een vierdelige serie lijkt te worden met Nike Hatzfeld, Amir en Leyla, oorlogswezen uit Sarajevo 1993, in de hoofdrollen. Politieke intriges in zeer complexe thriller gegoten in de vorm van sciencefiction-verhaal dat zich afspeelt in 2026. DR.

Agent Orange 2: Het huwelijk van Prins Bernhard (Varekamp/Peet, Van Praag). Succesvolle satire op de levenswandel van wijlen prins Bernhard. Met verantwoorde toelichting van Bernhard-vorser Coen Wilbrink. Mooi verzorgde uitgave in harde en slappe kaft! RS

Argibald 2: Lief dagboek (Argibald, Bee Dee). Bizarre grappen en lelijke wezens in zonderlinge stijl. RS

Boeddha 2: Vier ontmoetingen (Tezuka, L). Tezuka leidt de lezer in meer dan 400 pagina's op uiterst boeiende wijze door het bewogen en filosofische leven van de jonge prins Siddartha. TdK

Claudia – De vampierridder 1: De hellepoort (Tacito/Mills, Prestige). Afgeleide reeks van 'Requiem – De vampierridder', waarin de bewaakster van de hellepoort overlijdt, wederopstaat als vampierridder en wordt gedwongen haar plichten op aarde te vervullen. DR

Collectie Fenix 40: Een avontuur van Felix: De duivelsgrot (Tillieux, Brabant Strip). Goedwillende poging om het onterecht vergeten werk van Maurice Tillieux (Guus Slim, Jess Long) aan de vergetelheid te ontrukken. Felix is een detectiveserie die in de Heroicalbumreeks rond de jaren vijftig verscheen. Volgens Brabant Strip was Tillieux zijn tijd ver vooruit met deze realistische en cynische strip. Die bewering blijkt te kloppen, alleen jammer dat de strip zo beroerd is afgedrukt. Het lijken wel kopietjes. Was er echt geen beter materiaal voorhanden? RS

Cordelia 7: Klopt hart (Ilah, Oogachtend). De dagelijkse beslommeringen van anti-heldin Cordelia. Fraai tekenwerk met een tragikomische en melancholische inslag. Let vooral op de rake titels boven elk stripje. Het is alweer het zevende boekje van Inge Heremans. Is het storend dat Cordelia zich als karakter nauwelijks ontwikkelt? Mwah. Ik geef Ilah het voordeel van de twijfel en wacht deel acht af. EC

Cycloop 2: De held (Matz/Jacamon, Casterman). Zijn de vredesmissies van de Verenigde Naties wel echt, of maken ze deel uit van een

Strips met tips

'Vraag het aan Mona' uit het roddelblad *Story* en 'Laura geeft raad' uit het teloorgegane meidenblad *Club*. Het zijn probleemrubrieken waarin meisjes en vrouwen om advies vragen bij allerhande persoonlijke kwesties. Striptekenaar **Barbara Stok** presenteert in *Barbara weet het beter* haar visie op zowel privé- als wereld-problemen. De menstruatie-tip, de SMS-tip, de versier-tip en de prille-liefde-tip staan gezusterlijk naast de broeikaseffect-tip en de hoe-help-ik-de-derde-wereld-tip. Naast de tips vinden we de reeks strips waaraan deze bundel zijn titel dankt en die steevast daadkrachtig eindigt met: 'Zo! Weer een probleem de wereld uit.'

Barbara weet het beter is een selectie van de beste strips die Stok elke week voor *Dagblad van het Noorden* produceert. De tips zijn eerder verschenen in *De Hanze*, de krant van de Hanzehogeschool Groningen. Voor Stok, geboren in Groningen in 1970, is dit boekje anders dan haar vorige werk. Waren haar eerdere stripboeken vooral op haar eigen leven geïnspireerd (op haar website *www.barbaraal.nl* omschrijft Stok zich als 'één van de eerste Nederlandse stripmakers die autobiografisch werk maakt'), nu laat ze haar persoonlijke universum los om de wereldproblematiek onder handen te nemen. Al zijn sommige tips flauwig, haar droogkomische taal en semi-naïeve tekenstijl geven een relativerende knipoog over onderwerpen als het milieu of zelfmoordaanslagen. Stoks overstap van alledaagse ergernissen en genoegens naar *raw politics* is geslaagd. EC

Barbara weet het beter

Stok
Nijgh en Van Ditmar 2006
ISBN 90-388-6962-2
Prijs €9,90
64 pagina's
zwart/wit (sk)

Waar blijft Nederlandse politieke strip?

Wat zou het toch leuk als er een strip verschijnt die de actuele ontwikkelingen op het Binnenhof op een ironische wijze aan de kaak stelt? Natuurlijk, we kennen velerlei politieke tekenaars en sommige strips die inhaken op de actualiteit in Den Haag (*Anton Dingeman* van Pieter Geenen, bij voorbeeld). Maar een strip waarin politici herkenbaar optreden en hun strapatsen vilein worden neergezet, ontbreekt momenteel in Nederland.

In België daarentegen fileert Erik Meynen al jarenlang het politieke beleid. Opgehangen aan de handel en wandel van de regeringsleiders, eerst Jean-Luc Dehaene en daarna Guy Verhofstadt, levert hij absurde, komische en bijtende commentaren in beeld voor de krant *Het Laatste Nieuws* en het weekblad *P-Magazine*. Na *De jaren van Dehaene* en *De plannen van Verhofstadt* ligt er nu *Paniek in de politiek*. Hierin staan grappen uit de periode september 2003 t/m juli 2006. Voor een 'Ollander is de pointe niet altijd even goed te doorgronden, maar voor wie de politiek bij onze zuiderburen een beetje volgt, is het regelmatig lachen geblazen. Met uiteraard aandacht voor de beledigingen van het Belgische kabinet aan het adres van de Nederlandse minister-president Jan Peter - Harry Potter - Balkenende. RS

Paniek in de politiek

Meynen
House of Books 2006
ISBN 90-443-1415-7
Prijs €9,50
96 pagina's
kleur (sk)

opgezet plan om geld mee te verdienen? Jacamon en Matz schetsen ons een cynische en kille wereld in 2054 vol manipulaties waar het expressieve tekenwerk in donkere, sombere kleuren goed bij aansluit. JdL

Donjon Avondschemer 103: Armageddon (Sfar/Trondheim, uitgeverij L). Fantasievol verhaal in deze serie binnen het onstuitbaar uitdijende universum van de donjon. Marvin, alias Koning Stof, op zoek naar zijn afgehakte armen temidden van aardschokkende gebeurtenissen. DR

Donjon Ochtendgloren -97: De jeugd vliegt uit (Blain/Sfar/Trondheim, L). Met vaart en humor verteld verhaal over Hyacint die als strijder tegen het onrecht in onverkwikkelijke toestanden geraakt. RS

Dragon Ball 65: Cell tegen Trunks (Toriyama, Glénat). Oeps, productiefoutje? Op het omslag staat de titel Taopaïpaï, maar dit deel heet toch echt 'Cell tegen Trunks'. Taopaïpaï is de titel van deel 15 van deze populaire avonturen-manga. RS

Esther Verkest 4: Verschwunden (Kim, Oogachtend). Laten we hopen dat Kim dat hersenletsel nooit helemaal te boven komt. Zonder kronkel of knoop in je bovenkamer kun je niet in staat zijn tot de in dit album vertoonde grappen. Meesterlijk! TdK

Fog 7: Wintertime (Bonin/Seiter, Casterman). Grimmige aflevering in dito kleurstelling over de gewelddadige kant van Londen aan het eind van de negentiende eeuw. Jack the Ripper-drama in optima forma. TdK

Fokke en Sukke – Het afzien van 7: 2006 (Reid/Geleijnse/Van Tol, Harmonie). De Lebbis en Jansen van het beeldverhaal, maar dan met z'n drieën. RS

Franka 9: Moordende concurrentie (Kuijpers, Franka). Herziene editie, want aangevuld met enkele platen waardoor je vier pagina's extra en een nieuw getekend omslag in handen hebt. Helaas leek er geen tijd meer voor een spellingscontrole, getuige de schrijfwijze 'concurentie' op rug, achterzijde en in colofon. TdK

De geheime driehoek – Hertz 1 (Juillard/Falque/Convard, Glénat). In het eerste deel van deze derde reeks van 'De geheime driehoek' ligt de nadruk op het menselijke drama ten tijde van de Tweede Wereldoorlog dan op de in deze serie gebruikelijke kerkelijke of mystieke genootschappen. En dat maakt deze strip meteen een stuk toegankelijker. TdK

ADVERTENTIE

OOG & BLIK
PRESENTEERT

SPIEGELMAN – KUS UIT NEW YORK

Van de maker van *Maus*. Spiegelmans satirische covers voor het gerenommeerde *The New Yorker* zorgden voor heel wat opschudding.
112 pag. kl. €29,95

LOUSTAL EN PARINGAUX – SCHURKENBLOED

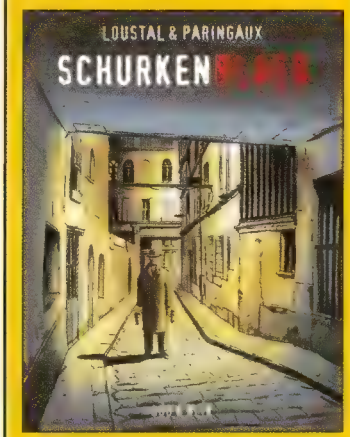

Een Loustal zoals we niet van hem gewend zijn: een duister misdaadverhaal over de laatste dagen van een beroepsmoordenaar. Gelimiteerde oplage!
72 pag. kl. €19,95

SCHULZ – PEANUTS

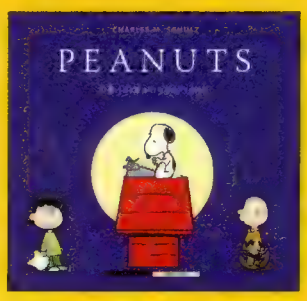

Eerste van een reeks herdrukken van de wereldberoemde peanuts.
270 pagina's, €15 euro.

[DE BOVENTOON]

Te hoog gegrepen eersteling

Uitgeverij Standaard richt zich met Cel Financiën op de markt van de wat oudere striplezer. Geen Vlaamse, humoristische familiestrip ditmaal, maar een realistisch getekend misdaadverhaal. Dit album van scenarist Richard Malka en tekenaar Andrea Mutti is de eerste in de Crime Scene-reeks van de uitgever, waarin albums uit zowel binnen- als buitenland aan bod zullen komen.

De eerste titel uit de reeks is ook een eerste album van een nieuwe serie. Corruptie draagt derhalve een zware last op de schouders. Het moet zowel Cel Financiën introduceren als de Crime Scene-reeks op de kaart zetten. Die verantwoordelijkheid lijkt voor dit album toch nèt even te hoog gegrepen.

Cel Financiën komt uit dit eerste verhaal naar voren als een traditionele misdaad/actie-strip. Het tekenwerk is in orde (al is Mutti in het tekenen van gezichten toch even wat minder goed dan met gebouwen) en de setting doet lekker vertrouwd aan. Een enigszins saaie held kruist het pad van een zeer donkere, wereldwijd vertakte organisatie die overal haar mannetjes (en vrouwtjes) blijkt te hebben. Niveau van een aardige pulpserie op tv, compleet met onbeantwoorde gevoelens tussen mannelijke en vrouwelijke collega's en een verrader binnen het team.

Wat er niet in zit, is een verrassingselement. Wel zitten er wat zwakke momenten in het scenario, waar de lezer voor de prettige spanningsopbouw even overheen moet willen lezen. En een scène met de komst van een groep huurmoordenaars tijdens een stake out is wel héél erg zwak. De agenten die een hotel in de gaten houden doen er lang over om in actie te komen wanneer ze die killers uit een auto zien stappen. Natuurlijk, er is nog even twijfel of het misschien toch om een stel babysitters gaat, maar dat gangsters zelfs gangster blijven als ze op kinderen passen hadden Suske en Wiske nog eerder door toen ze in Tedere Tronica hommeles kregen met de Internationale Wiegenwacht.

Al met al en album dat wel nieuwsgierig maakt naar de rest van de serie, maar ook duidelijk vraagt om wat frisse elementen.

WT

Cel Financiën 1: Corruptie

Malke & Mutti
Standaard 2006
ISBN 90-02-02135-6
Prijs €4,95
48 pagina's
kleur (sk)

DOOD? MAAR... MIJN GOD!
IK... IK KENDE HEM VAAG. ZIJN BEDRIJF HAD EEN REKENING LOPEN BIJ MIJN BANK... DAT IS ALLES...
IS DAT ALLES? WEET U DAT HEEL ZEKER?
WANT IN DAT GEVAL, MEVROUW, BEN IK TOCH ERG BENIEUWD WAAR DAT GESPREK OVER GING DAT U MET HEM VOERDE!

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

[EN VERDER]

De geverniste vernepelingskes 4 (Urbanus/Bosschaert, Standaard). In het vierde deel van deze onzinreeks krijgt Urbanus een verschijning van de maagd Maria te verduren: 'De wereld gaat ten onder aan onzin en oppervlakkigheid, doe er iets aan!' Voor de behaarde komiek is dat verzoek juist reden om alle remmen der onzinnigheid nog verder los te gooien. Samen met pin-up artist Jan Bosschaert leeft hij zich uit in het keer op keer naakt afbeelden van Bekende Vlaamse Schonen. En passant wordt ook sportpresentator Carl Huybrechts geëxecuteerd.Vooral leuk voor zij die dagelijks Ketnet en VTM kijken. JM

Heiligdom 2: De duistere put (Bec/Dorison, Arboris). Het sciencefiction-verhaal dat elementen vertoont uit de film 'The Abyss' ontwikkelt zich iets te traag om écht te blijven boeien. TdK

Jack Pott 2: Paniek in de Sahara (Oosterveer/Ritstier, Bee Dee). Typische Indiana Jones-achtig avontuur met Jack Pott als woestijnavonturier. TdK

De nieuwe avonturen van Jimmy van Doren 2: De valstrik (Despas/Desorgher, Glénat). Doorgestarte avonturen van Jimmy in Afrika. Zijn onmogelijke liefde voor de zwarte Suzy, de dochter van blankenhatende minister Kabeya temidden van politieke corruptie en grepen naar de macht in ouderwets aandoend Afrika. DR

Lola Bogota 2: JFK (Reynès/Brrémaud/Chatoinat, Bee Dee). De auteurs tonen in dit album een heel andere kant van de altijd bewierookte John F. Kennedy. Een lekker verhaal met naar absurdisme neigende humor verpakt in een smeuïge tekenstijl. TdK

De lotgevallen van Lou Chrysoée – Koud licht 3: De ogen van Luce (Sicomoro/Makyo, Arboris). Aantrekkelijk, vaak in 'potloodstijl' getekend, maar rommelig en ingewikkeld verhaal over hagedissenbloed. DR

Mick Mac Adam 8: Het ijzeren kruis (Benn/Desberg, Arcadia). Het allerlaatste album in oude stijl van deze Schotse detective in het klassieke Groot-Brittannië van begin twintigste eeuw. Dit deel is een vullertje met korte strips, illustraties en een kort verhaal. De nieuwe verhalen verschijnen tot nu toe bij Dargaud. RS

Mieleke Melleke Mol 2 (Stallaert/Urbanus, Standaard). Frisse kinderstrip. De serietitel verwijst naar het Vlaamse tv-programma Tip Top uit de jaren 1960, waarin presentator Nonkel Bob een poppetje van de poppenkast liet roepen: 'Mieleke Melleke Mol, Karwitsel Karditsel Kardol!'. RS

Morgh 1: Het amulet van Mangothé (Massee, Bee Dee). Nedermanga! Fantasy-tekenaar André Massee had al wat manga-achtige verhalen op zijn naam staan, maar deze uitgave is zijn officiële stripdebuut. Hoofdfiguur is een vingersmid op zoek naar een amulet in een robotwereld. Geslaagd verhaal, maar hier en daar lastig te volgen. RS

De nieuwe tsaren 3: De gekken van Bakoe (Delitte, Glénat). Interessante post-Koude Oorlogstrip van Jean-Yves Delitte. Glénat zou er wel goed aan doen om een korte seriebeschrijving en een biootje van de auteur op te nemen. Service voor de lezer! RS

Afgunst en wraak in de Balkan

In het historische avonturenverhaal *De 4 levens van Arnold Paul* keert de hoofdpersoon, jaren na zijn ontvoering door de Turken, terug naar zijn geboortestreek in Servië om daar weer zijn voorouderlijke boerderij in bezit te nemen. Dat zet kwaad bloed bij de streekgenoten, temeer omdat hij is bekeerd als moslim. Bovendien blijkt hij als boer zeer succesvol en ook dat wekt afgunst. Uiteindelijk wordt zijn zwangere vrouw verkracht en vermoord en wordt hij zelf ook neergeslagen. Voor dood wordt het paar begraven, maar Arnold Paul blijkt uitzonderlijk taai en na zijn herstel neemt hij op een nietsontziende manier wraak. De bijgelovige gemeenschap meent met een vampier van doen te hebben en uiteindelijk belandt hij op de brandstapel. Maar dan grijpt dokter Janos in met een spiritistische geestuitwisseling door middel van een bloeddrank en een spreuk. Voor Arnold begint een nieuw leven, op een geheimzinnige manier verbonden met één van de medeplichtigen van de moord op zijn vrouw.

Het eerste deel van *Bloedgeheimen* heeft een mooie, evenwichtige opbouw en maakt benieuwd naar het vervolg. De tekenaar/scenarist **Igor Dedic** weet hoe hij een spannend verhaal moet maken en de realistische tekeningen zijn sfeervol, de seizoenen volgend, ingekleurd door **Jean-Paul Fernandez**. DR

Bloedgeheimen 1: De 4 levens van Arnold Paul

Dedic
Casterman 2006
ISBN 90-303-8534-0
Prijs €5,50
48 pagina's
kleur (sk)

Noortje 19: Mooi is dat! (Steeman/Klein, Sanoma). Je moet er niet aan denken dat je eigen dochter zo vaak van vriendje wisselt maar Noortje kan dit al jarenlang ongestraft doen. Ongecompliceerde meidenhumor. Bij het album krijg je vier Noortje-ansichtkaarten gratis. TdK

Operatie geslaagd – Patiënt overleden (Kamagurka, Harmonie/Van Halewyck). Neem driemaal daags een grap en u bent van uw herfstdepressie af. De beste medische grappen van Kama! RS

Slum Nation 2: Gek van liefde (Zalozabal, Prestige). Cyberpunkverhaal waarin aan lager wal geraakte detective Doug Balthus een doodgewaande 'gepimpte' vriendin ontmoet en bij orgaanhandel betrokken raakt. DR

De wind in de woestijn 1: De lokroep van het reizen (Plessix, Standaard). Plessix is meer een illustrator dan een striptekenaar, wat een heel ander metier is. Maar in zijn geval werkt het en dat levert een schitterende strip op, met milde ironie verteld. Rat houdt niet van reizen, maar hij moet wel als zijn vriend Pad er op onbesuisde wijze tussenuit knijpt. Keerzijde is wel dat je het met 32 pagina's moet doen. NU

De woensdagavondsessies 2: Encrucijada (Bleda, Prestige). Zeer divers groepje paranormaal begaafden onder leiding van dokter Richard Burton neemt het op tegen duizend jaar oude sekte. DR

Zwarte trilogie 2: De zon schijnt niet voor ons (Malet/Daoudi/Bonifay, Casterman). Tijdens de economische- crisisjaren 1930 proberen de vrienden Milo en André zich staande te houden. André wordt verliefd op Gina, maar het geluk is hun niet gegund. DR

ADVERTENTIE

AKIM
Stripantiquariaat

groot in keuze(meer dan 40.000 eenheden)
nieuw/gebruikt en antiquarisch

p/a Ulgersmaweg 147 te Groningen
www.stripantiquariaat.nl

ADVERTENTIE

Arin!!!

Een spannende, historische strip
voor jong en oud.

Auteurs:
Frans le Roux & Roelof Wijtsma

Arin en het volk van de hunebedbouwers

Arin en:	ISBN	Prijs
De gebroken beker	90 5766 6111	€ 6,95
De huilende steen	90 6053 5065	€ 6,95

Te bestellen bij de boekhandel of
direct bij: www.arin.nu

edu actief

FEBRUARI 2007 – ALWEER DE DERDE
PIET & RIET VAN DE BUIS!

UITGEVERIJ

'Scherper dan de scherpste tv-recensent.'
– *NRC Handelsblad* over *Piet & Riet* van Hein de Kort,
de eigenzinnige criticaster van eigentijds beeldbuisvermaak.

Hein de Kort
Piet & Riet van de Buis
Breedbeeldbagger
€ 12,50

KENT U DEZE AL ...

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

- ***t/m 19 januari 2007*** *Expo 'Hans Georg Kresse', Herenkamer, Trix & Rees-huis, Kerkstraat 19, Arnhem, info: www.gelderlander.nl/dossiers/regiodossiers/ericdenoorman*
- ***t/m 19 januari 2007*** *Expo 'Hommage', een eerbetoon aan Hans Kresse, Café Brasserie Dudok, Koningstraat 40, Arnhem, info: www.gelderlander.nl/dossiers/regiodossiers/ericdenoorman*
- ***t/m 21 januari 2007*** *Expo 'Lust', de onfatsoenlijkste tekeningen van Peter van Straaten, Kunsthal, Westzeedijk 341, Rotterdam, info: (+31)(0)10-4400301 of www.kunsthal.nl*
- ***t/m 28 januari 2007*** *Expo 'Michiel Wijdeveld – Inkt op papier, met pentekeningen en cartoons, IJsbreker-café, Weesperzijde 23, Amsterdam, info: (+31)(0)20-4681808*
- ***t/m 11 maart 2007*** *Expo 'Fiep in de krant – De Parooljaren van Fiep Westendorp', Persmuseum, Zeeburgerkade 10, Amsterdam, info: (+31)(0)20-6928810 of www.persmuseum.nl*
- ***t/m 18 maart 2007*** *Expo 'De wereld volgens Merho – Kiekeboe, verstripping van het dagelijks leven', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20,Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***t/m 8 april 2007*** *Expo 'Striptease', erotiek als kunstvorm in strips, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 9 april 2007*** *Expo 'Was getekend! Teo Gootjes', een overzichtstentoonstelling van de politiek cartoonist, Historisch Centrum Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: (+31)(0)164-277050 of www.markiezenhof.nl*
- ***t/m 15 april 2007*** *Expo 'De wereld van Franquin', Autoworld, Jubelpark 11, Brussel, België, info: (+32)(0)2-7364165 of www.lemondedefranquin.com/nl*
- ***t/m 31 mei 2007*** *Expo '10 Jaar Gr'nn', een overzichtstentoonstelling van werk uit het jubilerende tijdschrift, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***7 januari 2007*** *Weekend van de strip: Strip-, platen-, cd- en dvd-beurs, Stadsfeestzaal Aarschot, Aarschot, België, info: (+32)(0)16-569709 of www.stripskoper.be*
- ***25 t/m 28 januari 2007*** *34e Festival International de la Bande Dessinée, Angoulême, Frankrijk, info: (+33)5-45978650 of www.bdangouleme.com*
- ***28 januari 2007*** *Strip-, platen-, cd- en dvd-beurs met onder anderen Steven de Rie, Gemeenschapscentrum 'Klein Boom', Mechelbaan 604, Putte, België, info: (+32)(0)495-210163 of (+32)(0)473-351178*
- ***11 februari 2007*** *Maasland Strip met onder anderen Batem, Jan Bosschaert, Ersel, Eddy Paape, Paul Geerts, Jean-Pol, Bruno di Sano en Walter Laureysens, Kunstacademie, Zetellaan 50, Maasmechelen, België, info: (+32)(0)498-101684 of www.maasland-strip.be*
- ***24 en 25 februari 2007*** *Stripboekenbeurs Rijswijk, Evenementenhal Rijswijk, (v/h Darling Market), Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.stripboekenbeurs.com*
- ***10 en 11 maart 2007*** *19e Wilrijkse Stripdagen, Gemeenschapscentrum Valaarhof, Letterkundestraat 135, Wilrijk, België, info: (+32)(0)3-8273110 of www.vlaamsstripcentrum.be*
- ***20 maart t/m 24 juni 2007*** *Expo 'Retrospectieve Greg', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***25 maart 2007*** *Grote stripruilbeurs, Stripclub Tafelrond, Zaal Het Bad, Martelarenlaan, Kessel-Lo, België, info: (+32)(0)16-236597*
- ***12 mei 2007*** *10e Oost-Nederlandse Stripboekenbeurs, IJsselhallen, Rieteweg 4, Zwolle, info: www.oostnederlandsestripboekenbeurs.nl*
- ***26 juni t/m 21 oktober 2007*** *Expo 'Europeanen kijken naar Europeanen – Portret van de Europeanen door hun strips', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***16 september 2007*** *Mechelse Stripbeurs 2007 met onder anderen Steven de Rie, Sporthal van het Scheppersinstituut, Melaan 16, Mechelen, België, info: (+32)(0)495-120372 of (+32)(0)473-730168*
- ***29 en 30 september 2007*** *De Stripdagen, Euretco Expo Center, Meidoornkade 24, Houten, info: (+31)(0)255-518012 of www.stripdagen.nl*

Striptease

Eindelijk kunnen de woordgrappen over strips en strippen weer eens van stal. Het Nederlands Stripmuseum te Groningen besteedt sinds medio december aandacht aan strips en erotiek. Onder de titel *Striptease* is een tentoonstelling ingericht die volgens publiciteitsmedewerker Maurice Nieuwland oog heeft voor alle facetten die je maar kunt bedenken. Hoewel er zoveel materiaal beschikbaar was dat er wel drie tentoonstellingen hadden kunnen worden gevuld, moesten er volgens Nieuwland wel keuzes worden gemaakt waardoor enkele onderwerpen wat meer over het voetlicht komen dan andere. En terwijl het persbericht melding maakt van een 'stijlvolle tentoonstelling', meldt Nieuwland vrijwel meteen daarna dat ook de meer expliciete kant van erotiek (het woord porno wordt niet genoemd) aan bod komt.

De expositie is dan ook alleen geschikt voor de leeftijdscategorie 18 jaar en ouder. Op de vierde verdieping van het museum – afgeschermd voor nietsvermoedende (kinder-) ogen – is aandacht voor thema's als *De zweep d'r over!* (sadomasochisme) en *Op ieder nachtkastje in Tijuana*. Pardon? 'Dat is een plaatsje in Mexico. Bedoeld wordt een boekenreeks uit Amerika die destijds heel populair was – vooral net over de grens in Mexico – en daar in ieder huis te vinden was op het nachtkastje', aldus Nieuwland.

Andere onderwerpen die genoemd worden maar mogelijk nog een andere 'naam met een knipoog' hebben gekregen zijn: *Vrouwen van papier*, *Parodie en plagiaat*, *Gay comics* en *Franse strips voor volwassenen*. Door de samensteller van de tentoonstelling, George Noordanes, is intensief samenwerking met uitgevers, tekenaars en verzamelaars gezocht. Veel van het getoonde werk is dan ook uit die hoek afkomstig. Blikvangers die Nieuwland tijdens de toelichting noemt, zijn Milo Manara (van wie men ook zeefdrukken in de stripwinkel op de benedenverdieping verkoopt) en Don Lawrence. Nieuwland benadrukt dat bij het samenstellen van deze tentoonstelling rekening is gehouden met zowel de erkende stripliefhebber als met de willekeurige museumbezoeker. Door een diverse onderwerpskeuze en een juiste verhouding tussen beeld en tekst is getracht een breed publiek aan te spreken. Vermeldenswaard is de kijkdoos (over woordspelingen gesproken!) die vanaf verschillende invalshoeken zicht biedt op erotische scènes. TdK

Meer info: zie agenda

[SERVICE SPREAD]

→ HET VAK

>WAARHEEN?

Op het stripfestival van Chambéry ontving **Eric Herenguel** de Gouden Olifant voor het beste album van het jaar. Hij kreeg de onderscheiding voor het eerste deel van *Zilveren maan boven Providence*. Op het zelfde festival kreeg **Albert Uderzo** een onderscheiding voor zijn gehele oeuvre.

Comix Battle, georganiseerd door het tijdschrift *Zone 5300*, is ten einde. De stripstrijd voor Rotterdamse talenten werd gewonnen door **Marc de Wolf** en **Govert van der Heijden** met hun strip *Marbles*. **Tim van der Hoeven** (*Selmo*) won de tweede prijs en de derde plaats op het erepodium was voor de 15-jarige **Maranka Jarmohamed** (*Proefwerkweek*). De winnaars krijgen ondermeer een masterclass van Luuk Bode. Martin Lodewijk was juryvoorzitter.

Tijdens het elfde Holland Animation Film Festival werden verschillende prijzen uitgereikt. De Grand Prix in de categorie 'Onafhankelijke korte animatiefilms verhalend' was voor *Rabbit* van **Run Wrake** en in dezelfde categorie 'niet verhalend' ging *Instructions for a Light en Sound Machine* van **Peter Tscherkassky** met de eer strijken. **Wendy Tilby** en **Amanda Forbes** wonnen met *The Meeting* een

>WAARVOOR?

John McLusky, die de eerste *James Bond*-strip tekende voor de Engelse kranten *The Daily Express* en *The Daily Star* overleed op 5 september.

McLusky werkte als freelance illustrator voordat hij 007 verstripte. Ook tekende hij de strips *The beast of Loch Craggon* en *Secret Agent 13*. Daarnaast maakte hij illustraties voor het tijdschrift *Look and Learn* en tekende hij vijftien jaar lang strips voor *TV Comic*; hierin verschenen van zijn hand bij voorbeeld *Laurel & Hardy* en *The Pink Panther*.

John McLusky werd 83 jaar.

Eind oktober overleed **Semih Balcioglu** (1928, Istanbul, Turkije). Balcioglu - één van de bekendste Turkse cartoonisten – startte zijn loopbaan in 1943 toen werk van hem werd gepubliceerd in *Akbaba*, een beroemd Turks humoristisch magazine. Hij sleepte vele binnen- en buitenlandse prijzen in de wacht. Hieronder de The Silver Dove (uitgereikt in Skopje) en The Golden Palm Tree (Bordighera). Hij was één van de medeoprichters en zeven termijnen lang de voorzitter van The Association of Cartoonists. Zijn werk is thans nog te vinden in Italië, Bulgarije, Zwitserland en Polen.

Op 15 november overleed geheel onverwacht **René Sterne**. Sterne werd vooral bekend door de stripserie *Adler* waar hij tien delen van tekende. De stripauteur woonde al jarenlang met partner Chantal de

ADVERTENTIE

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

Grand Prix in de categorie 'Toegepaste animatie'. Behalve deze 'grote prijzen' waren er ook nog onderscheidingen voor onder andere de beste studentenfilm, de beste educatieve film en de beste videoclip.

Bij uitgeverij Glénat is een nieuwe uitgeefdirecteur aangesteld voor het label Parix-Bruxelles waar de reeksen *Jimmy van Doren* en *De Katamarom* onder vallen. **Walt Goossens**, co-auteur van laatstgenoemde strip, neemt de plaats in van Joachim Regout die een eigen uitgeverij, Asteline, gaat beginnen. Ook bij die uitgeverij is plaats voor strips.

De stichting Unites States Artists heeft vijftig kunstenaars beloond met een bedrag van $50.000. Onder de groep bevinden zich beeldhouwers, poppenmakers, boekenschrijvers, kledingontwerpers en... **Joe Sacco** en **Chris Ware**. Waar de schrijver en de tekenaar het bedrag aan gaan besteden is niet bekend.

Uitgeverij Z-Press Junior Media, een onderdeel van Z-Press Sport & Media, die de bladen *Totally Spies*, *Jetix Magazine* en *Meiden Magazine* al in haar fonds heeft, gaat met ingang van maart of april de Marvel-uitgaven van Juniorpress overnemen. Daarmee komt een samenwerkingsverband van 28 jaar tot een einde.

Spiegeleer op één van de eilanden van De Grenadines, de bovenwindse eilanden van de Kleine Antillen in de Caribische Zee. Hij was halverwege met het tekenen van het nieuwe *Blake en Mortimer*-verhaal, *La Malédiction des Trente Deniers*. René Sterne werd slechts 54 jaar.

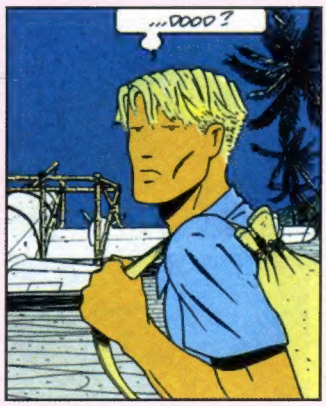

De in Rotterdam geboren **Marien Verkaik** overleed op 18 november. Verkaik maakte zijn professionele stripdebuut in 1968 in het weekblad *Sjors*, waarvoor hij de strip *Scotty Clay* tekende. Hij publiceerde ook in Duitsland, onder andere in het magazine *Kaputt*. Nadat hij zich een periode richtte op het illustreren van ondermeer kinderboeken ging hij zich vanaf 1986 weer voltijds bezighouden met striptekenen. Hij droeg bij aan de bladen *De Rakkerclub* en *De Fabeltjeskrant* en opvolger *Tambo-Tambo*. Ook tekende hij strips voor de meidenbladen *Penny* en *Mariska*. Marien Verkaik werd 59 jaar.

Op 9 december overleed op 91-jarige leeftijd *Martin Nodell*. Hij was de bedenker en tekenaar van de stripfiguur Groene Lantaarn. Nodell (Philadelphia, 1915) leerde het vak op The Art Institute in Chicago en later op The Pratt Institute in New-York. Na enig freelance-werk bedacht hij voor uitgeverij All American (later DC Comics) *Groene Lantaarn*, op tekst van Bill Finger. Later werkte Nodell ook nog voor Marvel om daarna het grote geld te zoeken in de reclame. Na zijn pensionering verscheen hij nog regelmatig op stripbeurzen waar hij zijn tekeningen en schetsen verkocht.

A D V E R T E N T I E

Nu te koop!

Nu te koop!

Nu te koop!

€ 9,95 per album

www.stripschrift.nl

Stripschrift in 2007

Stripschrift verschijnt in 2007 op of rond 1 februari, 15 maart, 19 april, 24 mei, 19 juli, 20 september, 25 oktober en 6 december. Maar... voor het meest actuele nieuws op stripgebied is er natuurlijk op het internet via **www.stripschrift.nl** ook het drukbezochte Stripschrift Online!

De uitgever

A D V E R T E N T I E

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 – 243 58 73 • www.eppo.nl

→ EINDEJAARSBONUS 2006

Geen of te weinig eindejaarsbonus ontvangen? *Stripschrift* zorgt voor een herkansing!

Uitgeverij RDH heeft een luxe gekartonneerde versie van het album *Spertijd* van tekenaar Adri van Kooten en scenarist Pieter van Oudheusden uitgebracht.
Bij alle exemplaren is achterin een schetsboekje geplakt met schetsen en pagina's die zich in verschillende tekenstadia bevinden.
Rob den Houter, de man achter RDH, liep al een poosje met het idee rond. 'In samenwerking met uitgeverij Bee Dee, verantwoordelijk voor de reguliere uitgave van het album, en Peter Bonte van de gelijknamige winkel annex uitgeverij hebben we deze productie tot stand gebracht.'
De oplage bestaat uit vijftig genummerde en zeven geletterde exemplaren die alle gesigneerd zijn.

Bijzonder is dat alle albums een uniek omslag hebben. Van Kooten heeft voor elk deel een fragment uit het album opnieuw getekend en ingekleurd; dit origineel is op de voorzijde van het album geplakt.
Rob den Houter stelt het eerste genummerde exemplaar ter beschikking aan één van de lezers van *Stripschrift*.

Ergens in het album staat op een aanplakbiljet een leus die begint met: 'Elke daad een slag'.
Maak de leus op een originele manier af en stuur het creatieve resultaat vóór 1 februari 2007 naar **spertijd@stripschrift.nl** – of via de post naar ons redactie-adres – en maak kans op dit unieke 'hebbedingetje'.
TdK

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

De Zweden hebben sinds 1975 de gewoonte om rond de feestdagen een getekende televisiefilm te bekijken over het jongetje Karl-Bertil die wel heel erg ver gaat in de kerstgedachte; het joch gaat stelen van de rijken om de armen een goede kerst te bezorgen. In 2002 verschenen de bijbehorende postzegels. Een losse zegel toont hoe Karl-Bertil en zijn vader zich verontschuldigen bij de rijken. En een blokje van vier zegels laat zien hoe de titelfiguur uit de tekenfilm cadeautjes selecteert, van goede daden droomt, een arme man een pakket schenkt en hoe de familie van Karl-Bertil trots op hem is.
De schrijver van het verhaal is Tage Danielsson. Per Ahlin maakte de film. Ahlin, geboren in 1931, maakt al sinds de jaren 1960 tekenfilms en geniet in Zweden grote bekendheid. Bekende titels zijn *Dunderklumpen*, *Reis naar Melonia* en *Het paardenhotel*. HW

Land van herkomst:
Zweden
Jaar van uitgifte:
2002
Cataloguswaarde:
€ 1,00 per stuk

ADVERTENTIE

PELLUCIDAR *Strips & Curiosa*

U kunt bij ons terecht voor 2e hands & antiquarische strips en uiteraard wekelijks de allernieuwste titels. Verder verkopen wij veel stripcuriosa zoals posters, zeefdrukken, originelen, strippuzzels, poppetjes en beelden.
Totaal een zeer ruime keus van meer dan 30.000 eenheden!
Wij zijn *gespecialiseerd* in reeds uitverkochte strips.
Als een album niet op voorraad is, dan kunt u *GRATIS* gebruik maken van onze zéér actieve zoekdienst. Een mail met uw manco's is al voldoende.

PELLUCIDAR *Strips & Curiosa* * Nieuweweg 6, Groningen
* *Wij zijn geopend op dinsdag - vrijdag van 11.00-18.00 en zaterdag van 10.00-17.00* *
Tel. 050-3684414 * Mail: pellucidar@planet.nl * Web: http://members.lycos.nl/pellucidar

WINNEN

Kort na het eerste deel van *Lola Bogota* is ook het tweede deel in vertaling uitgebracht. In dit nummer krijgen beide boeken redactionele aandacht.
In samenwerking met uitgeverij Bee Dee geeft *Stripschrift* drie setjes van de delen 1 en 2 weg aan inzenders van het goede antwoord op de volgende vraag:

In het tweede deel verschijnt en passant een bekende filmregisseur in het verhaal. Wie is deze regisseur?

Stuur het antwoord voor 1 februari 2007 naar

Lola-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan drie goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend.
Maximaal één inzending per adres, medewerkers van *Stripschrift* en hun familie zijn uitgesloten van deelname en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Knip-strip-prijsvraag Stripschrift 378:
We vroegen voor welke gelegenheid èn in welk jaar Joost Swarte de in het album *Verknipt en verstript* opgenomen omslag van de *Kuifje*-parodie *Kuifje in Rotterdam* tekende.
Het juiste antwoord – voor de expositie *Kuifje in Rotterdam*, van de Rotterdamse Kunststichting in het Lijnbaancentrum in Rotterdam van 5 februari tot 14 maart 1977 – werd meerdere malen gegeven.
De volgende winnaars trokken wij uit de hoge hoed: **Evert van Dijk** ('s-Hertogenbosch), **Reinier Malasch** (Amsterdam), **Ger Nelissen** (Hoofddorp).

Uitslag De verborgen prijsvraag Stripschrift 379:
We vroegen welke betekenis de ivoren hebben die een belangrijke component zijn in de albums van de serie *De verborgen geschiedenis*. De antwoorden waren divers, maar we zochten naar de magische kracht die deze amuletten bezitten waarmee ondermeer tijdreizen kunnen worden gemaakt en ook de natuurelementen kunnen worden beheerst.
Goedgekeurd en winnaar van de eerste twee delen van deze reeks zijn: **Jan van der Heijden** (Monster), **Frans Kisner** (Zevenhuizen) en **Peter Poelmans** (Hasselt, België).

Een welgemeende felicitatie voor alle prijswinnaars!

ADVERTENTIE

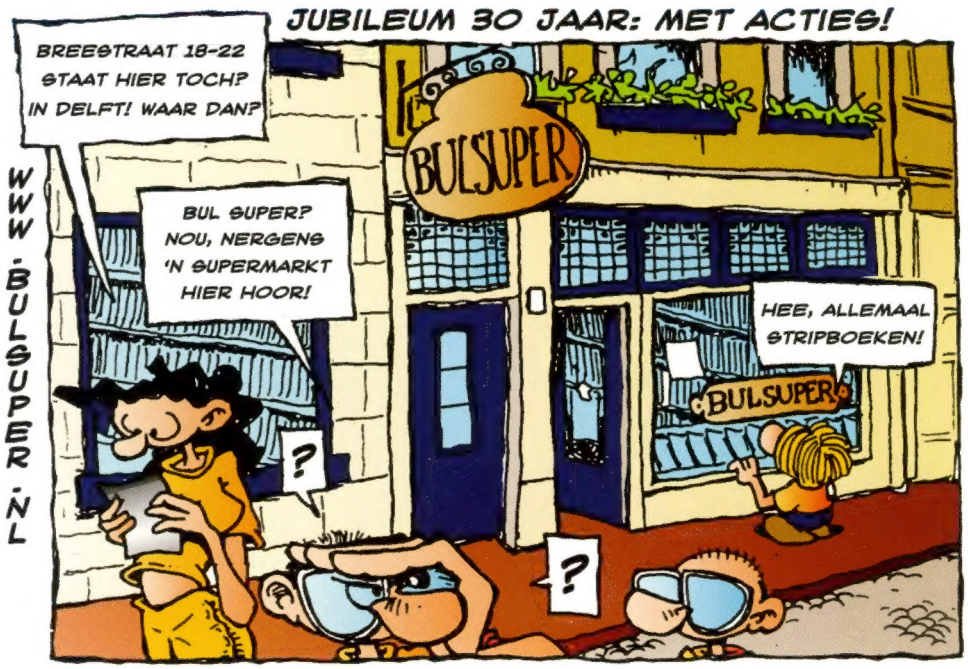
JUBILEUM 30 JAAR: MET ACTIES!
BREESTRAAT 18-22 STAAT HIER TOCH? IN DELFT! WAAR DAN?
BUL SUPER? NOU, NERGENS 'N SUPERMARKT HIER HOOR!
BULSUPER
HEE, ALLEMAAL STRIPBOEKEN!
BULSUPER
WWW.BULSUPER.NL

STRIP SCHRIFT

Jaargang 38
Nummer 8 (381)
December 2006

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Manon Albers, Ger Apeldoorn, Olav Beemer, Ben Bits, Esther Captain, Mars Gremmen, Luk Guillaume, Erik van der Hoeven, Eddie de Jong, Catherine Lambermont, Just de Leeuwe, Nadine Maas, Willard Mans, Maarten J. de Meulder, Jeroen Mirck, Robin Schouten, Erwin Suvaal, Wilco Tuinenburg, Noël Ummels, Rudy Vrooman, Harry Wibier, René Windig

Omslag
Stephen Hillenburg

© 2006 Viacom International Inc.

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripschrift.nl

Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €44,00
België €46,50
Other countries €60,50
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opmemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripschrift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie
STRIPSTIFT
Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripschrift.nl
w www.stripschrift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

UITGAVES DECEMBER

GILLES DE GEUS 4 : DE REVUE
Oblong zwart/wit uitgave.
Oplage 500 stuks. Genummerd en gesigneerd.
ISBN 90 5885 158 3

14,95

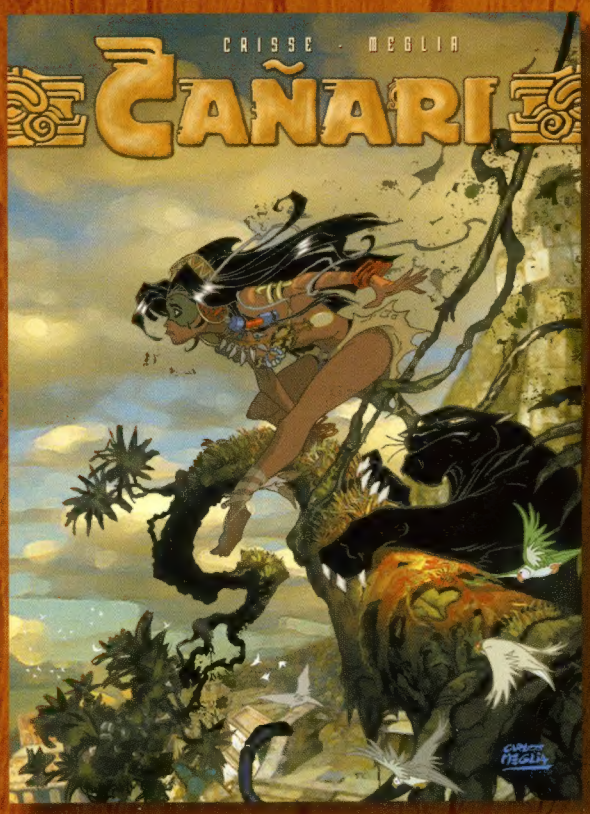

CAÑARI 1
Hardcover
ISBN 90 5885 154 0

14,95

OKKO 2
Hardcover
ISBN 90 5885 151 6

14,95

www.silvesterstrips.nl

Silvester Strips
Snellestraat 8
5211 EN 's-Hertogenbosch
Telefoon: 073 690 1460
www.silvesterstrips.nl